

HØSTEN 2003

Studieplan

Profesjonsstudium i teologi
Graden *Cand. theol.*

(360 studiepoeng)

Våren 2004

Studieplan

Profesjonsstudium i teologi Graden *Cand. theol.*

(360 studiepoeng)

Innhold

Innledning	5
Overordnede mål for teologistudiet	7
100-nivå (unntatt språkstudier)	10
Grunnstudier i KRL.....	10
Examen philosophicum og Examen facultatum.....	10
200-nivå	11
Fordypningsstudier i KRL.....	11
500-nivå og språkstudier	12
Fellesemner.....	12
HE151 Bibelhebraiske grunnelement (10 studiepoeng).....	12
GT511 Det gamle testamente med Hebraisk (20 studiepoeng).....	13
NT511 Det nye testamente med Gresk (30 studiepoeng).....	18
BIB501 Bibelfag (10 studiepoeng).....	22
KH501 Kirkehistorie: Nyere kirke- og teologihistorie og misjonshistorie (10 studiep.).....	24
ST501 Systematisk teologi: Åpenbaring, trinitet og fornuft (10 studiepoeng).....	27
PT501 PT 1: Kirkekunnskap og trosformidling (10 studiepoeng).....	30
PT502 PT-2: Forkynnelse og gudstjenesteliv med menighets-praksis (10 studiep.).....	32
PT503 PT-3: Sjelesorg og diakoni med institusjonspraksis (10 studiepoeng).....	35
PT504 PT-4: Stiftspraksis/pastoral praksis i menighet. Gudstjenesteøvelser (10 studiep.).....	38
PT505 PT-5: Menighetsbygging og prestedtjeneste (20 studiepoeng).....	40
TE501-503 Tverrfaglige emner med PBL.....	47
TE501 Betydningen av Jesu død og oppstandelse (10 studiepoeng).....	48
TE502 Etikk og antropologi (10 studiepoeng).....	50
TE503 Spiritualitet og ekklesiologi (10 studiepoeng).....	51
TE504 Evangelisk-luthersk bekjennelse og kristendomsforståelse (5 studiepoeng).....	53
TE505 Fra tekst til preken (5 studiepoeng).....	54
Varianter av fellesemner.....	56
HE152 Hebraiske tekstar (10 studiepoeng).....	56
GR151 Gresk (20 studiepoeng).....	56
GT501 Det gamle testamente (10 studiepoeng).....	57
NT501 Det nye testamente (10 studiepoeng).....	57
PT509 Institusjonspraksis (5 studiepoeng).....	58
TEOL516 Åpent innpasningsemne (5 studiepoeng).....	59
TEOL517 Åpent innpasningsemne (10 studiepoeng).....	59
Metodelære (5 studiepoeng).....	60
MET501 Metodelære: Det gamle testamente (5 studiepoeng).....	60
MET502 Metodelære: Det nye testamente (5 studiepoeng).....	61
MET503 Metodelære: Kirkehistorisk variant (5 studiepoeng).....	62
MET504 Metodelære: Systematisk/hermeneutisk variant (5 studiepoeng).....	63
MET505 Metodelære: Systematisk/empirisk variant (5 studiepoeng).....	64
Avhandling (30-55 poeng).....	66
AVH501 Avhandling (30 studiepoeng).....	66
AVH502 Avhandling (55 studiepoeng).....	66

600-nivå.....	68
Valgfrie fordypningsemner	68
Studiekraft og vurdering, fordypningsemner på 5 studiepoeng.....	69
Studiekraft og vurdering, fordypningsemner på 10 studiepoeng.....	70
Studiekraft og vurdering, fordypningsemner på 15 studiepoeng.....	71
Studiekraft og vurdering, fordypningsemner på 20 studiepoeng.....	71
Fordypningsemner i Det gamle testamente.....	72
Fordypningsemner i Det nye testamente.....	73
Fordypningsemner i Kirkehistorie og Latin	74
Fordypningsemner i Systematisk teologi.....	75
Fordypningsemner i Praktisk teologi.....	76
Fordypningsemner i Misjonsvitenskap	77
Fordypningsemner i Religionsvitenskap.....	77
Tverrfaglige fordypningsemner.....	78
Tillegg: Midlertidige emner ved over-gang til ny studieordning	79
BIB502 Bibelfag (30 studiepoeng).....	79
ESSAY501 Essay (15 studiepoeng)	79
Vedlegg.....	81
1. Bestemmelser angående studentenes lære og livsførelse i forbindelse med praksisperioder.	81

Innledning

Rammebestemmelser

Profesjonsstudiet i teologi er et integrert 6-årig studieprogram (360 studiepoeng) som fører fram til graden *candidata/candidatus theologiae (cand.theol.)*. Praktisk-teologisk utdanning tilsvarende 1 års varighet er integrert i profesjonsstudiet. Studiet dekker utdanningskravene for prestedtjeneste i Den norske kirke.

Etter å ha avlagt 180 studiepoeng kan studenten få utskrevet en Bachelor-grad. Et års studium på heltid tilsvarer 60 studiepoeng (ECTS-poeng).

Grunnlag for cand.theol.-studiet

Opptakskravet er generell studiekompetanse eller opptak etter realkompetansevurdering.

Fagforståelse for et profesjonsstudium i teologi

I en overordnet mening skal teologistudiet framstå som et praktisk teologisk studium. Det skal stå i dialog med forskningsfagene, og studiets vitenskapelige legitimitet hentes herfra, men det er ikke den interne diskurs i forskningsfagene som skal være hovedleverandør av problemstillinger. De avgjørende spørsmålsstillinger er altså ikke de ”faginterne”, men de som springer ut av den kirkelige erfaring og den tjeneste i kirken og for menneskene som hele studiet sikter mot. Målet med studiet er å dyktiggjøre til kirkelig tjeneste. Da må det særlig være denne tjenestens ulike utfordringer som de ulike studiefagene bidrar til å gi en faglig teologisk behandling. Samtidig skal studenten bli kjent med ”klassiske” faginterne spørsmålsstillinger. Det må derfor også være plass til de rene faginterne diskusjonene.

Planens struktur

Teologistudiet er delt inn i fire nivåer: 100-nivå, 200-nivå, 500- og 600-nivå. På de tre laveste nivåene er planen er bygd opp av et fast system av emner. 600-nivået består valgfrie fordypningsemner. De valgfrie fordypningsemnene er skilt ut i delplaner for de enkelte teologiske fagdisipliner, med en egen delplan for tverrfaglige fordypningsemner.

Ut fra studieplanens fagforståelse er studiet organisert dels i *disiplinrettede* emner, dels i *tverrfaglige* emner. Det er lagt vekt på integrasjon av teoretisk og praktisk teologi og på tverrfaglig integrasjon mellom ulike teologiske disipliner.

De enkelte emnene har et omfang på 5 til 30 studiepoeng. For hvert emne formuleres kompetansemål med vekt på studentens innsikt i sentrale faglige problemstillinger. Kunnskapsmålene er formulert på stigende nivåer: *oversikt*, *kjennskap*, *god kunnskap* og *innsikt*. Ferdighetsmål er formulert dels med uttrykket *evne til*, dels med uttrykkene *grunnleggende ferdighet i*, *ferdighet i* og *god ferdighet i*. I de fleste emner er det satt opp studiekrav for emnene. Arbeidet med å oppfylle studiekravene skal bidra til å nå kompetansemålene.

Generelt til de praktisk-teologiske emnene

VURDERING

For å bestå de enkelte emnene, må studenten oppfylle alle studiekravene. Oppfyllelsen av studiekravene dokumenteres gjennom en samlemappe og/eller en vurderingsmappe, som danner grunnlag for endelig sensur. PT-emnene vurderes til ”bestått” eller ”ikke bestått”.

I vurderingen av praksisperiodene i PT502 og 509 (PT-2 og 3) og i øvingene i PT504 (PT-4) vil studenten bli gjenstand for egnethetsvurdering. I PT505 (PT-5) inngår egnethetsvurdering som selvstendig studiekraft. Egnethetsvurderingen bygger på ”Kriterier for egnethet til prestedtjeneste” (*se vedlegg til studieplanen*).

PRAKSIS

Alle praksisperiodene er veiledet. Dersom man ikke består praksis, vil man normalt få tilbud om ny praksis. Nærmere beskrivelse av praksisopplegg finnes i informasjonsheftene for de ulike praksisperiodene.

Studenter som i lære og livsførsel setter seg utover de rammer som gjelder for vigslet tjeneste, kan nektes å gjennomføre praksis. (Se nærmere bestemmelser s. 81)

For studenter fra andre kirkesamfunn enn Den norske kirke, vil praksis normalt finne sted i det kirkesamfunnet studenten tilhører.

VEIEN TIL PRESTETJENESTE (VTP)

Studenter som tar sikte på prestedtjeneste i Den norske kirke, deltar normalt i ”Veien til prestedtjeneste”. Stiftspraksis i PT504 (PT-4) blir da også en del av VTP. Øvrige deler av VTP gir ikke uttelling i studiepoeng.

Profilering av eget studium

Studieplanen gir studenten god anledning til å profilere sitt eget studium ut fra kirkelig bakgrunn og tilhørighet, faglige interesser og yrkeshensyn. Gjennom valg av omfang og tema for avhandling, valg av fordypningsemner, valg av variant på 200-nivå KRL og gjennom noen valgmuligheter i de faste emnene vil man kunne velge sin egen faglige spesialisering innenfor hele det teologiske fagfeltet.

Internasjonalisering

En ønsker å legge til rette for at studenter kan ta deler av studiet utenlands. Ved siden av kortere studieturer som kan godskrives som fordypningsemner, vil særlig fordypningsstudiene kunne tas ved utenlandske læresteder.

Organisering

Organisering, arbeidsformer og vurdering skal bidra til at studentene fra første stund og gjennom hele studiet får en aktiv læringsprosess. Studenten kan organiseres i ulike typer grupper. I tillegg kan det gis individuell veiledning. Nærmere om dette i emnebeskrivelsene.

Arbeidsformer

Denne organiseringen legger opp til varierte arbeidsformer som skal bidra til å aktivisere studentene og stimulere læringsprosessen. En vil veksle mellom en rekke ulike arbeidsmåter som selvstudium, oppgaveskriving, gruppearbeid, praksis, øvelser, ekskursjoner, seminarer og forelesninger. Nærmere om dette i emnebeskrivelsene.

Som ressursbok om arbeidsmåter i studiet brukes: Olga Dysthe, Frøydis Hertzberg og Torlaug Løkensgard Hoel: *Skrive for å lære. Skrivning i høyere utdanning*. Oslo: Abstrakt forlag 2000.

Litteratur

Den oppførte litteraturen tolker studieplanen med hensyn til omfang og fordypningsgrad. Tilfanget av pensumlitteratur er i prinsippet åpent. Det betyr at en student etter søknad kan legge opp annen litteratur med tilsvarende eller større omfang og fordypningsgrad. Fagseksjonene skal godkjenne litteratur som er valgt i stedet for den som er oppført nedenfor. En må søke skriftlig om slik godkjenning senest to måneder før eksamen.

Vurdering og karakterskala

Det vil fremgå under hvert emne hvilke vurderingsformer som blir brukt. Fakultetet legger vekt på å bruke differensierte vurderingsformer tilpasset studentenes studiesituasjon og emnets egenart og målsetning.

Det vil foregå en fortløpende vurdering av studentene og deres studieinnsats, men også evaluering av studietilbudene: av undervisning og veiledning, organisering, studieplaner osv. Studenter og lærere skal være med på en fortløpende evaluering av studietilbudene. Dette er en del av fakultetets system for å sikre og utvikle kvaliteten i utdanningen.

Ved vurdering benyttes enten kategoriene "bestått"/"ikke-bestått", eller en karakterskala fra A (best) til E (dårligst). Studenter som får F har ikke bestått. Det framgår av emnebeskrivelsene om emnet vurderes til "bestått"/"ikke-bestått" eller med karakter.

Vekttallsreduksjon

Dersom studenter tar eksamener i valgfrie fordypningsemner som innholdsmessig overlapper med andre fordypningsemner vil det medføre vekttallsreduksjon. Dette er særlig aktuelt for fordypningsemner over samme tema, men med ulik størrelse.

Overordnede mål for teologistudiet

Studiet skal

- gi det faglige grunnlag for prestatjeneste og annen tjeneste i Den norske kirke og i andre kirkesamfunn
- hjelpe studenten til å forstå og anvende teologien i spenningen mellom teori og praksis
- stimulere til at studenten kan tilegne seg en personlig integrert teologisk helhetsforståelse
- utvikle kunnskaper, ferdigheter og holdninger som grunnlag for pastoral praksis og for selvstendig faglig arbeid med teologiske problemstillinger
- gi studenten faglig basis for videre studier innen de teologiske disipliner
- stimulere til etisk grunnholdning i yrkesutøvelsen

Oppbygning av teologistudiet

TE503: Spiritualitet og ekklesiologi	PT505: PT-5 (20 p)			12. sem
Fordypningsemne	TE504: Ev. luthersk bekj. og krd. forståelse (5p)	TE505: Fra tekst til prekeri (5p)	PT504: PT-4 ^m / 5 ukers stiftspraksis	11. sem
AVH501 el. AVH502 Avhandling (30 el. 55 p)				10. sem
Fordypningsemne el.avh.	Fordypningsemne el.avh.	Fordypnings emne el.avh.	MET 5xx Metode (5p)	9. sem
KH501: KH	ST501: ST	TE502: Etikk og antropologi		8. sem
BIB501: Bibelfag	TE501: Jesu død og oppstandelse	PT503: PT-3 ^m / institusjonspraksis		7. sem
NT511: Det nye testamente				
med gresk (30 p)				6. sem
GT med	GT 511 hebraisk (20 p)	PT502: PT-2 ^m / menighetspraksis		5. sem
HE151: Hebraisk	Exfac101	PT501: PT-1		4. sem
KRL200 (30 p)				3. sem
KRL112 (20 p)		Exphil101		2. sem
KRL111 (30 p)				1. sem

Regler for progresjon i teologistudiet

Følgende regler gjelder for progresjon i teologistudiet:

- studiet er delt inn i fire nivåer: 100-nivå, 200-nivå, 500-nivå og 600-nivå (spes. bestemmelser for TE501-505),
- for å ta emner på høyere nivå, må emner i samme fagområde på lavere nivå være gjennomført,
- minimum 30 poeng KRL på 100-nivå forutsettes for å kunne ta de praktisk-teologiske emnene PT501-503,
- ex.phil og ex.fac (100-nivå) må være gjennomført i løpet av de første 180 studiepoeng,
- inntil 40 studiepoeng på 600-nivå (og TE501-5) kan tas før fullført 500-nivå,
- inntil 20 studiepoeng på 600-nivå kan etter søknad erstattes med eventuelle overskytende emner på 100- og 200-nivå,
- Minimum 300 studiepoeng må være gjennomført for å kunne ta PT504 og minimum 320 studiepoeng for å kunne ta PT505. Etter søknad kan fagrådsleder i særskilte tilfeller dispensere fra dette kravet.

Fakultetet har satt opp et anbefalt studieløp (se strukturskissen ovenfor) som vil gi en god faglig progresjon. Planlegging av undervisning tar utgangspunkt i dette anbefalte studieløpet.

100-nivå (unntatt språkstudier)

Grunnstudier i KRL

I graden cand. theol. inngår 50 poeng KRL på 100-nivå. Disse emnene er identisk med emner i Emnegruppen *Kristendoms-, religions- og livssynskunnskap (KRL)* innenfor en allmenn Bachelorgrad. Se studieplanen for denne.

Følgende emner i KRL på 100-nivå inngår i graden cand.theol.:

KRL111 GRUNNSTUDIER I (30 STUDIEPOENG)

(anbefalt 1.semester)

KRL112 GRUNNSTUDIER II (20 STUDIEPOENG)

(anbefalt 2.semester sammen med Ex.phil)

Grunnstudier I og II kan også tas som fem 10-poengsemner:

KRL101 Bibelfag og didaktikk (10 studiepoeng)

KRL102 Kristen tro og livstolkning (10 studiepoeng)

KRL103 Religionsvitenskap, livssynskunnskap, livstolkning (10 studiepoeng)

KRL104 Bibelfag og religionspedagogikk (10 studiepoeng)

KRL105 Konfesjonskunnskap, kristen livstolkning i dag, religionsvitenskap (10 studiepoeng)

Examen philosophicum og Examen facultatum

I graden cand.theol. inngår emnene EXPHIL 101 Ex.phil (10 studiepoeng) og EXFAC 101 Ex.Fac (10 studiepoeng). Se egen studieplan for disse emnene.

200-nivå

Fordypningsstudier i KRL

I graden cand. theol. inngår 30 poeng KRL på 200-nivå. Disse emnene er identisk med emner i Emnegruppe i *Kristendoms-, religions- og livssynskunnskap (KRL)* innenfor Bachelorgraden. For emnebeskrivelser: Se studieplanen for KRL på 100- og 200-nivå.

De 30 poengene KRL på 200-nivå består av 20 poeng obligatoriske delemner/emner (tilsvarende innholdet i KRL 202 og 203) og 10 poeng valgfrie delemner/emner der en velger ett av flere alternativer (tilsvarende innholdet i KRL 201, 221 eller 222).

Emner/emnekombinasjoner som inneholder KRL 202 og 203 er forutsetning for å ta KH501 "Kirkehistorie: Nyere kirke- og teologihistorie med misjonshistorie". Studenter som mangler ett eller begge de obligatoriske emnene/delemlene på 200-nivå (eller emner som tilsvarer disse i innhold), må ta det/dem før de kan ta KH501.

Følgende emnekombinasjoner inngår i graden cand.theol.:

KRL211 KRISTOLOGI, REFORMATORISK KRISTENDOM OG RELIGION, ANTROPOLOGI OG FORSTÅELSE (30 STUDIEPOENG)

Innhold som KRL 202, 203 og 201 (se nedenfor)

KRL214 KRISTOLOGI, REFORMATORISK KRISTENDOM OG TEOLOGI OG LITTERATUR (30 STUDIEPOENG)

Innhold som KRL 202, 203 og 204 (se nedenfor)

KRL215 KRISTOLOGI, REFORMATORISK KRISTENDOM OG ETIKK OG RELIGIØS FORANDRING (30 STUDIEPOENG)

Innhold som KRL 202, 203 og 205 (se nedenfor)

KRL217 KRISTOLOGI, REFORMATORISK KRISTENDOM, METODISMENS HISTORIE OG TEOLOGI (30 STUDIEPOENG)

Innhold som KRL202, 203 og 225 (se nedenfor)

Eller følgende fellesemner og ett av følgende valgemner

FELLESEMNER:

KRL202 Jesus Kristus i kristen gudstro (Kristologi) (10 studiepoeng)

KRL203 Reformatorisk kristendom: vekkelse, misjon, enhetsarbeid (10 studiepoeng)

VALGEMNER:

KRL201 Religion, antropologi og forståelse (10 studiepoeng)

KRL204 Teologi og litteratur (10 studiepoeng)

KRL205 Religion og etikk i møte med pluralisme og sekularisering (10 studiepoeng)

KRL225 Metodismens historie og teologi (10 studiepoeng)

500-nivå og språkstudier

Fellesemner

HE151 Bibelhebraiske grunnelement (10 studiepoeng)

For å studere Det gamle testamente må ein gjere bruk av hebraisk språk. Gjennom arbeid med språket blir ein meir fortruleg med den livsverda og dei tenkemåtene tekstane sprang ut av og talte inn i. Arbeidet gir også innsikt i problem og utfordringar knytte til det å omsetje og tolke bibeltekstar. Gjennom kjennskap til ei vitskapeleg utgåve av Det gamle testamente får ein vidare innsikt i den historiske overleveringa bak tekstane og den karakteren desse har. Tekstane i hebraiskpensumet er valde ut blant anna med sikte på bibel- og GT-studiet. Hebraisk blir studert med omfattande bruk av nyare informasjonsteknologi. Læringsmåla i faget tek utgangspunkt i at denne teknologien er tilgjengeleg både under språkstudiet og i seinare arbeid med bibeltekstar.

I dette emnet opparbeider studenten eit grunnlag for hebraiskspråkleg tekstarbeid.

Studiekraft i emnet

Studenten skal

- bestå 10 av 13 kortare prøver (éi kvar veke) som kan omfatta gloser og/eller grammatikkstoff med karakteren ”bestått”/”ikkje bestått”,
- delta i evalueringa av studietilboda.

Vurdering

For å bestå HE151 med mappevurdering må studenten oppfylle studiekrafta. Emnet vert vurdert til ”bestått”/”ikkje bestått”.

Alternativt tek studenten ein klausurprøve på 2 timer i emnet.

Hjelpemidler

Som hjelpemidler til skriftlig eksamen er følgende tillat:

Tekstutgåver:

Elliger, K., W. Rudolph og Rudolf Kittel: *Biblia Hebraica Stuttgartensia quae antea ... ediderat R. Kittel*. Ed. funditus renovata. Stuttgart: Deutsche Bibelstiftung, 1967.

Mål og innhald

MÅL

Studenten skal ha

- evne til å lese hebraisk tekst, samt kjennskap til hebraisk skrift og transkripsjon,
- kjennskap til dei viktigaste elementa i hebraisk grammatikk,
- kjennskap til eit grunnleggjande ordtilfang på 105 gloser,
- evne til å arbeide med ei vitskapeleg tekstutgåve av Det gamle testamente,
- kjennskap til bruk av leksikon og eksegetisk programvare.

LITTERATUR

Tekstutgåver

Elliger, K., W. Rudolph og Rudolf Kittel: *Biblia Hebraica Stuttgartensia quae antea ... ediderat R. Kittel*. Ed. funditus renovata. Stuttgart: Deutsche Bibelstiftung, 1967.

Grammatikk

Birkeland, Harris: *Lærebok i hebraisk grammatikk*. 3. utg. Oslo: Grøndahl, 1984.

Saman med éi av følgjande bøker:

Køhn, Rosemarie: *Hebraisk grammatikk*. 4. utg. Oslo: Universitetsforlaget, 1990.

Sørebø, Geir: *Innføring i bibelhebraisk*. Askim: G. Sørebø, 1982.

Ordbøker

Brown, Francis, S. R. Driver og Charles A. Briggs: *The Brown-Driver-Briggs Hebrew and English lexicon*. Peabody, Mass.: Hendrickson, 1996.

GT511 Det gamle testamente med Hebraisk (20 studiepoeng)

Emnet består av *A. Språkstudium* (10 studiepoeng) og *B. Tekststudium* (10 studiepoeng). Emnet bygger på HE151 Bibelhebraiske grunnelement.

Vektingsreduksjon

GT511 overlapper med følgende emner:	GT501	10 studiepoeng
	HE152	10 studiepoeng

Emnets studiekrav

Studenten skal

- levere inn og få godkjent 10 skriftlige oversettelsesfremlegg (ett hver uke),
- følge den obligatoriske undervisningen som gis i gammeltestamentlig metode, alternativt skrive en oppgave på 1500-2500 ord,
- levere inn en oppgave til tekststudiet under veiledning, omfang 2800-4000 ord,
- avlegge muntlig prøve i hebraisk språk (ca 15 min) og den del av pensum til GT-studiet (ca 30 min) som det ikke er skrevet oppgave fra ("Deuterionomium" eller "Salmane og livet i trua"),
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

For å bestå GT511 med mappevurdering må studenten oppfylle alle studiekravene. Karakter for emnet settes på grunnlag av oppgaven og korrigeres i lys av den muntlige prøven.

Alternativt avlegges en klausurprøve i hebraisk språk (4 timer) og Det gamle testamente (4 timer) som vurderes med karakter. I tillegg kommer muntlig prøve (45 minutter). I første del av eksamenen vil hebraisk bli gjenstand for selvstendig vurdering (ca 15 min). Hele hebraiskpensumet kan da bli testet. Videre vil studenten bli prøvet (ca 30 minutter) i den del av GT-studiet ("Deuterionomium" eller "Salmane og livet i trua") som studenten ikke er blitt prøvet i ved den skriftelige eksamenen. Karakteren settes på grunnlag av den avsluttende

skriftlige prøven i hebraisk språk og den skriftlige oppgaven i Det gamle testamente. Hver av delene teller likt. Samlet karakter korrigeres ved den muntlige prøven.

Hjelpemidler

Til den 4 times skriftlige prøven i hebraisk er følgende hjelpemidler tillat:

Tekstutgaver:

Elliger, K./Rudolph, W. (red.): *Biblia Hebraica Stuttgartensia*, Stuttgart 1968 og senere.

Til den 4 times skriftlige prøven i Det gamle testamentet er i tillegg følgende hjelpemidler tillat:

Tekstutgaver:

Ralphs, A. (red.): *Septuaginta I-II*, Stuttgart 8/1935

Nestle, E./Aland, K.(red.): *Novum Testamentum Graece*, Stuttgart 1979 og senere

Aland, K.(m.fl.) (red.): *The Greek New Testament*, Münster 1975

Huck/Greeven: *Synopse der drei ersten Evangelien*, Tübingen 13/1981

Aland, K.: *Synopsis Quattuor Evangeliorum*, Stuttgart 12/1982

I alle tekstutgaver tillates

- innholdsregister
- understrekning av lesemåter i apparatet
- en strek under henvisningsbokstaver(-tegn) oppe i teksten som signaliserer en slik understrekning
- tilføyelse av lesemåter eller konjekturen som ikke finnes i apparatet, også angivelse av grunnlag eller motivering for disse, dog slik at man herunder kun nytter de vanlige tegn, bokstaver eller termini som forekommer i apparat og tekst i de godkjente tekstutgaver.

Det er tillatt å bruke markeringstusj i teksten istedenfor understrekning. I tekstutgaver av Det gamle testamente kan det i margin være avmerket den tradisjonelle kildesondring ved hjelp av vanlige bokstavtegn og eventuelt ved bruk av forskjellige farger. Understrekning i flere farger tillates der hvor flere kilder forekommer på samme linje. I synopser kan det være avmerket særstoff/fellesstoff, f.eks. vedbruk av forskjellige farger, men uten bruk av ord, bokstaver eller tall.

Bibel i norsk oversettelse:

NO 78/85 eller NB 88

Konkordanser:

Kohlenberger, J. R. III/ Goodrick E. W./ Swanson, J. A.: *The exhaustive concordance to the Greek New Testament*, Grand Rapids, Mich., Zondervan, c1995

Lisowsky, G.: *Konkordanz zum Hebraeischen Alten Testament*, Stuttgart 1958

Mandelkern, S.: *Veteris Testamenti Concordantiae*, Jerusalem/Tel Aviv 1967

Schmoller, O.: *Handkonkordanz zum Neuen Testament*, Stuttgart 1973

Morrish, G.: *A Concordance of the Septuagint*, Grand Rapids 1983

Hatch, E./Redpath, H.A.: *A Concordance to the Septuagint, I-II*, Graz 1954

Leksika:

- Gesenius, W./Buhl, F.: *Hebraeisches und Aramaeisches Handwörterbuch über das alte Testament*, Berlin/Göttingen/Heidelberg 1962
- Brown, F./Driver, S.R./Briggs, C.A.: *The New Brown-Driver-Briggs-Gesenius Hebrew-Aramaic Lexicon*, Lafayette 1981.
- Brown, F./Driver, S.R./Briggs, C.A.: *A Hebrew and English Lexicon of the Old Testament*, Oxford 1972
- Koehler, L./Baumgartner, W.: *Lexicon in Veteris Testamenti Libros*, Leiden 1953 (med Supplementum ad...1958)
- Holladay, W. L., *A Concise Hebrew and Aramaic Lexicon of the Old Testament*, Oxford 1971 og senere
- Bauer, W.: *Griechisch-Deutsches Woerterbuch zu den Schriften des Neuen Testaments und der übrigen urchristlichen Literatur*, Berlin/New York 1971
- Gingrich, F.W./Danker, F.W.: *A Greek-English Lexicon of the New Testament and other Early Christian Literature*, Chicago 1979

I leksika og konkordans tillates understrekning av ord og tall. Flere farger kan brukes. I leksika og konkordans tillates også alfabetregister.

Delemner

A. SPRÅKSTUDIUM

I denne delen av emnet held studenten fram med sitt studium av bibelhebraisk språk ved mellom anna å arbeide språkleg med tekstar frå to tekstgrupper. Kvar gruppe er på ca. 10 sider tekst og høyrer saman med dei fylgjande to underdelane i hovuddel B. *Tekststudium*: 2. Deuteronomium og 3. Salmane og livet i trua.

Det gjeld for både tekstgruppene at den enkelte studenten kan byte ut inntil 1/3 av tekstane etter samråd med faglærer/fagseksjon.

MÅL

Studenten skal ha

- god kunnskap om dei viktigaste elementa i hebraisk grammatikk,
- evne til å arbeide med ei vitskapleg tekstutgåve av Det gamle testamentet,
- kjennskap til eit gammaltestamenteleg basis-ordtilfang som svarer til alle ord som finst 50 eller fleire gonger i BHS (752 ord),
- evne til å bruke leksikon og eksegetisk programvare,
- evne til å lese og omsetje hebraiske tekster som inngår i den bibelfaglege undervisninga ved fakultetet.

TEKSTGRUPPENE

Deuteronomium

5. Mos 1,1-8; 5,1-22; 6,4-9; 7,6-13; 12,8-15; 16,1-17; 26,1-11; 28,3-6.16-19.20-44; 31,9-13.24-29
2. Kong 22,1-23,3

Salmane og livet i trua

Sal 1; 2; 13; 19; 22; 23; 33; 46; 51; 89,39-53; 97; 110; 132

LITTERATUR

Tekstutgåver

Elliger, K., W. Rudolph og Rudolf Kittel: *Biblia Hebraica Stuttgartensia quae antea ... ediderat R. Kittel*. Ed. funditus renovata. Stuttgart: Deutsche Bibelstiftung, 1967.

Grammatikk

Birkeland, Harris: *Lærebok i hebraisk grammatikk*. 3. utg. Oslo: Grøndahl, 1984.

Saman med éi av følgjande bøker:

Køhn, Rosemarie: *Hebraisk grammatikk*. 4. utg. Oslo: Universitetsforlaget, 1990.

Sørebø, Geir: *Innføring i bibelhebraisk*. Askim: G. Sørebø, 1982.

Ordbøker

Brown, Francis, S. R. Driver og Charles A. Briggs: *The Brown-Driver-Briggs Hebrew and English lexicon*. Peabody, Mass.: Hendrickson, 1996.

B. TEKSTSTUDIUM

1. METODE

MÅL

Studenten skal ha

- kjennskap til klassiske eksegetiske metoder,
- kjennskap til trekk i såkalt nyere eksegetisk metode.

LITTERATUR

Hayes, John Haralson og Carl R. Holladay: *Biblical exegesis : a beginner's handbook*. 2. utg. London: SCM Press, 1988.

2. DEUTERONOMIUM

Deuteronomium spiller en sentral rolle i *forskningsfaget* Det gamle testamente på tre områder: Det er det viktigste skrift til drøftelsen av den gammeltestamentlige paktsteologi; det utgjør kjernen i den såkalte "deuteronomistiske" tradisjonsstrøm i GT; og det spiller en svært sentral rolle i studiet av Pentateukens tilblivelseshistorie. For *studiefaget* er Deuteronomium også viktig fordi skriftet innenfor både jødedommen og kristendommen har lagt viktige premisser for å definere hva det vil si å tilhøre Guds folk. Studiet av Deuteronomium vil derfor i vesentlig grad være knyttet opp mot spørsmålet om hvordan dette skriftet bidrar til å forme religiøs og etisk identitet.

MÅL

Studenten skal ha

- god kunnskap om forskningens syn på Deuteronomium som paktdokument,
- god kunnskap om forskningens syn på Deuteronomiums tilblivelse og den betydning dette spørsmålet har for synet på Pentateukens tilblivelse,

- kjennskap til Deuteronomiums egenart i forhold til lovsamlingene i Paktsboka og Hellighetsloven,
- kjennskap til den deuteronomisk-deuteronomistiske tradisjonsstrøm i GT, med vekt på dens særegne uttrykksmåter, teologiske kjennetegn og litterære omfang,
- kjennskap til Deuteronomiums bruks- og virkningshistorie, med vekt på skriftets identitetsskapende betydning innenfor jødisk og kristen tradisjon,
- ferdighet i å eksegere følgende tekster i Deuteronomium: 5,1-22; 6,4-9; 7,6-13; 12,8-15; 16,1-17; 31,9-13.

LITTERATUR

Kunnskapspensum (leses med henblikk på kunnskapstilegnelse)

Birch, B.C.: "Moral agency, community, and the character of God in the hebrew Bible" i *Semeia : an experimental journal for biblical criticism* 66 (1994), s. 23-41.

Crüsemann, Frank: "Et utvalg" i *The Torah : theology and social history of Old Testament law*. Edinburgh: Clark, 1996, s. 1-16, 201-275, 329-367.

Freedman, D.N.: *The Anchor Bible Dictionary*, New York: Doubleday. Vol. 1, 1992, s. 1180-97 (artikkelen "Covenant")

Weinfeld, Moshe: "Et utvalg" i *Deuteronomy 1-11 : a new translation with introduction and commentary*. New York: Doubleday, 1991, s. 1-84.

Ferdighetspensum (leses med henblikk på oppøvelse av ferdigheter)

Weinfeld, Moshe: *Deuteronomy 1-11 : a new translation with introduction and commentary*. New York: Doubleday, 1991.

Christensen, Duane L.: *Deuteronomy 1-11*. Dallas, Tex.: Word Books, 1991.

Perlitt, Lothar: *Deuteronomium*. Neukirchen-Vluyn: Neukirchener Verlag, 1990-.

3. SALMENES BOK OG TROENS LIV

MÅL

Studenten skal ha

- god kunnskap om Salmenes bok; tilblivelse, innhold
- kjennskap til nyere eksegese av Salmenes bok, herunder modeller for å relatere Salmene til troens liv
- ferdighet i å eksegere følgende salmer på grunnlag av den hebraiske teksten i BHS: 1; 2; 19; 22; 33; 89,39-53; 110

LITTERATUR

Kunnskapspensum (leses med henblikk på kunnskapstilegnelse)

Brueggemann, Walter: "'Part one" og "part two"' i *The psalms and the life of faith*.

Minneapolis, MN: Fortress Press, 1995, s. 3-189.

Mays, James Luther: *The Lord reigns : a theological handbook to the Psalms*. Louisville, Ky.: Westminster/John Knox, 1994.

Ferdighetspensum (leses med henblikk på oppøvelse av ferdigheter)

Til de enkelte salmene leses relevante avsnitt fra en av standardkommentarene, f.eks.

Allen, Leslie C.: "Salme 110" i *Psalms 101-50, revisited*. Rev. ed. Waco, Tex.: Word Books, 2002, s. ikke angitt.

Craigie, Peter C.: "Salme 1,2,19,22,33" i *Psalms 1-50*. Waco, Tex.: Word Books, 1983, s.

ikke angitt.

Tate, Marvin E.: "Salme 89,39-53" i *Psalms 51-100*. Waco, Tex.: Word Books, 1990, s. ikke angitt.

Supplerende litteratur (til ferdighetspensum):

Hossfeld, Frank-Lothar og Erich Zenger: *Die Psalmen I : Psalm 1-50*. Würzburg: Echter Verlag, 1993.

Gillingham, S. E.: *The poems and psalms of the Hebrew Bible*. Oxford: Oxford University Press, 1994.

Kartveit, Magnar: "Salmane" i *Det Gamle testamentet : analyse av tekstar i utval.* 2. utg. / redaktør Magnar Kartveit. Oslo: Samlaget, 2000, s. 311-379.

Kraus, Hans-Joachim: *Theology of the Psalms*. Minneapolis: Augsburg Publishing House, 1986.

Michelsen, Leif M.: *Rop til Herren : et utvalg gammeltestamentlige salmer*. Bergen: NLA-forl., 1991.

NT511 Det nye testamente med Gresk (30 studiepoeng)

NT511 er organisert i to delemner: A. *Gresk* (20 studiepoeng) og B. *Det nye testamente* (10 studiepoeng). Gresk studeres primært som et redskapsfag for det vitenskapelig baserte arbeid med Det nye testamente. Emnet gir kompetanse til å arbeide med nytestamentlige og andre tidlig-kristne tekster på originalspråket i annen sammenheng, for eksempel historie, idehistorie, religionshistorie, patristikk, kunsthistorie og arkeologi fra hellenistisk og tidlig-kristen tid.

Sammen med språklæringen studeres også 10 poeng NT, som i dette emnet er metode og et tekstutvalg fra Lukas- og Johannesevangeliet.

Vektingsreduksjon

NT511 overlapper med følgende emner:	NT501	10 studiepoeng
	GR151	20 studiepoeng

Emnets studiekraav

Studenten skal

- gjennomføre ukentlige prøver i språklæringens basisfase (5 uker),
- gjennomføre en avsluttende 4 timers skriftlig prøve i gresk språk,
- følge den obligatoriske undervisningen som gis i nytestamentlig metode, alternativt skrive en oppgave på 1500-2500 ord,
- skrive en oppgave i Det nye testamente (Johannesevangeliet) under veiledning. Omfang 2800-4000 ord. Oppgaven gis av faglærer. Tidspunktet bekjentgjøres i semesterplanen. Studentene har en uke til disposisjon.
- avlegge muntlig prøve (30 minutter) i Lukasevangeliet. Den muntlige prøven vil normalt ta utgangspunkt i den greske teksten.
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

For å bestå NT511 med mappevurdering må studenten oppfylle alle studiekravene. Karakteren i gresk settes på grunnlag av avsluttende skriftlige prøven i gresk språk. Karakteren på den skriftlige oppgaven i Det nye testamente korrigeres ved den muntlige prøven. De to karakterene teller halvparten hver i samlet karakter for emnet.

Alternativt avlegges en klausureksamen i gresk språk (4 timer) og Det nye testamente (4 timer) som vurderes med karakter. I tillegg kommer muntlig prøve (30 minutter) i den del av pensum til NT-studiet (Lukas eller Johannes) som det ikke er skrevet oppgave fra. Den muntlige prøven vil normalt ta utgangspunkt i den greske teksten. Karakteren i gresk settes på grunnlag av avsluttende skriftlige prøven i gresk språk. Karakteren på den skriftlige oppgaven i Det nye testamente korrigeres ved den muntlige prøven. De to karakterene teller halvparten hver i samlet karakter for emnet.

Hjelpemidler

Til den 4 times skriftlige prøven i gresk er følgende hjelpemidler tillat:

Tekstutgaver:

Aland, Kurt, Erwin Nestle, Barbara Aland og Eberhard Nestle: *Novum Testamentum Graece*. 27. rev. Aufl. Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft, 1993.
Aland, Barbara: *The Greek New Testament*. 4th rev. ed. Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft, 1993.

Til den 4 times skriftlige prøven i Det nye testamentet er i tillegg følgende hjelpemidler tillat:

Tekstutgaver:

Huck/Greveen: *Synopse der drei ersten Evangelien*, Tübingen 13/1981
Aland, K.: *Synopsis Quattuor Evangeliorum*, Stuttgart 12/1982
Elliger, K., W. Rudolph og Rudolf Kittel: *Biblia Hebraica Stuttgartensia quae antea ... ediderat R. Kittel*. Ed. funditus renovata. Stuttgart: Deutsche Bibelstiftung, 1967.
Ralphs, A. (red.): *Septuaginta I-II*, Stuttgart 8/1935

I alle tekstutgaver tillates

- innholdsregister
- understrekning av lesemåter i apparatet
- en strek under henvisningsbokstaver(-tegn) oppe i teksten som signaliserer en slik understrekning
- tilføyelse av lesemåter eller konjekturen som ikke finnes i apparatet, også angivelse av grunnlag eller motivering for disse, dog slik at man herunder kun nytter de vanlige tegn, bokstaver eller termini som forekommer i apparat og tekst i de godkjente tekstutgaver.

Det er tillatt å bruke markeringstusj i teksten istedenfor understrekning. I tekstutgaver av Det gamle testamente kan det i margen være avmerket den tradisjonelle kildeondring ved hjelp av vanlige bokstavtegn og eventuelt ved bruk av forskjellige farger. Understrekning i flere farger tillates der hvor flere kilder forekommer på samme linje. I synopser kan det være avmerket særstoff/fellesstoff, f.eks. vedbruk av forskjellige farger, men uten bruk av ord, bokstaver eller tall.

Konkordanser:

- Kohlenberger, John R., James A. Swanson og Edward W. Goodrick: *The exhaustive concordance to the Greek New Testament*. Grand Rapids, Mich.: Zondervan, 1995.
Lisowsky, G.: *Konkordanz zum Hebraeischen Alten Testament*, Stuttgart 1958
Mandelkern, S.: *Veteris Testamenti Concordantiae*, Jerusalem/Tel Aviv 1967
Schmoller, O.: *Handkonkordanz zum Neuen Testament*, Stuttgart 1973
Morrish, G.: *A Concordance of the Septuagint*, Grand Rapids 1983
Hatch, E./Redpath, H.A.: *A Concordance to the Septuagint*, I-II, Graz 1954

Leksika:

- Gesenius, W./Buhl, F.: *Hebraeisches und Aramaeisches Handwörterbuch über das alte Testament*, Berlin/Göttingen/Heidelberg 1962
Brown, F./Driver, S.R./Briggs, C.A.: *The New Brown-Driver-Briggs-Gesenius Hebrew-Aramaic Lexicon*, Lafayette 1981.
Brown, F./Driver, S.R./Briggs, C.A.: *A Hebrew and English Lexicon of the Old Testament*, Oxford 1972
Koehler, L./Baumgartner, W.: *Lexicon in Veteris Testamenti Libros*, Leiden 1953 (med Supplementum ad...1958)
Holladay, W. L., *A Concise Hebrew and Aramaic Lexicon of the Old Testament*, Oxford 1971 og senere
Bauer, Walter og Frederick William Danker: *A Greek-English lexicon of the New Testament and other early Christian literature*. 3rd. ed. Chicago: University of Chicago Press, 2000.
Gingrich, F.W./Danker, F.W.: *A Greek-English Lexicon of the New Testament and other Early Christian Literature*, Chicago 1979

I leksika og konkordans tillates understrekning av ord og tall. Flere farger kan brukes. I leksika og konkordans tillates også alfabetregister.

Delemner

A. GRESK

MÅL

Studenten skal ha

- god kunnskap om skriftsystemet og kjennskap til elementene i den greske grammatikk,
- kjennskap til et nytestamentlig basisordforråd tilsvarende alle ord som forekommer 10 ganger eller mer i NT (ca. 1000 ord),
- evne til å arbeide med vitenskapelige tekstutgaver av Det nye testamente,
- evne til å lese og oversette nytestamentlig tekster med gjennomsnittlig vanskelighetsgrad, primært representert ved de tekster som inngår i det eksegetiske pensum i emnene NT511 og BIB501.

TEKSTUTVALG TIL SPRÅKPENSUM

Luk 1,1-4,26-56; 2,1-21; 3,1-4,44; 6,20-8,25; 22,1-46; 23,1-25; 24,1-53

Joh 1-4; 6-14

Enten 1 Kor 8-15 eller Rom 1-8

Joh.Åp 1,1-2,11; 5; 12-13; 20,1-21,8; 22,1-7

Inntil 1/3 av de greskspråklige tekster kan etter søknad byttes ut med andre tekster med tilsvarende vanskelighetsgrad.

TEKSTUTGAVER

Aland, Kurt, Erwin Nestle, Barbara Aland og Eberhard Nestle: *Novum Testamentum Graece*. 27. rev. Aufl. Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft, 1993.

Aland, Barbara: *The Greek New Testament*. 4th rev. ed. Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft, 1993.

GRAMMATIKK

Hovedlitteratur:

Leivestad, Ragnar og Bjørn Helge Sandvei: *Nytestamentlig gresk grammatikk*. Ny utg., [3. utg.]. Oslo: Universitetsforl., 1996.

Sandvei, Bjørn Helge: *Øvingshefte for begynnere i koine-gresk*. 6. utg. Oslo: Litteraturtjenesten ved Det teologiske Menighetsfakultet, 1998.

Supplerende litteratur

Sandvei, Bjørn Helge: *Kompendium til noen emner innen koinégresk grammatikk*. Rev. utg. Oslo: Litteraturtjenesten ved Det teologiske Menighetsfakultet, 2002.

ORDBØKER

Bauer, Walter, Kurt Aland og Barbara Aland: *Griechisch-deutsches Wörterbuch zu den Schriften des Neuen Testaments und der frühchristlichen Literatur*. 6., völlig neu bearbeitete Aufl. Berlin: de Gruyter, 1988. Eng. utg.: Bauer, Walter og Frederick William Danker: *A Greek-English lexicon of the New Testament and other early Christian literature*. 3rd. ed. Chicago: University of Chicago Press, 2000.

Newman, Barclay M.: *A concise Greek-English dictionary of the New Testament*. Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft, 1993.

Kohlenberger, John R., James A. Swanson og Edward W. Goodrick: *The exhaustive concordance to the Greek New Testament*. Grand Rapids, Mich.: Zondervan, 1995.

ANDRE SPRÅKLIGE HJELPEMIDLER

Haubeck, Wilfrid og Heinrich von Siebenthal: *Neuer sprachlicher Schlüssel zum griechischen Neuen Testament*. Bind 1-2. Giessen: Tvg, 1994-1997.

Rienecker, Fritz og Cleon L. Rogers: *A linguistic key to the Greek New Testament*. Grand Rapids, Mich.: Regency Reference Library, 1980.

Sandvei, Bjørn Helge: *Språklig kommentar til tekster fra Det nye testamente*. Bind 1-2. Oslo: Litteraturtjenesten ved Det teologiske menighetsfakultet, 1998-2000.

Sandvei, Bjørn Helge: *Gloseguide til det greske nytestamente*. Rev. og utvidet utg. Oslo: Litteraturtjenesten MF, 2001.

Sandvei, Bjørn Helge: *Glosekort til det greske nytestamente*. Oslo: MF's litteraturtjeneste, 2003.

Van Voorst, Robert E.: *Building your New Testament greek vocabulary*. 3rd. ed. Atlanta, Ga.: Society of biblical literature, 2001.

Zerwick, Max og Mary Grosvenor: *A grammatical analysis of the Greek New Testament*. 5th. unabridged, rev. ed. Roma: Editrice Pontificio Istituto Biblico, 1996.

B. DET NYE TESTAMENTE

MÅL

Studenten skal ha

- god kunnskap om hva en historisk tilnærming til bibeltekster innebærer,
- kjennskap til hva som er forskjellen på en diakron og en synkron tilnærming til bibeltekster, og knytte disse tilnærminger til ulike måter å lese nytestamentlige tekster på,
- evne til å anvende det tekstkritiske noteapparatet i moderne greske tekstutgaver,
- god kunnskap om Lukas- og Johannesevangeliet, deres tilblivelse og innhold,
- evne til å eksegere tekstutvalget på grunnlag av den greske tekst.

EKSEGETISK PENSUM

Luk 1,1-4. 26-56; 2,1-21; 3,1-4,44; 22,1-46; 23,1-25; 24,1-53.

Joh 1-4; 6-14

LITTERATUR

Synnes, Martin: *Hvordan arbeide med nytestamentlige tekster : innføring i bibelfaglig metode*. Rev. og utvidet utg. Høvik: Kolofon, 2003.

Green, Joel B.: *The Gospel of Luke*. Grand Rapids, Mich.: Eerdmans, 1997.

Moloney, Francis J.: *The Gospel of John*. Collegeville, Minn.: Liturgical Press, 1998.

BIB501 Bibelfag (10 studiepoeng)

Dette emnet består av to delemner: A: Gammeltestamentlig bibelteologi (3 studiepoeng) og B: Det nye testamente (7 studiepoeng). Emnet bygger på GT511 Det gamle testamente med hebraisk og NT511 Det nye testamente med gresk.

Vektingsreduksjon

BIB501 overlapper med følgende emner:	GT502	3	studiepoeng
	NT502	7	studiepoeng
	NT503	?	studiepoeng

Vurdering

For å bestå BIB501 må studenten gjennomføre en 4-timers skriftlig prøve (klausur-prøve). Prøven vurderes med karakter.

Hjelpemidler

Til den skriftlige prøven er de samme hjelpemidlene tillatt som til GT511 og NT511.

Delemner

A) GAMMELTESTAMENTLIG BIBELTEOLOGI

Studiet av gammeltestamentlig teologi er orientert mot GTs vitnesbyrd og refleksjon om Gud Herren. GT gir her et svært sammensatt bilde, ettersom de forskjellige tekster og litterære verk betoner ulike sider ved Gud. Dette skyldes dels at forskjellige miljøer har preget

tekstene, dels henger det sammen med skiftende historiske forhold over en lang tidsperiode. Bibelteologiens mål er å avdekke bredden og fyllden i gudsbekjennelsen og gudserkjennelsen og samtidig fremheve det som binder mangfoldet sammen: Åpenbaringen av og troen på den ene Gud, Herren. Viktig i dette arbeidet er også å se GTs "åpenhet" mot nye gudsåpenbaringer i fremtiden og dermed få klarhet i både kontinuiteten og diskontinuiteten mellom GT og NT, særlig med henblikk på gudsbegrepet og kristologien/messianismen.

MÅL

Studenten skal ha

- god kunnskap om de ulike måter Gud åpenbarer seg på,
- god kunnskap om hvordan Gud fremstilles som frelser, skaper og forsoner,
- kjennskap til hvordan gudsbildet bidrar til å bestemme synet på mennesket,
- kjennskap til nyere debatt omkring kjønn og gudsbilde,
- kjennskap til hermeneutiske grunnspørsmål vedrørende forholdet mellom GT og NT, herunder spørsmål knyttet til kirkens bruk av GT.

LITTERATUR

Zimmerli, Walther: "Et utvalg" i *Old Testament theology in outline*. Atlanta, Ga.: John Knox, 1978, s. 1-108, 156-258.

eller

Westermann, Claus: "Et utvalg" i *Elements of Old Testament theology*. Atlanta: John Knox Press, 1982, s. 9-84, 102-152, 174-261.

eller

Childs, Brevard S.: "Et utvalg" i *Biblical theology of the Old and New Testaments : theological reflection on the Christian Bible*. London: SCM Press, 1992, s. 11-26, 55-79, 323-336, 351-447, 476-508, 566-577.

Det valgte alternativ leses sammen med

House, P.R.: "Biblical theology and the wholeness of scripture" i *Biblical theology : retrospect and prospect* / redaktør Scott J. Hafemann. Downers Grove, Ill.: InterVarsity Press, 2002, s. 267-279.

Schüngel-Straumann, Helen: "The feminine face of God" i *Concilium*, nr. 2 (1995), s. 93-101.

Seitz, Ch.R.: "Two testaments and the failure of one tradition history" i *Biblical theology : retrospect and prospect* / redaktør Scott J. Hafemann. Downers Grove, Ill.: InterVarsity Press, 2002, s. 195-211.

Sæbø, Magne: "Den gammeltestamentlige teologi i nyere undersøkelser og fremstillinger" i *Tidsskrift for teologi og kirke* 66, nr. 1 (1995), s. 57-76.

Supplerende litteratur

Brueggemann, Walter: *Theology of the Old Testament : testimony, dispute, advocacy*. Minneapolis: Fortress Press, 1997.

Knierim, Rolf P.: *The task of Old Testament theology : substance, method, and cases : essays*. Grand Rapids, Mich.: William B. Eerdmans, 1995.

Michelsen, Leif M.: *Guds folk : kirkens røtter i Det gamle testamente*. Bergen: NLA-forl., 1995.

Preuss, Horst Dietrich: *Old Testament theology*. Bind 1-2. Edinburgh: Clark, 1995-1996.

von Rad, G.: *Old Testament Theology Vol.1-2*, London: SCM Press, (nytrykk) 1993

Sailhamer, John H.: *Introduction to Old Testament theology : a canonical approach*. Grand Rapids, Mich.: Zondervan, 1995.

Sæbø, Magne: *On the way to canon : creative tradition history in the Old Testament*.
Sheffield: Sheffield Academic Press, 1998.

B) DET NYE TESTAMENTE

Delemnet bygger videre på NT511 slik at en forutsetter at de greske tekster allerede er bearbejdet språklig. Tekstarbejdet føres nå videre, og suppleres med studiet av Paulus' teologi.

TEKSTPENSUM

Luk 6,20-8,25; 1 Kor 8-15.

MÅL

Studenten skal ha

- god kunnskap om 1 Korinterbrev, dets tilblivelse og innhold,
- ferdighet til å eksegere tekstutvalget på grunnlag av den greske teksten.

LITTERATUR

Green, Joel B.: *The Gospel of Luke*. Grand Rapids, Mich.: Eerdmans, 1997.

Witherington, Ben: *Conflict and community in Corinth : a socio-rhetorical commentary on 1 and 2 Corinthians*. Grand Rapids, Mich.: Eerdmans, 1995.

eller tilsvarende

BIBELTEOLOGI

MÅL

Studenten skal ha

- kjennskap til Paulus teologi basert på en helhetsfremstilling.

LITTERATUR

Sandnes, Karl Olav: *-I tidens fylde- : en innføring i Paulus' teologi*. Oslo: Luther, 1996. eller tilsvarende

KH501 Kirkehistorie: Nyere kirke- og teologihistorie og misjons- historie (10 studiepoeng)

Dette er et fellesemne som gir disiplinstudium av kirke- og misjonshistorie. Sammen med de kirkehistoriske komponentene i KRL 202 og KRL 203 gir dette emnet grunnlag for fordypningsstudier i kirkehistorie. Emnene KRL 202 og KRL 203 forutsettes gjennomført før gjennomføring av KH501.

Emnet består av to delemner, A. *Moderne kirke- og teologihistorie* (7 studiepoeng) og B. *Misjonshistorie* (3 studiepoeng).

Vurdering

For å bestå KH501 må studenten gjennomføre en 4-timers skriftlig prøve (klausur-prøve). Prøven vurderes med karakter.

Hjelpemidler

Til den skriftlige prøven er de samme hjelpemidlene tillatt som til GT511 og NT511. I tillegg kan studentene benytte:

Ord i Bibelen / utarbeidet av Gunnar Johnstad. Det norske bibelselskap
Die Bekenntnisschriften der evangelisch-lutherische Kirche, Göttingen 1976 eller senere
MÆLAND, J.O. (red): Konkordieboken, Oslo
HARALDSØ, B.: Årstallsliste til kirkehistorien, Oslo 1983

Delemner

A. MODERNE KIRKE- OG TEOLOGIHISTORIE (1800- OG 1900-TALLET) (7 STUDIE-POENG)

Hensikten med delemnet er å vinne innsikt i kirke - og teologihistorien utfra den kontekst som nytiden med sin utvikling av det moderne skaper for den teologiske refleksjon og den kirkelige lære. Emnet skal gi innføring i nyere kirke- og teologihistorie, i teologiens møte med utfordringer fra moderne kultur og tenkning, og i sentrale teologers tenkning.

MÅL

Studenten skal ha

- innsikt i kirkehistoriske prosesser og sammenhenger i nyere tid,
- innsikt i de kontekstuelle vilkår kirken og teologien virker under i det moderne,
- innsikt i hvordan kirkens lære og kirkens fromhet utvikles i møte med det moderne,
- innsikt i hvordan kristentroen uttrykkes og begrunnes i møte med utfordringer fra den moderne kultur,
- god kunnskap om hovedlinjer og sentrale teologer i nyere teologihistorie,
- god kunnskap om sentrale tenkere og filosofer som har hatt betydning for teologien,
- evne til å drøfte kirkens og teologiens vilkår i nyere tid.

LITTERATUR

Berkhof, Hendrikus: "Et utvalg" i *Two hundred years of theology : report of a personal journey*. Grand Rapids, Mich.: Eerdmans, 1989, s. xi-xx, 1-18, 30-96, 115-211, 229-298.
Grane, Leif: *Kirken i det 19. århundrede : europæiske perspektiver*. København: Gad, 1982.

Supplerende litteratur

Chadwick, Owen: *The secularization of the European mind in the nineteenth century*. Cambridge: Cambridge University Press, 1975.
Gregersen, Niels Henrik: *Teologi og kultur : protestantismen mellem isolation og assimilation i det 19. og 20. århundrede*. Århus: Aarhus Universitetsforlag, 1988.
Grenz, Stanley J. og Roger E. Olson: *20. århundrets teologi*. Oslo: Credo, 1995.
Mildenberger, Friedrich: *Geschichte der deutschen evangelischen Theologie im 19. und 20. Jahrhundert*. Stuttgart: Kohlhammer, 1981.
Pelikan, Jaroslav: *Christian doctrine and modern culture (since 1700)*. Chicago: The University of Chicago Press, 1989.
Rohls, Jan: *Protestantische Theologie der Neuzeit*. Bind 1-2. Tübingen: Mohr Siebeck, 1997.

B. MISJONSHISTORIE (3 STUDIEPOENG)

Dette emnet studeres eksemplarisk, og det foreligger tre valgfrie alternativ: Kina, India og Etiopia.

Studiet av misjonshistorien skal gi innsikt i hvordan kirken har spredt seg ved misjon og på annet vis fra oldtiden av og frem til i dag. Det legges vekt på møtet med ikke-kristen religiøsitet, den kristne misjonsmotivasjon og de ulike misjonsmetoder som er benyttet i de ulike epoker. I alle alternativene møter vi både før-reformatorisk misjon og kirkedannelse og protestantisk misjon i nyere tid og særlig de siste to hundre år. I alle alternativene har også nordisk luthersk misjon spilt en viktig rolle i pionerarbeid og kirkebyggende virksomhet. Innen alle alternativene kan en også studere store selvstendige kirker som i dag driver sitt eget evangeliserings- og misjonsarbeid. Studiet vil gi innsikt i de vilkår av religiøs, kulturell og sosio-politisk art som misjonen har blitt drevet under, og hvordan kirke og misjon har funnet sin form i ulike kontekster. En vil også fokusere på hvordan ulike konfesjonelle og kirkelige retninger har påvirket misjonsarbeidet.

MÅL

Studenten skal ha

- god kunnskap om misjonen og den kirkelige utvikling som har ført fram til de nåværende store kristne kirkene i ett av de tre alternative områdene,
- innsikt i de viktigste misjonsmotiv og misjonsmetoder som har gjort seg gjeldende, og hvordan de har stått i forhold både til misjonens utgangspunkt og til dens og kirkens sosiale, kulturelle og religiøse kontekst i det aktuelle området,
- innsikt i og evne til å drøfte de viktigste utfordringer og problem som misjon og kirke har stått og står overfor,
- innsikt i og evne til å drøfte den rolle norsk (nordisk) misjon har spilt i det aktuelle området.

LITTERATUR

Alt. 1. Kina:

Moffett, Samuel H.: "Et utvalg" i *A history of Christianity in Asia*. 2nd ed., bind 1. Maryknoll, N.Y.: Orbis Books, 1998, s. 13-16, 287-323, 442-475.

Neill, Stephen: "Kina" i *A history of Christian missions*. 2. ed. London: Pelican Books, 1986, s. 138-142, 160-165, 182-183, 238-245, 274-275, 282-290, 344-347, 427-431.

(eller tilsvarende i norsk utgave: *Misjon i 2000 år*. Stavanger: Nomi Forlag, 1971)

Uglem, Olav: "Et utvalg" i *Norsk misjonshistorie*. Oslo: Lunde, 1979, s. 111-113, 160-164, 171-175, 191-196, 199-203, 214-215.

Uhalley, S. Jr. og Wu, X (eds.): *China and Christianity. Burdened Past, Hopeful Future*. London: M.E.Sharpe, 2001, s. 179-216

Alt. 2: India

Moffett, Samuel H.: "Et utvalg" i *A history of Christianity in Asia*. 2. ed., bind 1. Maryknoll, N.Y.: Orbis Books, 1998, s. 6-80, 265-270, 498-509.

Neill, Stephen: "India" i *A history of Christian missions*. 2. ed. London: Pelican Books, 1986, s. 156-160, 194-200, 223-237, 301-309, 338-344, 408-409, 438-445.

(eller tilsvarende i norsk utgave: *Misjon i 2000 år*. Stavanger: Nomi Forlag, 1971)

Uglem, Olav: "Et utvalg" i *Norsk misjonshistorie*. Oslo: Lunde, 1979, s. 11-13, 120-130, 141-145, 149-153.

Alt. 3: Etiopia

Aren, Gustav: "Et utvalg" i *Evangelical pioneers in Ethiopia : origins of the Evangelical Church Mekane Yesus*. Stockholm: EFS-förlaget, 1978, s. 29-44, 168-183, 383-385, 412-442.

Sundkler, Bengt og Christopher Steed: "Et utvalg" i *A History of the Church in Africa*. Cambridge: Cambridge University Press, 2000, s. 34-41, 73-102, 109-123, 150-168, 608-658, 694-699, 901-917, 927-931, 1032-1040.

ST501 Systematisk teologi: Åpenbaring, trinitet og fornuft (10 studiepoeng)

Emnet består av to delemner, *A. Åpenbaring og trinitet* (6 studiepoeng) og *B. Tro og fornuft* (4 studiepoeng).

Studiekraav

Studenten skal

- skrive en oppgave med tilknytning til et seminar. Tema fastsettes i samråd med faglærer. Omfang 2800-4000 ord,
- legge fram et utkast med tema, problemstilling og materiale for oppgaven i seminaret,
- skrive et referat eller gi en analyse av et kapittel i en lærebok eller en kildetekst,
- gi respons på andre studenters framlegg,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

For å bestå ST501 med mappevurdering må studenten oppfylle studiekraavene. Emnet vurderes med karakter som fastsettes på grunnlag av oppgaven. Godkjent referat/analyse er en forutsetning for å bli vurdert med karakter.

Alternativt avlegges en 6 timers klausurprøve som vurderes med karakter.

Hjelpemidler

Til den skriftlige prøven er de samme hjelpemidlene tillatt som til KH501.

Arbeidsform

Undervisning gis i form av et løpende seminar. I seminaret bearbeides både deler av tekstene som er pensum, og utkast til oppgaver fra studentene.

Delemner

A. ÅPENBARING OG TRINITET (6 STUDIEPOENG)

Dette delemnet er den dogmatiske komponenten i emnet "åpenbaring, trinitet og fornuft".

Arbeidet med dette emnet skal gi studenten god innsikt i dogmatisk arbeidsmåte, med forankring i utvalgte temaer. Delemnet sikter i forlengelsen av dette på å utvikle forståelse av forholdet mellom åpenbaringen og Skriften i kristen teologi. Emnet skal videre gi innsikt i

trinitarisk gudsforståelse og drøfte de konsekvenser et trinitarisk perspektiv har for andre punkter i dogmatikken.

MÅL

Studenten skal ha

- innsikt i problemfeltet knyttet til forholdet mellom Guds åpenbaring og Skriften, inklusive problemer knyttet til Skriftens normativitet for teologien og troen og i hva dette innebærer for tolkning og bruk av Skriften i dogmatikken,
- innsikt i hva det vil si at Bibelens ene, personlige og levende Gud ifølge kristen tro er Faderen, Sønnen og Den Hellige Ånd, og hva trinitetslæren betyr for forståelsen av kristendommen som monoteistisk religion,
- evne til å reflektere over hva et trinitarisk perspektiv innebærer for kristen tro og teologi som helhet og for de enkelte lærepunkter.

B. TRO OG FORNUFT (4 STUDIEPOENG)

Dette delemnet er den religionsfilosofiske komponenten i emnet. Studiet her skal omfatte en prinsipiell drøfting av forholdet mellom tro og fornuft, og utvalgte spørsmål knyttet til religionsforståelse, gudstro og forståelse av forholdet mellom religiøs tro, livssyn og moral.

MÅL

Studenten skal ha

- innsikt i forholdet mellom tro og fornuft, herunder hvilken rolle oppfatninger om dette spiller i et teologisk stadium,
- innsikt i hvordan fenomenet religion kan forstås allment, og om religionens stilling i relasjon til gjeldende kulturelle forutsetninger,
- innsikt i konflikten mellom gudstro (teisme) og ateisme, samt i spørsmålet om filosofiske problemer som teismens posisjon i dag reiser,
- innsikt i hva teodicéproblemet innebærer,
- innsikt i forholdet mellom ulike religioner og livssyn med henblikk på spørsmålet om sannhet og virkelighetsforståelse, samt hvordan man kan vurdere situasjonen for religiøse, livssynsmessige og kulturelle minoriteter i et filosofisk perspektiv.

LITTERATUR

Litteraturen faller i tre deler, klassiske tekster, samt oversiktslitteratur til hver av de to delemnene.

Klassiske tekster

Om Guds åpenbaring : den dogmatiske konstitusjon "De divina revelatione" vedtatt av det annet Vatikankonsil og promulgert av pave Paul VI 18. november 1965. Oslo: St. Olav forlag, 1965.

Kierkegaard, Søren og Niels Thulstrup: "Kap. I-V" i *Philosophiske Smuler*. København: Reitzel, 1977, s. 7-106.

McGrath, Alister E.: "Et utvalg" i *The Christian theology reader*. 2. ed. Oxford: Blackwell, 2001, s. 96-106, 138-160, 182-183, 187-196, 200-201, 214-222, 226-243.

Pannenberg, Wolfhart: "Dogmatic theses on the revelation" i *Revelation as history* / redaktør Wolfhart Pannenberg, et al. New York: Macmillan, 1968, s. 125-158.

Oversiktslitteratur til delemne A

Sannes, Kjell Olav: *Trinitarisk teologi*. 4. utg. Oslo: Forfatteren, 2003.

Vanhoozer, Kevin J.: "Does the trinity belong in a theology of world religions" i *First theology : God, Scripture & hermeneutics*. Downers Grove, Ill.: InterVarsity Press, 2002, s. 45-70.

Enten:

McGrath, Alister E.: "Et utvalg" i *Christian theology : an introduction*. 3. ed. Oxford: Blackwell, 2001, s. 181-318, 521-538.

Eller:

Jenson, Robert W.: "The triune God" i *Christian dogmatics / redaktør Carl E. Braaten, et al.*, bind 1. Philadelphia: Fortress Press, 1984, s. 83-180.

Sponheim, Paul R.: "The knowledge of God" i *Christian dogmatics / redaktør Carl E. Braaten, et al.*, bind b.1. Philadelphia: Fortress Press, 1984, s. 197-225.

Supplerende litteratur til delemne A

Sannes, Kjell Olav: *Prolegomena til dogmatikken*. Oslo: Menighetsfakultetet, Skrivestua, 1983.

Torrance, Thomas F.: *The Trinitarian faith : the evangelical theology of the ancient Catholic Church*. Edinburgh: T. & T. Clark, 1988.

Oversiktslitteratur til delemne B

Andersen, Svend, Niels Grønkvær og Troels Nørager: *Religionsfilosofi : kristendom og tænkning*. København: Gads forlag, 2002.

Eller

Abraham, William J.: *An introduction to the philosophy of religion*. Englewood Cliffs, N. J.: Prentice-Hall, 1985.

eller

Wigen, Tore: *Religion, livssyn og fornuft : innføring i utvalgte religionsfilosofiske emner, med drøftingsoppgaver og fagordliste*. Midlertidig utg. Oslo: MFs litteraturtjeneste, 2003.

Supplerende litteratur til delemne B

Henriksen, Jan-Olav: *The reconstruction of religion : Lessing, Kierkegaard, and Nietzsche*. Grand Rapids, Mich.: Eerdmans, 2001.

Joest, Wilfried: *Fundamentaltheologie : theologische Grundlagen- und Methodenprobleme*. 3. durchgesehene und erg. Aufl., 1988.

Pojman, Louis P., red. *Philosophy of religion : an anthology*. 4th. ed. Belmont, Calif.: Wadsworth, 2003.

Stump, Eleonore og Michael J. Murray, redaktører. *Philosophy of religion : the big questions*. Malden, Mass.: Blackwell Publishers, 1999.

Taliaferro, Charles: *Contemporary philosophy of religion*. Malden, Mass.: Blackwell, 1998.

Van Huyssteen, Wentzel: *The shaping of rationality : toward interdisciplinarity in theology and science*. Grand Rapids, Mich.: Eerdmans, 1999.

Wigen, Tore: *Religionsfilosofi : en bok om tro og fornuft og livets mening*. Oslo: Luther, 1993.

PT501 PT 1: Kirkekunnskap og trosformidling (10 studiepoeng)

Emnet gir en grunnleggende innføring i fagfeltet praktisk teologi og i noen sentrale praktisk-teologiske emneområder. Emnet er organisert i tre delemner: A. Kirkeforståelse og kirkekunnskap (4 studiepoeng), B. Trosformidling (4 studiepoeng), og C. Identitet og spiritualitet (2 studiepoeng).

Emnets studiekraav

Studenten skal

- ha godkjent oppmøte i undervisningen,
- bestå en kortinnlevering knyttet til delemnene A,
- delta i et gruppearbeid med presentasjon knyttet til delemne B,
- skrive et refleksjonsnotat knyttet til delemne C,
- observere et gitt antall gudstjenester og skrive et refleksjonsnotat knyttet til disse,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

For å bestå PT501, må studenten oppfylle alle studiekraavene. Oppfyllelsen av studiekraavene dokumenteres gjennom en vurderingsmappe, som danner grunnlag for endelig sensur. Emnet vurderes til "bestått" eller "ikke bestått".

Arbeidsformer

Undervisning i seminarform, øvelser og ekskursionsjoner.

Delemner

A. KIRKEFORSTÅELSE OG KIRKEKUNNSKAP (4 STUDIEPOENG)

Kirken er den grunnleggende kontekst for den praktiske teologi. Ekklesiologi (læren om kirken) er derfor et praktisk-teologisk basisfag. Ved siden av grunnleggende teologisk refleksjon om kirken, skal delemnet også gi kunnskap om norsk kirkelig virkelighet.

MÅL

Studenten skal ha

- oversikt over praktisk teologi som fagfelt,
- innsikt i en teologisk forståelse av kirken og dens funksjon,
- innsikt i grunnleggende religionssosiologiske og kirkesosiologiske problemstillinger i norsk kontekst,
- oversikt over Den norske kirkes oppbygning, rettslig og organisatorisk ,
- kjennskap til norske frikirker og til frivillige kristelige organisasjoner,
- oversikt over kirkeåret og kjennskap til ulike gudstjenesteformer,
- oversikt over ulike kirkelige arbeidsformer innen undervisning og diakoni,
- kjennskap til symboler og tradisjoner knyttet til kirkehus og gudstjenesterom.

LITTERATUR

Hegstad, Harald: *Kirke i forandring : fellesskap, tilhørighet og mangfold i Den norske kirke.*

Oslo: Luther, 1999.

Repstad, Pål: "Et utvalg" i *Religiøst liv i det moderne Norge : et sosiologisk kart.* 2. utg.

Kristiansand: Høyskoleforl., 2000, s. 27-100.

Skjevesland, Olav og Per Otto Gullaksen: "Et utvalg" i *Invitasjon til praktisk teologi : en*

faginnføring. Oslo: Luther, 1999, s. 12-68.
Skottene, Ragnar: "Kap. 9, 10, 12 og 16" i *Kristne symboler : en elementær innføring*. Oslo: Verbum, 2002, s. 90-123, 130-135, 158-161.

B. TROFORMIDLING (4 STUDIEPOENG)

Formidling av kristen tro er en sentral del av kirkens oppgave. Men hva vil det egentlig si å formidle tro? Emnet vil gi en prinsipiell basis for hva trosformidling er og kunnskap om hvordan tro formidles gjennom undervisning, forkynnelse og diakoni. Et særlig fokus vil bli gitt på trosformidling overfor ungdom. Emnet vil også gi et utgangspunkt for arbeidet med egen formidling og for å vurdere og bruke ulike formidlingsformer.

MÅL

Studenten skal ha

- innsikt i grunnleggende pedagogiske og teologiske aspekter ved trosformidling,
- oversikt over ulike arenaer og metoder for trosformidling,
- kjennskap til forskjellige bibelarbeidsmetoder,
- innsikt i ulike prinsipper og metoder i kirkelig ungdomsarbeid,
- grunnleggende ferdigheter i personlig uttrykk, kroppsspråk, stemmebruk og fortellings-teknikk,
- kjennskap til de mest anvendte formidlingsformer.

LITTERATUR

(Utvalg merket med stjerne (*) utgjør kompendiet for PT 1.)

Berntsen, Heidi Tanum og Kristin Solli Schøien: *Når skoen trykker : om tro og troverdighet*. Oslo: IKO-forlag, 1994.

Davis, Ken: *How to speak to youth and keep them awake at the same time*. Rev. ed. Grand Rapids, Mich.: Zondervan Publishing House, 1996.

Kompendium om bl.a. lesemåter, læringsmiljø og formidling:

* Birkedal, Erling: "Pedagogiske utfordringer" i *Noen ganger tror jeg på Gud, men-? : en undersøkelse av gudstro og erfaring med religiøs praksis i tidlig ungdomsalder*.

Trondheim: Tapir, 2001, s. 219-236.

* Harbo, Sigmund: "Fortell dine barn" i *Halvårsskrift for praktisk teologi*, nr. 1 (1993), s. 22-27.

* Mogstad, Sverre Dag: "Hva er kirkelig undervisning?" i *Prismet*, nr. 2 (2002), s. 55-60.

* "Kap. 2-4" i *"-til et åpent liv i tro og tillit" : dåpsopplæring i Den norske kirke*. Oslo: Statens forvaltningstjeneste Informasjonsforvaltning, 2000, s. 17-50.

* Skrunes, Njål: "Læringsmiljø i nytestamentlig tid" i *Fortell dem og lær dem!* Bergen: NLA-forl., 1997, s. 56-65.

C. IDENTITET OG SPIRITUALITET (2 STUDIEPOENG)

Dette studieområdet retter søkelyset mot sammenhenger mellom selvforståelse og tros-erfaring. Med faglig basis i pastoralteologi og religionspsykologi, åpnes det for en kritisk refleksjon over hvordan egen troshistorie formes i et spenningsfylt samvirke mellom kirkelige og kulturelle tradisjoner, sosialt miljø og personlig egenart. På denne bakgrunn arbeides det med spørsmål knyttet til utformingen av en bærekraftig personlig og pastoral identitet i rammen av vår tid og vår egen kirkelige tradisjon.

MÅL

Studenten skal ha

- god kunnskap om problemstillinger i pastoralteologi knyttet til forholdet selvforståelse og troserfaring,
- kjennskap til religionspsykologisk teori knyttet til trosutvikling,
- kjennskap til hovedelementer i vigslingsliturgi til kirkelig tjeneste og i ordningen for skriftemål,
- evne til refleksjon over egen livshistorie og troserfaring.

LITTERATUR

Sidetall er begrenset til ca. 150 sider totalt.

Obligatorisk litteratur:

- * Engedal, Leif Gunnar: "Forankring og tilblivelse : om bearbeiding av egen livserfaring gjennom troshistoriefortelling" i *Tidsskrift for sjelesorg*, nr. 2 (2000), s. 96-113.
- * Solberg, Karen Sidsel: "Trosfortellingenes betydning i sjelesorgen" i *Tidsskrift for sjelesorg*, nr. 2 (2002), s. 85-95.

Utfyllende litteratur som velges i samråd med faglærer:

- Bergstrand, Göran: "Kap. 3,5 og 6" i *En illusion och dess utveckling : om synen på religion i psykoanalytisk teori*. Älvsjö: Verbum, 1984, s. 46-73, 94-139.
- Bergstrand, Göran: *Från naivitet till naivitet : om James W. Fowlers modell för trons utveckling*. Stockholm: Verbum, 1990.
- Parks, Sharon og Craig Dykstra, redaktører. *Faith development and Fowler*. Birmingham, Al.: Religious Education Press, 1986.
- Fowler, James W.: *Faith development and pastoral care*. Philadelphia: Fortress, 1987.
- Leech, Kenneth: *Soul friend : spiritual direction in the modern world*. New rev. ed. Harrisburg, Pa.: Morehouse, 2001.
- Nouwen, Henri J. M.: *Reaching out : the three movements of the spiritual life*. New York: Image Books, 1986.
- Nouwen, Henri J. M.: *The living reminder : service and prayer in memory of Jesus Christ*. San Francisco, Calif.: Harper, 1981.
- Olivius, Anders: *Handbok för själavård och bikt : en bok om skuld och förlåtelse*. Stockholm: Verbum, 1988.

PT502 PT-2: Forkynnelse og gudstjenesteliv med menighetspraksis (10 studiepoeng)

Emnet bygger på PT501, men kan også tas i samme semester som PT501.

Praksis er normalt både observerende og deltakende. Etter søknad kan studenten gjennomføre en rent observerende praksis. I slike tilfelle kreves det en utvidet praksisrapport i stedet for studiekravene knyttet til egen forkynnelse og egen gudstjenesteledelse. Det kreves deltakende praksis for å bli opptatt til emnene PT504 og 505.

Delelmene B og C studeres integrert med delemne A, og gir til sammen 10 studiepoeng.

Emnets studiekraav

Studenten skal

- ha godkjent oppmøte i undervisningen,
- delta i PT-gruppe,
- bestå praksis,
- levere en rapport fra menighetspraksis etter en fastlagt mal,
- innlevere preken/andakt holdt under praksis med en kort refleksjon,
- innlevere agenda for gudstjeneste som er utarbeidet og gjennomført under praksis med en kort refleksjon,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

For å bestå emnet PT502 må studenten oppfylle alle studiekravene. Oppfyllelsen av studiekravene dokumenteres gjennom en vurderingsmappe, som danner grunnlag for endelig sensur. Emnet vurderes til ”bestått” eller ”ikke bestått”.

I vurderingen av praksisperioden vil studenten bli gjenstand for egnethetsvurdering. Egnethetsvurderingen bygger på ”Kriterier for egnethet til prestetjeneste” (*se vedlegg til studieplanen*).

Arbeidsformer

Undervisning vil skje i seminarform, øvelser, praksis og PT-gruppe.

PT-grupper (praktisk-teologiske grupper) består av 6–7 studenter og ledes fortrinnsvis av en prest i tjeneste. Gruppen fokuserer på praksisperioden og fungerer som et sted for øvelse og samtale, der tema fra de ulike fagområdene integreres. Det legges vekt på personlig veiledning i skjæringspunktet fag, person og tro. I tilknytning til gruppen er det individuelle samtaler med gruppeleder som forberedelse før praksis og oppfølging i etterkant av praksis.

PT-gruppen fortsetter i påfølgende semester (normalt 6.semester).

Praksis

Praksisperioden er veiledet. Dersom man ikke består praksis, vil man normalt få tilbud om ny praksis (se nærmere regler). Nærmere beskrivelse av praksisopplegg finnes i informasjonshefte for praksisperioden.

Studenter som i lære og livsførsel setter seg utover de rammer som gjelder for vigslet tjeneste, kan nektes å gjennomføre praksis (se nærmere bestemmelser s. 81).

For studenter fra andre kirkesamfunn enn Den norske kirke, vil praksis normalt finne sted i det kirkesamfunnet studenten tilhører.

Delemner

A. MENIGHETSPRAKSIS

Veiledet menighetspraksis varer i 4 uker og finner sted i en menighet i Den norske kirke eller i annet kirkesamfunn. Gjennom menighetspraksis skal studenten lære å møte lokalt menighetsliv på en faglig kvalifisert måte ved å få mulighet og hjelp til observasjon og refleksjon, og til selv å gjøre erfaringer i pastorale funksjoner.

MÅL

Studenten skal ha

- evne til å reflektere over egne erfaringer i pastorale funksjoner,
- kjennskap til veiledning gjennom erfaring og evne til å nyttiggjøre seg denne,
- evne til å observere, analysere og reflektere teologisk over lokalt menighetsliv.

LITTERATUR

Det forutsettes bruk av litteraturen under delemne A i PT501.

Se for øvrig ”Informasjonsmappe om veiledet menighetspraksis PT502”

B. KRISTEN FORKYNNELSE

Helt fra kirkens begynnelse har evangeliet blitt forkynt gjennom muntlig tale, først og fremst i rammen av gudstjenesten. I luthersk teologi har forkynnelsen en sentral plass. Dette kommer til uttrykk ved at den kan betegnes som et ”nådemiddel”. Forkynnelsen kan imidlertid ikke bare videreføre fortidens talemåter, men må hele tiden søke å kommunisere med dagens mennesker på en slik måte at disse kan oppleve det kristne budskap som en gyldig livstolkning i sine liv.

MÅL

Studenten skal ha

- god kunnskap om forkynnelsens teologi og oppdrag,
- kunnskap om prekenens funksjon i gudstjenesten,
- innsikt i de særlige utfordringer forkynnelsen møter i mediesamfunnet,
- innsikt i prekenforberedelsens metodikk,
- ferdighet i praktisk forkynnelse.

LITTERATUR

Skjevesland, Olav: "Hele boka unntatt kap. 4" i *Det skapende ordet : en prekenlære*. Oslo: Universitetsforl., 1995, s. 13-130, 206-259.

Ivarsson, Henrik: "Et utvalg" i *Predikans oppgift : en typologisk undersökning med särskild hänsyn till reformatorisk och pietistisk predikan*. 2. förkortade uppl. Lund: H. Ohlsson, 1973, s. 17-38.

C. GUDSTJENESTELIV

Delemnet vil gi konkrete grunnkunnskaper for praktisk gudstjenestearbeid både for kateketer og prester. Faget består av to hovedområder: *Praktisk liturgi* og *liturgikk*.

I *praktisk liturgi* vil studenten arbeide videre med formidling og uttrykk relatert til delemne B i PT501, men med økt vekt på utviklingen av et personlig uttrykk gjennom øvelser.

I *liturgikk* vil studenten få en innføring i liturgisk intensjon og teologi og kjennskap til problemstillinger som kan gi utgangspunkt for egen refleksjon og bevisstgjøring omkring gudstjenestearbeid.

MÅL

Studenten skal ha

- innsikt i liturgiens funksjon i menighetens liv, herunder gudstjenesten som del av menighetens virksomhet og som meningsbærende møtested i folkekirken,
- kunnskap om kirkerom, dramaturgi og agendaforståelse,
- kunnskap om og ferdigheter i de ulike formspråkene liturgien benytter seg av,
- oversikt over støttefagene for arbeidet med et personlig uttrykk,
- god kunnskap om høymessen og de alternativer den rommer,
- kunnskap om salmen som liturgisk element.

LITTERATUR

"Et utvalg" i *Gudstjenestebok for Den Norske kirke*, bind 1. Oslo: Verbum, 1992, s. 9-84.

"Et utvalg" i *Gudstjenestebok for Den Norske kirke*, bind 2. Oslo: Verbum, 1992, s. 251-265.

Schøien, Kristin Solli: "Et utvalg" i *Fra torget til vingården*. Oslo: Luther, 2000, s. ikke angitt.

Skottene, Ragnar: "Kap. 2,3,4 og 8" i *Kristne symboler : en elementær innføring*. Oslo: Verbum, 2002, s. 22-59, 84-89.

Kompendium:

Eide, Sindre og Tormod Wasbø: "Et utvalg" i *Underveis : gudstjenester til bruk for samlingen om Ordet og Bordet*. Oslo: Triangelforl., 1980, s. 18-31.

Krook, Caroline: "Et utvalg" i *Gudstjänst och gudstro*. Stockholm: Verbum, 1987, s. 144-201.

Lundberg, Ingeborg, Ragnar Wittgren og Lars Åke Lundberg: "Kap. 5 og 6" i *Gudstjänst för människan*. Lund: Ohlsson, 1972, s. 46-67.

Nielsen, Erik A.: "Gudstjenestens liturgi" i *Den skjulte gudstjeneste : en fantasi*. København: Amadeus, 1987, s. 98-138.

Eller:

Fæhn, Helge: "Et utvalg" i *Messe med mening : praktisk-liturgiske refleksjoner*. Oslo: Luther, 1998, s. 57-113.

Sellevoid, Knut Gunnar: "Et utvalg" i *La oss spille og leke for Herren : sangen og musikken i gudstjenesten*. Oslo: Verbum/Kirkerådet, 1993, s. 24-27, 32-42.

Björdal, Øystein: "Et utvalg" i *Tro og tilbedelse : skisser til en liturgisk teologi*. Oslo: Verbum, 1986, s. 45-55.

Lønning, Per: "Et utvalg" i *Kirkeglede : om gudstjenestevisjon og virkelighet*. Oslo: Verbum, 1998, s. 102-109, 114-120.

PT503 PT-3: Sjelesorg og diakoni med institusjonspraksis (10 studiepoeng)

Emnet bygger på PT501 (PT-1), men kan også tas i samme semester som PT501 og 508. Dersom man ønsker å ta både PT501, 508 og 509 i samme semester, må institusjonspraksis avvikles utenfor det ordinære undervisningssemesteret.

Emnet er organisert i tre delemner: A. Institusjonspraksis, B. Sjelesorg, og C. Diakonikk. Delelmene A og B studeres integrert. De utgjør til sammen 7 studiepoeng. Delemne C utgjør 3 studiepoeng.

Emnets studiekraav

Studenten skal

- ha godkjent oppmøte i undervisningen,
- delta i PT-gruppe i ett semester (kan avvikles i et tidligere semester, anbefales tatt i semesteret etter PT502),
- bestå praksis,
- levere samtalereferat eller kasesdrøfting som anvender teori fra pensum (delemne B) i møte med en konkret sjelesørgerisk problematikk,
- levere et paper relatert til pensum i delemne C,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

For å bestå emnet PT503 må studenten oppfylle alle studiekravene. Oppfyllelsen av studiekravene dokumenteres gjennom en vurderingsmappe, som danner grunnlag for endelig sensur. Emnet vurderes til ”bestått” eller ”ikke bestått”.

I vurderingen av praksisperioden vil studenten bli gjenstand for egnethetsvurdering. Egnethetsvurderingen bygger på ”Kriterier for egnethet til prestatjeneste” (*se vedlegg til studieplanen*).

Arbeidsformer

Undervisning i seminarform, øvelser, praksis og PT-gruppe.

Praksis

Praksisperioden er veiledet. Dersom man ikke består praksis, vil man normalt få tilbud om ny praksis. Nærmere beskrivelse av praksisopplegg finnes i informasjonshefte for praksisperioden.

Studenter som i lære og livsførsel setter seg utover de rammer som gjelder for vigslet tjeneste, kan nektes å gjennomføre praksis. (Se nærmere bestemmelser s. 81)

Delemner

A. INSTITUSJONSPRAKSIS

Veiledet institusjonspraksis varer i 4 uker og finner sted på sykehus eller annen institusjon. Det legges vekt på studentens møte med mennesker i sykdom og krise, møte med prestatjenesten i et tverrfaglig team på en institusjon og studentens egen vekst og modningsprosess mot prestatjeneste. Institusjonspraksis inneholder både observasjon og deltakelse.

MÅL

Studenten skal ha

- kjennskap til prestatjeneste i rammen av en institusjon,
- ferdighet i å møte mennesker i en sjelesørgerisk samtale,
- ferdighet i forkynnelse og liturgi i en institusjonskontekst,
- evne til observasjon og refleksjon over teologiske og kirkelige utfordringer i møte med pasienter og ansatte,
- evne til å reflektere omkring egen pastoral praksis, identitet og tro,
- kjennskap til veiledning gjennom erfaring og evne til å nyttiggjøre seg denne.

B. SJELESORG

Detle delemnet sikter mot å gi en grunnleggende innføring i den kristne sjelesorgs egenart. Det fokuseres på sjelesorgens bibelske forankring og teologiske begrunnelse i rammen av kirkens diakonale egenart. Med bakgrunn i momenter fra sjelesorgens faghistorie gis det en innføring i aktuell sjelesorgfaglig debatt med vekt på drøfting av sentrale posisjoner til forståelse av sjelesorgens dynamiske egenart og kontekstuelle forankring. To forhold har særlig betydning i denne sammenhengen: For det første forståelsen av den sjelesørgeriske samtals egenart, og dernest sjelesorgens fortolkning og bruk av innsikter fra andre fagområder så som religionspsykologi, psykoterapi, religions sosiologi. I forlengelsen av dette belyses også konkrete sjelesørgeriske emner med særlig relevans for institusjonstjenesten.

MÅL

Studenten skal ha

- god kunnskap om sjelesorgens teologiske begrunnelse og kirkelige forankring,
- god kunnskap om den sjelesørgeriske samtals forutsetninger og rammer,
- god kunnskap om sjelesørgeriske utfordringer knyttet til møte med sykdom og lidelse,
- god kunnskap om institusjonssjelesorg,
- oversikt over sentrale posisjoner og problemstillinger i aktuell sjelesorgfaglig debatt,
- kjennskap til særlige rammer og forutsetninger knyttet til sjelesorg i institusjon,
- evne til refleksjon over egne forutsetninger med tanke på sjelesørgerisk arbeid,
- ferdighet i å føre en sjelesørgerisk samtale, herunder dåpssamtale og sørgesamtale.

LITTERATUR

Okkenhaug, Berit: *Når jeg ser ditt ansikt : innføring i kristen sjelesorg*. Oslo: Verbum, 2002.

Supplerende litteratur

Andersen, Torbjørn Herlof: *Tause menn : seksuelle overgrep mot gutter i kristne miljøer*. Oslo: Verbum, 2001.

Bergstrand, Göran og Magnus Lidbeck: *Själavård*. Bind 1-2. Stockholm: Verbum, 1997-1998.

Danbolt, Lars Johan: *Den underlige uka : de sørgende og begravelseriten*. Oslo: Verbum, 2002.

Grevbo, Tor Johan: "Sjelesorgaktuelt : internasjonale tendenser sett fra et skandinavisk perspektiv" i *Tidsskrift for sjelesorg* 18, nr. 1 (1998), s. ikke angitt.

Harbsmeier, Eberhard og Hans Raun Iversen: "Et utvalg" i *Praktisk teologi*. Frederiksberg: Anis, 1995, s. 384-423.

"Utdrag om vigsel og gravferd" i *Våre tider i Guds hånd : kirkens tjeneste ved dåp, konfirmasjon, vigsel og gravferd* / redaktør Berit Okkenhaug, et al. Oslo: Verbum, 1997, s. 129-223.

Olivius, Anders, Cerny Ericson og Birgitta Olivius Kihlberg: *Att möta människor : en grundbok om själavård*. 3. helt omarb. utg. Stockholm: Verbum förlag, 1996.

Patton, John: *Pastoral care in context : an introduction to pastoral care*. Louisville, Ky.: Westminster/John Knox, 1993.

Skriftserien koinonia. Vikersund: Institutt for Sjelesorg, 2000-.

Ziemer, Jürgen: *Seelsorgelehre : eine Einführung für Studium und Praxis*. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2000.

Henriksen, Jan-Olav og Hilde Marie Aarflot: "Å møte en annen" i *Møte mellom pasient og sykepleier* / redaktør Sølvi Helseth, et al. Oslo: Gyldendal akademisk, 2002, s. 157-172.

Aarflot, Hilde Marie: "Bort fra de store teoriene- en presentasjon av trekk i nyere

sorgforskning" i *Tidsskrift for sjelesorg* 21, nr. 3 (2001), s. ikke angitt.

C. DIAKONIKK (3 STUDIEPOENG)

Diakonikk er faget om kirkens medmenneskelige omsorg og fellesskapsbyggende arbeid, og den tjeneste som i særlig grad er rettet mot mennesker i nød. Studiet vil ta utgangspunkt i ulike former for diakoni knyttet til diakoniens ulike arenaer (institusjon, menighet, bistands- og misjonsarbeid). Institusjonsdiakonien vil behandles i tilknytning til institusjonspraksisen, mens menighetsdiakoni og internasjonal diakoni vil bli behandlet i undervisningen. Studiet vil særlig legge vekt på diakoniens forankring i den lokale menighet. Valg av diakonale arbeidsformer og satsningsområder bestemmes i stor grad av den samfunnsmessige konteksten for det diakonale arbeide. Studiet vil derfor fokusere på diakoniens muligheter og begrensninger innenfor velferdsstaten og innenfor internasjonalt misjons- og bistands arbeid.

MÅL

Studenten skal ha

- god kunnskap om diakoniens teologiske begrunnelse og ekklesiologiske forankring,
- oversikt over diakoniens historie,
- innsikt i diakonale muligheter og utfordringer innenfor det moderne velferdssamfunn, og innenfor internasjonalt misjons- og bistandsarbeid,
- kjennskap noen utvalgte diakonale arbeidsformer,
- evne til å avdekke og prioritere mellom diakonale behov i lokalsamfunnet,
- evne til å avdekke og videreutvikle diakonale ressurser den lokale menighet.

LITTERATUR

- Asheim, Ivar: "Kirke, menighet og fromhetsliv" i *Utfordringer og ansvar : områdeetikk / redaktør Svein Olaf Thorbjørnsen*. Oslo: Universitetsforl., 1994, s. 273-299.
- Brodd, Sven Erik: "Diakonin genom kyrkans historia : fem ekklesiologiska modeller" i *Diakonins teologi*. Stockholm: Verbum, 1997, s. 11-44.
- Christoffersen, Svein Aage: "Solidaritet og frigjøring" i *Moralsk og moderne? : trekk av den kristne moraltradisjon i Norge fra 1814 til idag / redaktør Svein Aage Christoffersen*. Oslo: Ad notam Gyldendal, 1999, s. 233-254.
- Moltmann, Jürgen: "The diaconal church in the context of the kingdom of God" i *Hope for the church : Moltmann in dialogue with practical theology / redaktør Theodore Runyon*. Nashville, Tenn.: Abingdon, 1979, s. 21-36.
- Nordstokke, Kjell: *Det dyrebare mennesket : diakoniens grunnlag og praksis*. Oslo: Verbum, 2002.
- Nordstokke, Kjell: "Et utvalg" i *Verdensvid tjeneste : en innføring i internasjonal diakoni*. Oslo: Verbum, 1994, s. 11-19, 102-119.

PT504 PT-4: Stiftspraksis/pastoral praksis i menighet. Gudstjenesteøvelser (10 studiepoeng)

Emnet forutsetter at PT501-503 er gjennomført. Det inneholder to delemner: A. Pastoral praksis i menighet (7 studiepoeng) og B. Gudstjenesteøvelser (3 studiepoeng).

Emnets studiekra

Studenten skal

- bestå stiftspraksis/pastoral praksis i menighet,
- bestå liturgisk øvingspraksis,
- levere logg, agendaer og gruppeoppgave fra deltagelse i gudstjenesteforberedende gruppe,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

For å bestå emnet PT504 må studenten oppfylle alle studiekravene. Oppfyllelsen av studiekravene dokumenteres gjennom en vurderingsmappe, som danner grunnlag for endelig sensur. Emnet vurderes til ”bestått” eller ”ikke bestått”.

I øvingene i dette emnet vil studenten bli gjenstand for egnethetsvurdering. Egnethetsvurderingen bygger på ”Kriterier for egnethet til prestatjeneste” (*se vedlegg til studieplanen*).

Arbeidsformer

Praksis, innføringskurs, gudstjenesteøvelser med lærer og gudstjenesteforberedende grupper uten lærer.

Praksis

Praksisperioden er veiledet. Dersom man ikke består praksis, vil man få tilbud om ny praksis. Nærmere beskrivelse av praksisopplegg finnes i informasjonshefte for praksisperioden.

Studenter som i lære og livsførsel setter seg utover de rammer som gjelder for vigslet tjeneste, kan nektes å gjennomføre praksis. (Se nærmere bestemmelser s. 81)

Delemner

A. STIFTSPRAKSIS/PASTORAL PRAKSIS I MENIGHET (7 STUDIEPOENG)

For studenter tilhørende Den norske kirke: Praksisperioden varer i 5 uker og er en selvstendig prestatjeneste i det bispedømmet studenten er knyttet til gjennom ordningen ”Veien til prestatjeneste”. Praksis er veiledet. Veileder arbeider ikke på studentens praksissted, men i nærliggende menighet. Veileder har normalt en særlig kompetanse innen veiledning. Stiftspraksis er et samarbeidstiltak mellom biskopene/bispedømmene og de teologiske lærestedene. Se for øvrig heftet ”Informasjon om stiftspraksis”. For studenter fra andre kirkesamfunn enn Den norske kirke tilrettelegges tilsvarende praksis, som normalt vil finne sted i det kirkesamfunnet studenten tilhører.

MÅL

Studenten skal ha

- evne til selvstendig utprøving av prestatjenesten mot slutten av studieløpet,
- evne til selvstendig observasjon og refleksjon over teologiske og kirkelige utfordringer,
- evne til å reflektere omkring egen pastoral praksis, identitet og tro,
- kjennskap til med arbeidsveiledning (ABV) gjennom erfaring, og trening i å nyttiggjøre seg denne.

B. GUDSTJENESTEØVELSER (3 STUDIEPOENG)

Gudstjenesteøvelsene skal gi en praktisk kompetanse rettet direkte mot prestedtjeneste i den norske kirke. Øvelsene bygger på praktisk liturgi og personlig uttrykk fra delemne B i PT501 (PT-1) og delemne C i PT502 (PT-2). Faget skal gi konkret øvelse og erfaringer med bruk av kirkens gudstjenestebøker og ulike gudstjenesteformer og kasualia, og bidra til å utvikle studentens personlige liturgiske uttrykk.

MÅL

Studenten skal ha

- god ferdighet innenfor stemmebruk, kroppspråk og liturgisk utførelse,
- kjennskap til de elementene som ligger til grunn for arbeidet med et personlig liturgisk uttrykk,
- evne til å relatere sine kunnskaper om formidlingsteori og stemmebruk til eget ferdighetsnivå og utviklingspotensial,
- evne til å samarbeide om planlegging, gjennomføring og evaluering av gudstjenester og til å lede et gudstjenestearbeid.

LITTERATUR

Det forutsettes bruk av litteraturen under delemne C i BIB501

I tillegg kommer:

Kirkeårets tekster Oslo Verbum 1977

'Liv i gudstjenesten, gudstjenesten i livet', Betenkning om gudstjenesteliv og gudstjenestefornyelse i Den norske kirke. Kirkerådet 1990

Lønning, P.: *Kirkeglede – om gudstjenestevisjon og virkelighet* Oslo: Verbum 1997, s. 84-133 ("Kirkerommet", "tingene i rommet", "Liturgisk bevegelse", "Kirkeåret", "Liturgi og rollespill", "Offer") eller minimum: s.102-109 Skattkiste med hengelås (7 s) s. 114 – 120 Om liturgi og rollespill (7s)

Solhaug, A.: "Stemmen som liturgisk instrument" i: *Halvårsskrift for Praktisk Teologi* 2/2001, s.25–31

PT505 PT-5: Menighetsbygging og prestedtjeneste (20 studiepoeng)

Emnet bygger på PT504 (PT-4), men kan også tas i samme semester som PT504. Emnet PT505 regnes i så fall ikke som bestått før PT504 også er bestått. Dersom man tar PT505 i samme semester som PT504, må praksiselementet i PT504 avvikles utenfor det ordinære undervisningssemesteret.

Emnet består av 6 delemner

- A. Menighetsbygging og pastoralt lederskap (5 studiepoeng)
- B. Kateketikk (4 studiepoeng)
- C. Homiletikk (3 studiepoeng)
- D. Liturgikk (3 studiepoeng)
- E. Sjelesorg (3 studiepoeng)
- F. Kirkerett (2 studiepoeng)

Emnets studiekrav

Studenten skal

- ha godkjent oppmøte i undervisningen,
- delta i pastoralgruppe,
- gjennomføre konfirmantpraksis,
- bestå egnethetsvurdering,
- bestå en muntlig eksamen,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

For å bestå emnet PT505 må studenten oppfylle alle studiekravene. Oppfyllelsen av studiekravene dokumenteres gjennom en samlemappe. Emnet vurderes til ”bestått” eller ”ikke bestått” på grunnlag av muntlig eksamen.

I dette emnet inngår egnethetsvurdering som selvstendig studiekraft. Egnethetsvurderingen bygger på ”Kriterier for egnethet til prestedtjeneste” (*se vedlegg til studieplanen*).

Arbeidsformer

Undervisning i seminarform, øvelser, konfirmantpraksis og pastoralgruppe.

Praksis

Dersom man ikke består praksis, vil man normalt få tilbud om ny praksis. Nærmere beskrivelse av praksisopplegg finnes i informasjonshefte for konfirmantpraksis.

Studenter som i lære og livsførsel setter seg utover de rammer som gjelder for vigslet tjeneste, kan nektes å gjennomføre praksis. (Se nærmere bestemmelser s. 81)

For studenter fra andre kirkesamfunn enn Den norske kirke tilrettelegges tilsvarende kateketisk praksis, som normalt vil finne sted i det kirkesamfunn studenten tilhører.

Delemner

A. MENIGHETSBYGGING OG LEDERSKAP I MENIGHET (5 STUDIEPOENG)

Hva vil det si å være prest? Prestetjenesten er i stadig endring. Ulike tider har hatt ulike presteideal. Dagens prester utfordres til å profilere sin egen forståelse av prestedtjenesten ut fra menighetenes behov og sine egne forutsetninger. Sentralt i dette temafeltet står spørsmålet om hva slags type leder presten skal være. Ulike modeller for pastoral ledelse må vurderes ut fra menighetsbygging som et overordnet praktisk-teologiske kriterium.

MÅL

Studenten skal ha

- god kunnskap om prestedtjenestens teologi,
- kjennskap til pastorale modeller,
- kjennskap til ordinasjonsliturgien,
- evne til arbeid med egen forståelse av presterollen,
- kjennskap til veier til et fordypet trosliv,
- god kunnskap om teologi og metode for menighetsbygging,
- innsikt i spørsmål knyttet til ledelse, samarbeid og konflikthåndtering i menigheten.

LITTERATUR

Kjernepensum

Temanummer om menighetsutvikling i: *Halvårsskrift for praktisk teologi* nr. 1 (2003)

I tillegg velger studenten litteratur fra følgende liste

- Baasland, E.: "Ledelsesstrukturer i den eldste kirke" i: Gullaksen, P.O. m.fl. (red.): *Reform og embete. Festskrift til Andreas Aarflot på 65-årsdagen den 1. juli 1993*, Oslo 1993, s. 181-197.
- Douglass, K.: *Die neue Reformation. 96 Thesen zur Zukunft der Kirche*, Stuttgart 2001 (oversatt sammendrag ved H.Nordhaug)
- Grevbo, T.J.: "Pastoralt lederskap – en teologisk og kirkelig nødvendighet. Noen pastoralteologiske perspektiver" i: Huse, M. (red.): *Prest og ledelse*, Oslo 2000, s. 63-80.
- Lappégard, S.: "Folkekyrkjeteologi" i: Sandvik, B. (red): *Folkekirken – status og strategier*, Presteforeningens studiebibliotek, nr. 29, 1988, s. 107-131
- Røsæg, N.A.: "Kirken i Korint. Modeller for kirken i nytestamentlig kontekst og i dag" i: Røsæg, N.A. og Kvalbein, H. (red.): *Slik blir kirken til. Kirke i forandring i Det nye testamente*, Trondheim: Tapir forlag, 2003, s. 79-146.
- Skjevesland, O.: "Ordinasjonen i Det nye testamente" i: Gullaksen, P.O. m.fl. (red.): *Reform og embete. Festskrift til Andreas Aarflot på 65-årsdagen den 1. juli 1993*, Oslo 1993, s. 199-212.

B. KATEKETIKK (4 STUDIEPOENG)

Den norske kirkes dåpspraksis og folkekirkepreg stiller menighetene overfor store utfordringer på det kateketiske feltet. Kateketikk på dette nivået i studiet har som mål å motivere og utruste kandidatene til å ivareta kateketisk arbeid i menigheten på en integrert og faglig god måte. Kandidaten skal gjennom studiet settes i stand til å lede, planlegge, gjennomføre og evaluere undervisning og annet trosformidlingsarbeid i menigheten.

MÅL

Studenten skal ha

- innsikt i hva som særpreger menigheten som sted for trosformidling i et livslangt perspektiv,
- evne til refleksjon rundt kirkens dåpspraksis og de kateketiske utfordringer den reiser, med fokus på dåpsopplæring og konfirmantarbeid,
- kjennskap til arenaer og aktuelle samarbeidspartnere for kirkens kateketiske arbeid, så som hjem, barnehage, skole, kristne organisasjoner,
- innsikt i egnede metoder i kirkens kateketiske arbeid,
- evne til å arbeide med medarbeiderfostring blant barn, unge og voksne,
- ferdighet i å planlegge og gjennomføre konfirmantarbeid.

LITTERATUR

- Kirkerådet. Kirke/stat-utvalget: *Dåpsopplæring i Den norske kirke : delrapport, september 2001*. Oslo: Kirkerådet, 2001, s. 7-67
- "Avsnitt om konfirmasjonstidens gudstjenester" i: *Gudstjenestebok for Den norske kirke*. Oslo: Verbum, 1992
- Håndbok til Plan for konfirmasjonstiden i Den norske kirke*. Oslo: Kirkerådet, 1998
- Okkenhaug, B. og Skjevesland, O. [red.]: *Våre tider i Guds hånd*. Oslo: Verbum, 1997, s. 41-60, 89-104

Plan for dåpsopplæring i Den norske kirke. Oslo: Kirkerådet, 1992, s. 6-33 og 66-79

Kompendium bestående av:

- * Birkedal, E.: "Kunnskapsformidler eller medvandrer" i: 'Jeg gikk meg over sjø og land-' : *festskrift til Ottar Berge på 65-årsdagen.* Kyrkjefag profil ; nr 1, Trondheim: Tapir, 2001
- * Holdø, C.E.: "Dåpssamtalepraksis i dag" i: *Himmelgaven : kirkens møte med mennesker ved dåp.* Oslo: Den norske kirkes presteforening, 2002
- * Schøien, H.: "Dåpssamtale når barnet snakker for seg selv" i: *Himmelgaven : kirkens møte med mennesker ved dåp.* Oslo: Den norske kirkes presteforening, 2002

C. HOMILETIKK (3 STUDIEPOENG)

Forkynnelsen, og da særlig prekenen i gudstjenesten og ved de kirkelige handlinger, står helt sentralt i prestetjenesten i Den norske kirke. I forkynnelsen vil hele prestens teologiske kompetanse komme til anvendelse. Ikke minst gjelder dette for hermeneutikkens vedkommende. Forkynnelsen er en krevende oppgave der ikke bare de faglige kunnskaper, men også prestens egen person og trosliv trekkes inn på en avgjørende måte.

MÅL

Studenten skal ha

- god kunnskap om forkynnelsens teologi og oppdrag,
- god kunnskap om forholdet mellom homiletikk og hermeneutikk,
- god kunnskap om betydningen av prestens person for forkynnelsen,
- kjennskap til temaet forkynnelse ved kasualia,
- innsikt i egne styrker og svakheter som predikant,
- god evne til kreativt prekenarbeid.

LITTERATUR

Nordhaug, H.: *...så mitt hus kan bli fullt*, Oslo, 2000, s. 19-194; 227-239.

Okkenhaug, B. og Skjevesland, O. (red): *Våre tider i Guds hånd*, Oslo, 1997, s. 158-165; 214-220

D. LITURGIKK (3 STUDIEPOENG)

Delemnet skal gi økt innsikt i liturgiens historie, teologi og antropologi som grunnlag for egen refleksjon over og bearbeiding av de erfaringene som er gjort i stiftspraksis og gudstjenesteøvelser. Kunnskapene skal bidra til å utvikle studentens egen holdning til prestetjenestens gudstjenestelige oppgaver og en økt forståelse for gudstjenester og kasualia som meningsbærende møtesteder i folkekirken. Delemnet fokuserer også på en sunn forståelse av prestens rolle i konkret gudstjenesteforberedende arbeid: ledelse og utvikling av menighetens gudstjenestevirksomhet, arbeid i gudstjenesteutvalg og stab omkring gudstjenester og arbeid med langtidsplanlegging av gudstjenester i en menighet.

MÅL

Studenten skal ha

- innsikt i teologiske, antropologiske og sosiale aspekter ved liturgi,
- god kunnskap om muligheter og begrensninger i kirkens liturgier, og evne til å utnytte alternative agendaer og ledd, forsøksordninger og liturgiske kulturuttrykk fra søsterkirkene,

- god kunnskap om liturgi- og revisjonshistorie og evne til å relatere eget gudstjenestearbeid til denne tradisjonen,
- god kunnskap om hymnologi og liturgisk språk og evne til å anvende denne kunnskapen i eget gudstjenestearbeid,
- god ferdighet i å planlegge, lede og inspirere gudstjenestearbeid, og innsikt i egen funksjon i slikt arbeid.

LITTERATUR

Arbeidsbøker

Gudstjenestebok for Den norske kirke, del 1 og 2. Oslo: Verbum, 1992 og senere opplag

Kirkeårets tekster. Oslo: Verbum, 1990 og senere opplag

Liv i gudstjenesten, gudstjenesten i livet : betenkning om gudstjenesteliv og

gudstjenestefornyelse i Den norske kirke. Oslo: Kirkerådet, 1990 og senere opplag

Norsk salmebok

Salmer 1997

Hovedlitteratur

Lathrop, G.W.: *Holy things : a liturgical theology*. Minneapolis: Fortress Press, 1993, s. 1-11, 87-138

Schøien, K.S.: *Fra torget til vingården*. Oslo: Luther, 2000, s. 6-18, 49-68, 70-109

Samt kompendium bestående av

* Lathrop, G.W.: "A Rebirth of Images : On the Use of the Bible in Liturgy" i: *Worship*, nr. 58 (1984), s. 291-304

* Lønning, P.: *Kirkeglede : om gudstjenestevisjon og virkelighet*. Oslo: Verbum, 1998, s. 102-109

* Sellevold, K.G.: *La oss spille og leke for Herren : sangen og musikken i gudstjenesten*. Oslo: Verbum/Kirkerådet, 1993, s. 24-27, 32-42

E. SJELESORG (3 STUDIEPOENG)

Delemnet fokuserer både på sentrale prinsipielle problemer i sjelesørgerisk teori, og på konkrete tema og utfordringer i praktisk-sjelesørgerisk arbeid. Det legges særlig vekt på en fordypning av viktige tema knyttet til utformingen av en pastoral selvforståelse og utvikling av kommunikative evner i den sjelesørgeriske samtalen. Videre drøftes pastorale utfordringer knyttet til spenningen mellom familieliv og menighetsliv, vekslingen mellom arbeid og hvile, forholdet mellom personlig spiritualitet og utadrettet tjeneste. Sjelesorgens egenart i spenningen mellom psykoterapi og åndelig veiledning belyses, sammen med konkrete sjelesørgeriske utfordringer knyttet til spørsmål om åndelig autoritet, maktutøvelse og seksualitet.

Delemnet retter søkelyset mot de kunnskaper, ferdigheter og holdninger som er nødvendige med tanke på sjelesørgerisk arbeid. Studiet skal gi innsikt i relevant sjelesørgerisk teori knyttet til livsfaser, ritualer og sorgarbeid i forbindelse med dåp og gravferd. Konteksten for drøftingene vil være de muligheter og utfordringer som folkekirken og menigheten stilles overfor i forbindelse med forberedelse, gjennomføring og etterarbeid ved kasualia.

MÅL

Studenten skal ha

- god kunnskap om sorg og sorgarbeid og ulike kriser,
- god kunnskap om ritualers betydning og funksjon i ulike livsfaser,
- god kunnskap om kirkens teologi og liturgi knyttet til kasualia,
- god kunnskap i den sjelesørgeriske samtalen, herunder vigselssamtale, sørgesamtale og dåpssamtale,
- god kunnskap om sjelesorgens egenart i spenningsfeltet mellom terapi, sjelesorg og åndelig veiledning,
- god kunnskap om åndelig liv for den kirkelig ansatte,
- god kunnskap om autoritetsutøvelse og maktbruk knyttet til pastorale handlinger,
- evne til refleksjon om forholdet mellom familie/privat-liv og kirkelig tjeneste,
- evne til å møte mennesker i ulike kriser.

LITTERATUR

- Okkenhaug, B. og Skjevesland, O. [red.]: *Våre tider i Guds hånd*. Oslo: Verbum, 1997, s. 117-125, 141-149 og 169-198. (Utdrag om vigsel og gravferd.)
- Olivius, A.: *Att möta människor : en grundbok om själavård*. Stockholm: Verbum förlag, 1996

Supplerende litteratur

- Bergstrand, G. och Lidbeck, M.: *Själavård. Bd I – II*. Stockholm: Verbum, 1997-1998
- Danbolt, L.J.: *Den underlige uka : de sørgende og begravelsesriten*. Oslo: Verbum, 2002
- Gerkin, C.V.: *An introduction to pastoral care*. Nashville, Tenn.: Abingdon, 1997
- Okkenhaug, B.: *Når jeg ser ditt ansikt : innføring i kristen sjelesorg*. Oslo: Verbum, 2002
- Pattison, S.: *A critique of pastoral care*. London: SCM Press Ltd., 2000
- Patton, J.: *Pastoral care in context : an introduction to pastoral care* Louisville, Ky.: Westminster/John Knox, 1993
- Skriftserien *Koinonia*: Institutt for Sjelesorg, Modum
- Stavenes, A-M.: "Kan sjelesorgen være åndelig veiledning?" i: *Tidsskrift for sjelesorg* nr. 2, 2002
- Wikstrøm, O.: *Mørket som blender*. Del II. Åndelig veiledning. Oslo: Luther, 1995
- Ziemer, J.: *Seelsorgelehre : eine Einführung für Studium und Praxis*. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2000
- Aarflot, H.M. og Henriksen, J-O.: "Å møte en annen" i: Bjørk, I.T.; Helseth, S. og Nordtvedt, F.: *Møte mellom pasient og sykepleier*, Oslo: Gyldendal akademisk, 2002, s. 157-172
- Aarflot, H.M.: "Bort fra de store teoriene – en presentasjon av trekk i nyere sorgforskning" i: *Tidsskrift for sjelesorg* nr. 3 (2001)

F. KIRKERETT (2 STUDIEPOENG)

Kirkens ordninger og den rettslig regulering av de ulike tjenester er et sentralt element for medarbeidere i Den norske kirke. For presten er forpliktelsen på kirkens ordninger en del av ordinasjonsløftet. Innsikt i Den norske kirkes organisasjon er en viktig forutsetning for å kunne fungere adekvat i det praktiske kirke- og menighetsliv. I tillegg er Den norske kirke en del av norsk offentlig forvaltning og presten er statstjenestemann. Dette nødvendiggjør kunnskaper om saksbehandling, forvaltnings- arbeids- og tjenestemannsrett. Prestens oppgave som vigsler innebærer også at det innenfor rammen av faget skal gis innføring i ekteskapslovgivningen. Særregler for presters taushetsplikt skal gjennomgås.

MÅL

Studenten skal ha

- god kunnskap om kirkelovgivningen, (herunder grunnloven, kirkeloven, gravferdsloven, helligdagsloven),
- god kunnskap om kirkens struktur og organisasjon,
- god kunnskap om kirkerett knyttet til de kirkelige handlinger (jf gudstjenestebøkens alminnelige bestemmelser), herunder en særlig innføring i ekteskapslovgivningen,
- kjennskap til forvaltningsrettslig tenkemåte og saksbehandling, jf forvaltningsloven og offentlighetsloven,
- god kunnskap om regler for taushetsplikt for prester.

LITTERATUR

”Alminnelige bestemmelser” i: *Gudstjenestebok for Den norske kirke*. Oslo: Verbum, 1992
Lovsamling for Den norske kirke. 4. rev. utgave, Oslo: Kirkerådet, 2001

Supplerende litteratur

Jørgensen, O.V.: *Juridisk oppslagsbok for Den norske kirke : kommentarer til relevant forvaltnings og arbeidsrettslig lovverk til bruk i Den norske kirke*. Oslo: KA, 1997
Okkenhaug, B. og Skjevesland, O. [red.]: *Våre tider i Guds hånd*. Oslo: Verbum, 1997, s. 85-88, 126-128, 141-149, 166-168, 221-223. Kirkens tjenester ved dåp, konfirmasjon, vigsel og gravferd.

TE501-503 Tverrfaglige emner med PBL

Innledning

Fellesemnene TE501-503 er organisert som Tverrfaglige emner med utstrakt bruk av Problembasert læring (PBL) som læringsmetode (se nedenfor). For disse emnene gjelder følgende felles bestemmelser:

Emnenes felles studiekraav

Studenten skal

- delta i PBL-gruppens arbeid i alle emnets PBL-sekvenser (3-5 sekvenser). Hvor mange PBL-sekvenser fastsettes for hvert semester.
- skrive notat (400-800 ord, ca.1-2 sider) ut fra individuelle læringsmål til hver PBL-sekvens. De individuelle læringsmålene skal fordeles slik at studenten får arbeidet med ulike teologiske disipliner i løpet av emnet.
- ha godkjente gruppeprodukter fra hver PBL-sekvens, samt godkjent deltakelse i gruppa i hver sekvens. Det innebærer å ha bidratt aktivt til gruppas felles sluttprodukt i hver PBL-sekvens inklusive evt. framføring (PBL-oppgaven definerer kravene til gruppas sluttprodukt for hver enkelt oppgave). Sluttprodukter og deltakelse vurderes av PBL-gruppens veileder ved slutten av hver PBL-sekvens.
- delta i eventuelle obligatoriske ekskursjoner, observasjoner og evt. andre arbeidsmåter (som kan erstatte 1-2 PBL-sekvenser) med eventuelle rapporter, refleksjonsnotater e.l. (vil tilsvare notat i forbindelse med PBL-sekvens i omfang). Hvilke arbeidsformer og dokumentasjonsformer og i hvilket omfang fastsettes for hvert semester.
- ha godkjent eventuell kortinnlevering (3-4 timer) i emnets fellespensum. Slik kortinnlevering kan erstatte en PBL-sekvens. Dette fastsettes for hvert semester.
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

Tverrfaglig emne med PBL vurderes med mappevurdering.

Vurderingsmappen skal inneholde:

- bekreftelse på at studiekraavene er innfridd,
- to til tre individuelle PBL-notater. Hvor mange fastsettes på grunnlag av antall PBL-sekvenser hvert semester. Notatene kan bearbeides helt til innlevering av vurderingsmappen. Notatene i vurderingsmappen må ikke overstige 1000 ord.
- bekreftelse på godkjente sluttprodukter fra PBL-gruppa for hver PBL-sekvens
- eventuell kortinnlevering eller rapport fra ekskursjon e. l. kan inngå i vurderingsmappen. Dette fastsettes av fakultetet for hvert semester.

Emnet vurderes med karakter som fastsettes på grunnlag av individuelle PBL-notater og eventuell kortinnlevering/rapport. Forutsetningen for å bli vurdert med karakter er at gruppas sluttprodukter og den enkeltes gruppedeltakelse er godkjent på forhånd.

Organisering og arbeidsformer

På de Tverrfaglige emnene med PBL, organiseres studenten i *PBL-grupper* på 5-9 studenter. Hver gruppe veiledes av en lærer. I tillegg vil det bli gitt en rekke ressursforelesninger over sentrale emner fra fellespensum. Også andre arbeidsformer som ekskursjoner, observasjoner osv. kan brukes i arbeidet.

PBL (Problembasert læring) er en arbeidsform som tar utgangspunkt i tenkte eller reelle situasjoner fra praksisfeltet, hvor gruppas utfordring er å identifisere teologiske problemstillinger i situasjonen og hente inn relevant kunnskap fra faget som kan anvendes til å ta stilling til utfordringer som ligger i situasjonen. I en PBL-gruppe vil man fordele arbeid med kunnskaps-innhenting utfra læringsmål gruppa blir enige om for den enkelte. Den enkelte bringer tilbake til gruppa den innhentede kunnskap. Denne skal foreligge skriftlig som et kort notat. Deretter sammenfattes den relevante kunnskapen i et felles sluttprodukt fra gruppa.

For pensums del betyr dette at hver enkelt student ikke arbeider personlig med alle deler av pensum, men at studenten gjennom arbeidet i gruppa får del i de andres arbeid. En forutsetter likevel at studenten skifter på å hente inn kunnskap fra de ulike teologiske disipliner fra sekvens til sekvens i PBL-arbeidet.

TE501 Betydningen av Jesu død og oppstandelse (10 studiepoeng)

Dette emnet er et Tverrfaglig emne med PBL.

Emnets studiekraav

Se felles studiekraav for Tverrfaglige emner med PBL (overnfor).

Vurdering

Se felles bestemmelser for Tverrfaglige emner med PBL (ovenfor).

Mål og innhold

Med utgangspunkt i gamle og nye innvendinger mot kirkens tradisjonelle forståelse av Jesu død og oppstandelse, studeres dette emnet gjennom fornyet arbeid med de bibelske basistekstene og deres begreps- og billedverden. Et sentralt mål for dette studiet vil være å undersøke hvordan ny innsikt i de bibelske tekstenes forståelsesmodeller for Jesu død og oppstandelse vil kunne utfordre så vel kirkens tradisjonelle modeller, som innvendingene mot disse. Det vil også være viktig å utvikle evne til å aktualisere og levendegjøre så vel bibelske som tradisjonelle modeller i vår kulturkontekst.

MÅL

Studenten skal ha

- evne til å identifisere teologiske problemstillinger i en situasjon fra det kirkelige praksisfeltet (i vid forstand) som berører temaet ”betydningen av Jesu død og oppstandelse”, hente inn relevant teologisk kunnskap og å anvende teologiske innsikter i stillingtagen til utfordringer fra praksisfeltet,
- evne til å sette relevant teologisk kunnskap i forhold til konkrete livsproblemer og situasjoner fra praksisfeltet når det gjelder ”betydningen av Jesu død og oppstandelse”,
- evne til samhandling og faglig samarbeid i arbeidsgruppe,
- innsikt i moderne eksegetisk arbeid med de bibelske tekstene og forestillingene som er sentrale i bibelmaterialets egen tolkning av Jesu død og oppstandelse,
- kjennskap til hvilke hovedmodeller den kristne tradisjon har utviklet til forståelse av frelsesbetydningen av Jesu død, og av oppstandelsen,
- kjennskap til eldre og nyere innvendinger mot tradisjonell kirkelig lære om dette emnet,

- evne til å vurdere hvordan forestillinger og tanker i de to forrige punktene forholder seg til bibelmaterialet,
- evne til å vurdere ensidigheter i den egne kirkelige tradisjon, og mulighetene for ny innsikt gjennom kjennskap til andre tradisjoner,
- evne til å "oversette" bibelske og tradisjonelle bilder og tanker, ikke bare språklig, men også kulturelt, til vår situasjon,

LITTERATUR

Sonoffer og stedfortredende død i Det gamle testamente:

Hebraisk tekst: Lev 16 (eventuelt utdrag) og 23,26-32

Tekst norsk oversettelse: Tjenersangene i Jesaja-boken

Janowski, B.: *Gottes Gegenwart in Israel. Beiträge zur Theologie des Alten Testaments*, Neukirchen-Vluyn: Neukirchener Verlag, 1993, hoveddel III: "Gottesknecht und Sündenbock - Konzeptionen der Stellvertretung". Denne hoveddelen omfatter: "Zur Einführung" (s. 283-84); kap. 9: "Azazel und der Sündenbock. Zur Religionsgeschichte von Leviticus 16,10.21f" (s. 285-302) og kap. 10: "Er trug unsere Sünden. Jesaja 53 und die Dramatik der Stellvertretung" (s. 303-26) (kommer i norsk oversettelse)

Lang, B.: "kippær", i: Botterweck, G.J.; Ringgren, H.; Fabry, H-J. (Hrsg.): *Theologisches Wörterbuch zum Alten Testament*, Bd. IV, sp. 303-18. Engelsk overs. "kippær", i: Botterweck, G.J.; Ringgren, H.; Fabry, H-J. (eds.): *Theological Dictionary of the Old Testament*, Vol VII, 288-303

Milgrom, J.: *Leviticus 1-16* (The Anchor Bible 3), New York: Doubleday, 1991, s. 254-61 (til syndofferet hos P) og s. 1009-84 (til Lev 16)

Milgrom, J.: *Leviticus 23-27* (The Anchor Bible 3B), New York: Doubleday, 2001, s. 2019-27 (til Lev 23,26-32)

Tolkningen av Jesu død og oppstandelse i Det nye testamente:

Gresk tekst: Mark 10,35-45; Joh 19,16-37; Rom 3,21-26; 4,18-25; 2 Kor 5,14-21; Åp 5,7-14

Bauckham, R.: "God who raises the Dead: The Resurrection of Jesus and Early Christian Faith in God" i: Avis, P.: *The Resurrection of Jesus*, Darton, Longman, Todd: London 1993, s.136-154 (19 sider).

Carroll, J.T. and Green, J.B.: *The Death of Jesus in early Christianity*, Hendrickson: Peabody 1995, s.163-279 (ca. 110 sider)

Dunn, J.D.G.: "Paul's understanding of the death of Jesus as sacrifice", i: Sykes, S.W. (ed.), *Sacrifice and Redemption: Durham Essays in Theology*, CUP: Cambridge 1990, 35-56. (15 sider).

Gerhardsson, B.: *Kristi oppstandelse*, Novapress: Lund 2001, s.9-100, 120-137, 145-158 (ca. 120 sider)

Eldre og nyere tolkninger i den kristne tradisjon:

Anselm: "Cur Deus homo", i: *Teologiske tekster*, Aarhus 1989, s. 109-135 (13 sider).

Braaten, C.E.: "The Person of Jesus Christ", i: Braaten, C.E. and Jenson, R.W. (eds.): *Christian Dogmatics I*, Philadelphia 1984, s. 517-569 (52 sider).

Forde, G.O.: "Reconciliation with God" og "Atonement as Actual Event", i: Braaten, C.E. and Jenson, R.W. (eds.): *Christian Dogmatics, II*, Philadelphia 1984, s. 65-77 og 79-99 (32 sider).

Jesustolkningar i dag - tio teologer om kristologi, Stockholm 1995, s. 55-142 (87 sider).

Luther, M.: "Rationis Latomianae confutation" (1521), i: *Teologiske tekster*, Aarhus 1989, s. 203-224 (10 sider).

Luther, M.: ”To påskeprekener”, i: Lønning, I; Hjelde, S. og Rasmussen, T. (utg.): Martin Luther: *Verker i utvalg, VI*, Oslo 1983, s. 43-53 og 71-84 (23 sider).

I tillegg skal studenten som bidrag til PBL-arbeidet lese 100 til 200 sider valgfri litteratur. Forslag til anbefalt litteratur vil her bli gitt i tilknytning til PBL-oppgavene.

TE502 Etikk og antropologi (10 studiepoeng)

Dette emnet er et Tverrfaglig emne med PBL.

Emnets studiekrav

Se felles studiekrav for Tverrfaglige emner med PBL (ovenfor).

Vurdering

Se felles bestemmelser for Tverrfaglige emner med PBL (ovenfor).

Mål og innhold

Med utgangspunkt i situasjoner fra praksisfeltet på områdene ”politisk og økonomisk fordeling” og ”relasjonalt og samliv” studeres dels et fellespensum med emner fra prinsipiell etikk, antropologi og bibelhermeneutikk, dels de ulike teologiske disipliners arbeid med disse to livsområdene. Det forutsettes at PBL-gruppene evner å finne fram til relevant kunnskap fra hele det teologiske fagfeltet i forhold til situasjonene fra praksisfeltet. Også samfunnsfaglige og kulturfaglige perspektiver vil være relevante for teologiens og kirkens arbeid med områdene. Situasjonene hentes fra det kirkelige praksisfeltet vidt forstått, d.v.s. ikke bare situasjoner fra kirkelig/pastoral praksis, men også situasjoner hvor kirken/teologien utfordres og kan agere i forhold til kultur og samfunn.

MÅL

Studenten skal ha

- evne til å identifisere teologiske problemstillinger i en situasjon fra det kirkelige praksisfeltet (i vid forstand) som berører områdene ”politisk og økonomisk fordeling” eller ”relasjonalt og samliv”, hente inn relevant teologisk kunnskap og å anvende teologiske innsikter i stillingtagen til utfordringer fra praksisfeltet,
- evne til å sette relevant teologisk kunnskap i forhold til konkrete livsproblemer og situasjoner fra praksisfeltet når det gjelder ”politisk og økonomisk fordeling” og ”relasjonalt og samliv”,
- evne til samhandling og faglig samarbeid i arbeidsgruppe,
- innsikt i følgende emner fra prinsipiell etikk: begrunnelser i kristen etikk og i annen etikk, bruk av ulike normative teorier i kristen etikk, forholdet mellom empiri og norm i kristen etikk, kriterier for bruk av bibelsk materiale i kristen etikk,
- innsikt i teologisk antropologisk forståelse av mennesket som fellesskapsvesen,
- innsikt i hermeneutiske problemstillinger omkring bruk av etisk relevant bibelmateriale,
- god kunnskap om systematisk-teologiske (særlig etiske), praktisk-teologiske, historiske, empiriske og bibelfaglige perspektiver på områdene ”politisk og økonomisk fordeling” og ”relasjonalt og samliv”.

LITTERATUR

Prinsipiell etikk

Asheim, I.: *Mer enn normer. Grunnlagsetikk*, Oslo, Universitetsforlaget, 1994, s.49-173, 193-218.

Teologisk antropologi

Henriksen, J-O.: *Imago Dei. Den teologiske konstruksjonen av menneskets identitet*, Oslo, Gyldendal akademisk, 2003, s.98-133, 159-206, 214-221, 325-345.

Bibelhermeneutikk

Hays, R.B.: *The Vision of the New Testament. Community, Cross, New Creation. A Contemporary Introduction to New Testament Ethics*, Edinburgh, T&T Clark, 1996, s.187-312.

Totalt utgjør fellespensummet ca. 375 sider, eller vel halvparten av dette emnets totale pensum.

I tillegg til fellespensum arbeider PBL-gruppene med litteratur til de to områdene

”Politisk og økonomisk fordeling” og

”Relasjonalitet og samliv”.

Litteraturen skal belyse disse områdene fra ulike faglige perspektiver, både fra teologien og fra kultur- og samfunnsfag. Følgende faglige perspektiver bør være representert i gruppas arbeid:

Bibelfaglige perspektiver (GT og NT)

Kirkehistoriske perspektiver

Systematisk-teologiske perspektiver

Praktisk-teologiske perspektiver

der det er naturlig også Misjonsvitenskapelige og Religionsvitenskapelige perspektiver

I tillegg bør en hente inn relevante

Historiske perspektiver

Kulturfaglige perspektiver

Empiriske/samfunnsvitenskapelige perspektiver

En liste med anbefalt litteratur til dette arbeidet vil bli utdelt i forbindelse med PBL-arbeidet. Studenten oppfordres også til selv å finne fram til relevant litteratur som benyttes i arbeidet med PBL-oppgavene.

En forutsetter at hver student i PBL-arbeidet samlet leser ca. 325 sider i forbindelse med de individuelle læringsmål til PBL-oppgavene.

TE503 Spiritualitet og ekklesiologi (10 studiepoeng)

Dette emnet er et Tverrfaglig emne med PBL.

Emnenes felles studiekra

Se felles studiekra for Tverrfaglige emner med PBL (ovenfor).

Vurdering

Se felles bestemmelser for Tverrfaglige emner med PBL (ovenfor).

Mål og innhold

Med utgangspunkt i det kirkelige praksisfelt studeres ulike problemstillinger knyttet til temaområdene spiritualitet og ekklesiologi. Det legges vekt på å se de to temaområdene i sammenheng slik at de gjensidig belyser og forutsetter hverandre. Spiritualitet er her primært forstått som den åndelige praksis som er forankret i kirkens fellesliv, og som leves ut og konkretiseres i det troende menneskets personlige fromhetsliv. Tilsvarende vil arbeidet med de ekklesiologiske problemstillinger særlig relateres til kirkens åndelige og sakramentale forankring.

MÅL

Studenten skal ha

- evne til gjennom analyse av det kirkelige praksisfelt å identifisere teologiske problemstillinger som berører temafeltet ekklesiologi og spiritualitet,
- evne til å innhente og anvende relevant teologisk kunnskap i forhold til konkrete problemer og situasjoner fra praksisfeltet,
- evne til samhandling og faglig samarbeid i arbeidsgruppe,
- innsikt i den kristne spiritualitetens forankring i Det gamle og Det nye testamente,
- god kunnskap om ulike fromhetstradisjoner i kirkens historie,
- innsikt i ulike utforminger av nåtidig pastoral spiritualitet og deres ekklesiologiske kontekst.

LITTERATUR

Cunningham, L.S. & Egan, K.J.: *Christian Spirituality. Themes from the Tradition*, Paulist Press, 1996 (unntatt kap. 10) (180 s)

Tjørhom, O.: *Kirken – troens mor. Et økumenisk bidrag til en luthersk ekklesiologi*, Verbum forlag: Oslo 1999.(250 s.)

Williams, R.: *The Wound of Knowledge. Christian Spirituality from the New Testament to St. John of the Cross*, Cowley Publications, Cambridge 1990, kap 7, "The Sign of the Son of Man", s 140-161.

I tillegg til fellespensum på 450 s. arbeider PBL-gruppene med annen litteratur som belyser temafeltet ut fra ulike faglige perspektiver. Følgende faglige perspektiver bør være representert i gruppas arbeid:

Bibelfaglige perspektiver (GT og NT)

Kirkehistoriske perspektiver

Systematisk-teologiske perspektiver

Praktisk-teologiske perspektiver

der det er naturlig også Misjonsvitenskapelige og Religionsvitenskapelige perspektiver

En liste med anbefalt litteratur til dette arbeidet vil bli utdelt i forbindelse med PBL-arbeidet. Studentene oppfordres også til selv å finne fram til relevant litteratur som benyttes i arbeidet med PBL-oppgavene.

En forutsetter at hver student i PBL-arbeidet samlet leser ca. 250 sider i forbindelse med de individuelle læringsmål til PBL-oppgavene.

TE504 Evangelisk-luthersk bekjennelse og kristendomsforståelse (5 studiepoeng)

Emnet er tverrfaglig og henter inn elementer fra kirkehistorie og systematisk teologi.

Vurdering

For å bestå TE504 må studenten bestå en skriftlig 2 timers prøve.

Alternativt kan eksamen avholdes som hjemmeeksamen over 2 dager.

Hjelpemidler

Til den skriftlige prøven er de samme hjelpemidlene tillatt som til KH501.

Mål og innhold

Hensikten med dette emnet er at studenten skal tilegne seg en grunnleggende, helhetlig forståelse av hva en evangelisk-luthersk kristendomsforståelse innebærer i dag. For å nå dette målet skal studenten skaffe seg godt kjennskap til de lutherske bekjennelsesskriftenes teologi, og kunne drøfte deres betydning og bruk i vår kulturelle og økumeniske situasjon. Da er det også viktig at bekjennelsesskriftene tolkes ut fra sin historiske kontekst på reformasjonstiden, bl.a. i sammenheng med Luthers teologi, og på bakgrunn av oldkirkens dogmedannelse.

MÅL

Studenten skal ha

- innsikt i forholdet mellom de oldkirkelige symboler og reformasjonstidens bekjennelsesskrifter,
- god kunnskap om den historiske kontekst for tilblivelsen av Confessio Augustana (CA),
- innsikt i det teologiske innhold i den evangelisk-lutherske kirkes bekjennelsesskrifter med særlig vekt på CA, og den bærende struktur i CA,
- innsikt i hvordan skriftautoriteten blir gjort gjeldende i den lutherske reformasjon,
- god kunnskap om hovedlinjene i den historiske prosess i reformasjonsårhundret som førte Europa fra én kristenhet til flere konfesjonskirker,
- evne til å drøfte hvordan en helhetlig evangelisk-luthersk kristendomsforståelse kan utformes i dag,
- evne til å drøfte hvordan evangelisk-luthersk kristendomsforståelse profileres i noen utvalgte økumeniske læresamtaler i vår tid og hvordan en ut fra de evangelisk-lutherske bekjennelsesskrifter kan bidra til en økumenisk kristendomsforståelse i vår tid,
- evne til å drøfte hva konfesjonell forpliktelse innebærer i en økumenisk og pluralistisk tid, og hvordan en konfesjonell og økumenisk holdning kan praktiseres i norsk kirkevirkelighet i dag.

LITTERATUR

Kildetekster i oversettelse

Luther, M.: "Om Kristi nattverd, tredje del" i: Hjelde, S. et al. (utg.): *Martin Luther: Verker i utvalg b*. V. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag 1982, 223-230.

Følgende tekster fra

Mæland, J.O. (red.): *Konkordieboken. Den evangelisk-lutherske kirkes bekjennelsesskrifter*.

Oslo: Lunde Forlag 1985:

"Confessio Augustana", s. 26-59.

Luther, M.: "Den Lille Katekisme", s.278-295.

”Konkordieboken” fortale og ”Epitome” art. I-VI, s. 3-13; 388-403.

”Schmalkaldiske artikler” Del I og Del II, 1 og 2, s. 235-242.

Trientkonsilets dekret og canones om rettferdiggjørelsen

Bloch-Hoell, N.: ”Tridentinerkonsilets rettferdiggjørelseslære. Dekreter og canones i norsk oversettelse med kort innledning” i: *Tidsskrift for Teologi og Kirke* 36 (1965), 91-104.

To økumeniske avtaler mellom Den norske kirke (eller De lutherske kirker) og andre kirker fra nyeste tid, som:

Felleserklæring om rettferdiggjørelseslæren, Oslo: Mellomkirkelig Råd 1997, 7-20.

Fellesuttalelsen fra Porvoo - med Porvooerklæringen. Oslo: Mellomkirkelig Råd 1994, 9-41.

Nattverden - Herrens måltid. Uttalelse fra den Katolsk-Lutherske samtalegruppen i Norge.

Oslo: Kirkens Informasjonstjeneste 1982, 1-10.

Nådens fellesskap: rapport fra samtalen mellom Metodistkirken i Norge og Den norske kirke: sluttrapport med forslag til avtale, Oslo: Kirkens informasjonstjeneste 1994, s.15-27

Hovedlitteratur

Grane, L.: *Confessio Augustana: Oversættelse med noter*. København: Gyldendal 1963 eller senere utg, s. 7-19, 27-117, 128-146.

Oftestad, B.T.: *Tro og politikk: en reformasjonshistorie*, Oslo 2001, s. 101-158; 177-184

Sannes, K.O.: *Prolegomena til dogmatiken*, MF 1983, 128-159

Tidsskrift for teologi og kirke, nr.3, 2002 (temanummer om resepsjon av økumeniske avtaler: Porvoo-avtalen, Nådens Fellesskap og Felleserklæring om rettferdiggjørelsen)

Supplerende litteratur

Mildenberger, F.: *Theology of the Lutheran Confessions*. Philadelphia: Fortress Press 1986.

Pöhlmann, H.G. et al.: *Theologie der lutherischen Bekenntnisschriften*. Gütersloh: Kaiser Verlag 1996.

Sannes, K.O.: ”Joint declaration - enighet mellom katolikker og lutheranere om rettferdiggjørelseslæren?” i: *Tidsskrift for Teologi og Kirke* 68 (1997), 97-110.

Sannes, K.O.: ”Karakteristikk og vurdering av 'Porvoo-erklæringen' som økumenisk dokument” i: *Tidsskrift for Teologi og Kirke* 68 (1997), 83-96.

TE505 Fra tekst til preken (5 studiepoeng)

Dette studieemnet har konkret form som et ukentlig ”tekst- og prekenverksted” (TPV) som pågår gjennom hele studiesemesteret og i alle semester. Tekstverkstedet er åpent for alle studenter, men studenter som tar sikte på cand. theol.-graden, må dokumentere godkjent deltakelse i tekstverkstedet i ett semester etter å ha fullført PT, GT, NT og ST på 50x-nivå..

Emnets studiekraav

Studenten skal

- ha godkjent frammøte på TPV gjennom ett semester,
- skrive et framlegg bestående av en preken med eksegetiske, systematiske og hermeneutiske forarbeider med en samlet lengde på inntil 2500 ord. Prekenen skal kunne fremføres i seminaret,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Alternativt:

Studenten skal

- skrive to oppgaver bestående av prekeners med eksegetiske, systematiske og hermeneutiske forarbeider med en samlet lengde på inntil 2500 ord for hvert arbeid,
- respondere skriftlig på et tilsvarende arbeid fra en medstudent,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

For å bestå TE505 må studiekravene være oppfylt. Emnet vurderes til ”bestått”/ ”ikke bestått”.

Mål og innhold

TPV har et dobbelt sikte: dels å gi praktisk øving i den type tekst- og prekenarbeid som presten bør og vil ta med seg i sin tjeneste som predikant, dels å virke integrerende mellom de ulike fagdisiplinene som, hver på sin måte, utrunder teologen til kreativt og ansvarlig arbeid med tekster i forkynnelsen.

Den viktigste side ved arbeidsmåten i TPV er en tverrdisiplinær eller flerdisiplinær tilnærming til tekst- og prekenarbeidet. Dette kommer konkret til uttrykk ved at lærere fra samtlige av teologiens disipliner vil delta i TPV, som faste lærere eller gjestelærere, og at lærerne vil bli utfordret til også å gå inn i andre fagområders spørsmål enn sitt eget. Tilsvarende utfordringer vil bli gitt studenten, i forhold til egen spesialisering.

Arbeidsformen vil være seminarets eller samtalegruppens, med utgangspunkt i en valgt prekentekst, for eksempel prekenteksten for kommende søndag i kirkeåret.

MÅL

Studenten skal ha

- innsikt i hermeneutiske problemstillinger i forhold til prekenarbeidet ,
- evne til å integrere førkritisk og kritisk lesning av bibeltekster i prekenarbeidet.

LITTERATUR

En liste med anbefalt litteratur distribueres i seminaret.

Varianter av fellesemner

HE152 Hebraiske tekstar (10 studiepoeng)

Emnet består av delemne A. *Språkstudium* i GT511. Emnet svarer saman med GT501 Det gamle Testamente (10 studiepoeng) til GT511.

Vektingsreduksjon

HE152 overlapper med følgende emner: GT511 10 studiepoeng

Studiekraft i emnet

Studenten skal

- levere inn og få godkjent 10 skriftlege oversettingsframlegg,
- avlegge munnleg prøve i hebraisk språk,
- delta i evalueringa av studietilboda.

Vurdering

For å bestå HE152 med mappevurdering må studenten oppfylle studiekrafta. Karakteren settes på grunnlag av oversettingsframlegga, og korrigeres ved den muntlige prøven.

Alternativt tek studenten ein klausurprøve i hebraisk språk.

Hjelpemidler

Til den 4 times skriftlige prøven i hebraisk er følgende hjelpemidler tillat:

Tekstutgaver:

Elliger, K./Rudolph, W. (red.): *Biblia Hebraica Stuttgartensia*, Stuttgart 1968 og senere.

Mål og innhald

Se under GT511, delemne A.

GR151 Gresk (20 studiepoeng)

Emnet består av delemne A. *Gresk* i NT511. Emnet sammen med NT501 Det nye Testamente (10 studiepoeng) tilsvarer NT511.

Vektingsreduksjon

GR151 overlapper med følgende emner: NT511 20 studiepoeng

Emnets studiekraft

Studenten skal

- gjennomføre ukentlige prøver i språklæringens basisfase (5 uker),

- gjennomføre en avsluttende skriftlig prøve i gresk språk,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

For å bestå GR151 med mappevurdering må studenten oppfylle alle studiekravene. Alternativt avlegges en noe større kausureksamen i gresk språk.

Hjelpemidler

Til skriftlige prøven i gresk er følgende hjelpemidler tillat:

Tekstutgaver:

Aland, Kurt, Erwin Nestle, Barbara Aland og Eberhard Nestle: *Novum Testamentum Graece*.

27. rev. Aufl. Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft, 1993.

Aland, Barbara: *The Greek New Testament*. 4th rev. ed. Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft, 1993.

Mål og innhold

Se under NT511, delemne A.

GT501 Det gamle testamente (10 studiepoeng)

Dette emnet kan tas av studenter som har tatt eksamen i hebraisk språk, men ikke i Bibelfag/Det gamle testamente. Emnet består av delemne B av emnet GT511 Det gamle testamente med hebraisk. Emnet består av studium av tekster og metode (10 studiepoeng). Emnet bygger på fullført eksamen i bibelhebraisk på minimum 20 studiepoeng.

Vektingsreduksjon

GT501 overlapper med følgende emner:

GT511 10 studiepoeng

Vurdering

For å bestå GT501 må studenten gjennomføre en 4-timers skriftlig prøve (klausur-prøve). Prøven vurderes med karakter. I tillegg kommer muntlig prøve (ca 30 minutter) i den del av GT-studiet ("Deuterionium" eller "Salmane og livet i trua") som studenten ikke er blitt prøvet i ved den skriftelige eksamenen. Den muntlige prøven vil kunne ta utgangspunkt i den hebraisk teksten. Skriftelig karakter korrigeres ved den muntlige prøven.

Hjelpemidler

Til den skriftlige prøven er de samme hjelpemidlene tillatt som til GT511.

Mål og innhold

Se GT511, delemne B.

NT501 Det nye testamente (10 studiepoeng)

Dette emnet kan tas av studenter som har tatt eksamen i gresk språk, men ikke i Bibelfag/Det nye testamente. Emnet består av delemne B av emnet NT511 Det nye testamente med gresk.

Emnet består av studium av tekster og metode (10 studiepoeng). Emnet bygger på fullført eksamen i nytestamentlig gresk på minimum 20 studiepoeng.

Vektingsreduksjon

NT501 overlapper med følgende emner: NT511 10 studiepoeng

Vurdering

For å bestå NT501 må studenten gjennomføre en 4-timers skriftlig prøve (klausur-prøve). Prøven vurderes med karakter. I tillegg kommer muntlig prøve (30 minutter) i den del av pensum til NT-studiet (Lukas eller Johannes) som det ikke er skrevet oppgave fra. Den muntlige prøven vil normalt ta utgangspunkt i den greske teksten. Skriftelig karakter korrigeres ved den muntlige prøven.

Hjelpemidler

Til den skriftlige prøven er de samme hjelpemidlene tillatt som til NT511.

Mål og innhold

Se NT511, delemne B.

PT509 Institusjonspraksis (5 studiepoeng)

Studenter med 30 poeng praktisk-teologi som dekker innføring i faget sjelesorg, men som ikke inkluderer institusjonspraksis må gjennomføre slik praksis før de kan ta PT504 og 527 (PT-4 og 5).

Emnets studiekrav

Studenten skal

- bestå praksis,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

For å bestå emnet PT509 må studenten oppfylle studiekravene. Emnet vurderes til "bestått" eller "ikke bestått".

I vurderingen av praksisperioden vil studenten bli gjenstand for egnethetsvurdering. Egnethetsvurderingen bygger på "Kriterier for egnethet til prestetjeneste" (*se vedlegg til studieplanen*).

Praksis

Praksisperioden er veiledet. Dersom man ikke består praksis, vil man normalt få tilbud om ny praksis. Nærmere beskrivelse av praksisopplegg finnes i informasjonshefte for praksisperioden.

Studenter som i lære og livsførsel setter seg utover de rammer som gjelder for vigslet tjeneste, kan nektes å gjennomføre praksis. (Se nærmere bestemmelser)

Mål og innhold

Veiledet institusjonspraksis varer i 4 uker og finner sted på sykehus eller annen institusjon. Det legges vekt på studentens møte med mennesker i sykdom og krise, møte med prestetjenesten i et tverrfaglig team på en institusjon og studentens egen vekst og modningsprosess mot prestetjeneste. Institusjonspraksis inneholder både observasjon og deltakelse.

MÅL

Studenten skal ha

- kjennskap til prestetjeneste i rammen av en institusjon,
- ferdighet til å møte mennesker i en sjelesørgerisk samtale,
- ferdighet i forkynnelse og liturgi i en institusjonskontekst,
- evne til observasjon og refleksjon over teologiske og kirkelige utfordringer i møte med pasienter og ansatte,
- evne til å reflektere omkring egen pastoral praksis, identitet og tro,
- kjennskap til veiledning gjennom erfaring og evne til å nyttiggjøre seg denne.

TEOL516 Åpent innpassningsemne (5 studiepoeng)

For studenter som ved overgang fra andre studieprogrammer eller studiesteder mangler enkelte komponenter eller delemner, lages et tilpasset emne som dekker slike mindre behov for innpassning.

Vurdering

Åpent innpassningsemne på 5 studiepoeng vurderes med en skriftlig prøve på 2 timer. Prøven vurderes til "bestått"/"ikke bestått".

Hjelpemidler

Hjelpemidler avtales i det enkelte tilfelle.

TEOL517 Åpent innpassningsemne (10 studiepoeng)

For studenter som ved overgang fra andre studieprogrammer eller studiesteder mangler enkelte komponenter eller delemner, lages et tilpasset emne som dekker slike mindre behov for innpassning.

Vurdering

Åpent innpassningsemne på 10 studiepoeng vurderes med en skriftlig prøve på 4 timer. Prøven vurderes til "bestått"/"ikke bestått".

Hjelpemidler

Hjelpemidler avtales i det enkelte tilfelle.

Metodelære (5 studiepoeng)

Metodelære dekkes av emnene MET 501-505. Det forutsettes at studenten har kjennskap til allmenn teori om vitenskap og vitenskapelig metode fra ex. phil. og ex. fac. Studentene skal ha ett av emnene.

Metodelæren skal særlig støtte opp under arbeidet med avhandlingen (AVH501/502). Studenten velger derfor metodevariant som korresponderer med valg av avhandlingstema.

MET501 Metodelære: Det gamle testamente (5 studiepoeng)

MET501 forbereder og støtter opp om arbeidet med avhandlingen innenfor Det gamle testamente.

Vektingsreduksjon

MET501 overlapper med følgende emner:	MET502	4	studiepoeng
	MET503	4	studiepoeng
	MET504	4	studiepoeng
	MET505	4	studiepoeng
	MET506	4	studiepoeng

Emnets studiekraft

Studenten skal

- ha godkjent frammøte på metodeundervisningen
- skrive en oppgave (inntil 2000 ord) som drøfter teoretiske eller metodiske spørsmål med relevans for avhandlingen i lys av pensumlitteraturen. Oppgaven gis og godkjennes av veileder eller annen faglærer,
- levere en foreløpig beskrivelse (inntil 500 ord) av avhandlingens tema og problemstilling,
- gjennomgå obligatorisk søkerkurs,
- gjennomføre obligatorisk skrivekurs
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

Emnet vurderes med bestått/ikke bestått.

Fagrådsleder kan etter søknad åpne for at emnet tas uten krav om tilstedeværelse. Studiekraftene avtales da i det enkelte tilfelle.

Mål og innhold

MÅL

Studenten skal ha

- innsikt i metodiske, faghistoriske og hermeneutiske rammer for arbeid med en avhandling i Det gamle testamente.

LITTERATUR

Barton, J.: Reading the Old Testament. Method in Biblical Study, London: Darton, Longman and Todd, New Edition 1996, s. 1-60, 77-103, 121-129, 140-246

Baker, D.W. and Arnold, B.T. (Ed.): The Face of Old Testament Studies. A Survey of Contemporary Approaches, Grand Rapids: Baker Books, 1999, Chap. 5 (= s. 116-144), Chap. 6 (= s. 145-175), Chap. 7 (= s. 176-206). Chap. 8 (= s. 207-235), Chap. 9 (= s. 236-265), Chap. 15 (= s. 421-451)

MET502 Metodelære: Det nye testamente (5 studiepoeng)

Emnene MET502 forbereder og støtter opp om arbeidet med avhandlingen innenfor Det nye testamente.

Vektingsreduksjon

MET502 overlapper med følgende emner:	MET501	4	studiepoeng
	MET503	4	studiepoeng
	MET504	4	studiepoeng
	MET505	4	studiepoeng
	MET506	4	studiepoeng

Emnets studiekraft

Studenten skal

- ha godkjent frammøte på metodeundervisningen
- skrive en oppgave (inntil 2000 ord) som drøfter teoretiske eller metodiske spørsmål med relevans for avhandlingen i lys av pensumlitteraturen. Oppgaven gis og godkjennes av veileder eller annen faglærer,
- levere en foreløpig beskrivelse (inntil 500 ord) av avhandlingens tema og problemstilling,
- gjennomgå obligatorisk søkerkurs,
- gjennomføre obligatorisk skrivekurs
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

Emnet vurderes med bestått/ikke bestått.

Fagrådsleder kan etter søknad åpne for at emnet tas uten krav om tilstedeværelse. Studiekraftene avtales da i det enkelte tilfelle.

Mål og innhold

MÅL

Studenten skal ha

- innsikt i metodiske, faghistoriske og hermeneutiske rammer for arbeid med en avhandling i bibelfagene.

LITTERATUR

Green, J.B. (ed.): *Hearing the New Testament, Strategies for Interpretation*, Grand Rapids, Carlisle: Eerdmans and Pater Noster Press 1995, s.1-36, 90-126, 222-427
Tove Pettersen: *Skriv: fra idé til fagoppgave*. Oslo: Gyldendal akademiske 2003

MET503 Metodelære: Kirkehistorisk variant (5 studiepoeng)

MET503 forbereder og støtter opp om arbeidet med avhandlingen.

Den kirkehistoriske varianten skal gi studenten innsikt i historievitenskapelig grunnlagsrefleksjon og metode, og hvordan man anvender historisk metode i konkret vitenskapelig arbeid. Videre skal studenten få innsikt i noen av kirkehistoriefagets særlige grunnlagsproblemer. Emnet er identisk med emne MK 592.

Vektingsreduksjon

MET503 overlapper med følgende emner:	MET501	4	studiepoeng
	MET502	4	studiepoeng
	MET504	4	studiepoeng
	MET505	4	studiepoeng
	MET506	4	studiepoeng

Emnets studiekraV

Studenten skal

- ha godkjent frammøte på metodeundervisningen
- skrive en oppgave (inntil 2000 ord) som drøfter teoretiske eller metodiske spørsmål med relevans for avhandlingen i lys av pensumlitteraturen. Oppgaven gis og godkjennes av veileder eller annen faglærer,
- levere en foreløpig beskrivelse (inntil 500 ord) av avhandlingens tema og problemstilling,
- gjennomgå obligatorisk søkerkurs,
- gjennomføre obligatorisk skrivekurs
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

Emnet vurderes med bestått/ikke bestått.

Fagrådsleder kan etter søknad åpne for at emnet tas uten krav om tilstedeværelse. Studiekravene avtales da i det enkelte tilfelle.

Mål og innhold

MÅL

Studenten skal ha

- kjennskap til historievitenskapens faghistorie, fagstruktur og egenart,
- kjennskap til særskilte kirkehistoriske grunnlagsproblemer, særlig fagdisiplinens doble tilknytning til teologien og til historievitenskapen, og betydningen av kirkehistorien for teologiens historiske dimensjon,

- kjennskap til historievitenskapelig metode og hvordan den kan anvendes i teologisk sammenheng,
- evne til å anvende historisk metode i gjennomføring av en kirkehistorisk avhandling.

LITTERATUR

- Berge, Lars Johan: "Kirkehistorisk forskning som kirkelig og vitenskapelig intensjonsfellesskap", i: *TTK* 2/1994, s.107-122
- Hovland, Thor Halvor: "Kirkehistorie og universalhistorie. Kirkehistoriske grunnlagsproblemer sett i lys av nyere historieteologi", i: *TTK* 3/1997, s.183-203
- Kjelstadli, Knut: *Fortida er ikke hva den en gang var : en innføring i historiefaget*, - 2. utg. Oslo : Universitetsforl., 1999, kap.1-18 og 21
- Schumacher, Jan: "Hjelpevitenskap for systematikken eller praktisk-teologisk teoriarbeid? Noen refleksjoner om kirkehistoriens plass og rolle", i: *Ung Teologi* 2/1984, s.21-28
- Schumacher, Jan: ""Å fortelle en historie". Kirkehistoriens formproblem", i: *Ung Teologi*, 2/1985, s.49-62
- Seip, Jens Arup: *Om å skrive hovedoppgave : historie* - 2. utg. [Oslo] : Universitetsforlaget, 1988. (nytrykk 1996), 47 s.
- Tove Pettersen: *Skriv: fra idé til fagoppgave*. Oslo: Gyldendal akademiske 2003

MET504 Metodelære: Systematisk/hermeneutisk variant (5 studiepoeng)

MET504 forbereder og støtter opp om arbeidet med avhandlingen. Den systematisk/hermeneutiske varianten skal gi metodisk innsikt og bakgrunn i arbeidet med avhandlinger innen systematisk teologi og praktisk teologi. I avhandlinger der empirisk metode blir benyttet, anbefales i stedet TEOL 594. Emnet er identisk med MK 593.

Vektingsreduksjon

MET504 overlapper med følgende emner:	MET501	4	studiepoeng
	MET502	4	studiepoeng
	MET503	4	studiepoeng
	MET505	4	studiepoeng
	MET506	4	studiepoeng

Emnets studiekra

Studenten skal

- ha godkjent frammøte på metodeundervisningen
- skrive en oppgave (inntil 2000 ord) som drøfter teoretiske eller metodiske spørsmål med relevans for avhandlingen i lys av pensumlitteraturen. Oppgaven gis og godkjennes av veileder eller annen faglærer,
- levere en foreløpig beskrivelse (inntil 500 ord) av avhandlingens tema og problemstilling,
- gjennomgå obligatorisk søkerkurs,
- gjennomføre obligatorisk skrivekurs
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

Emnet vurderes med bestått/ikke bestått.

Fagrådsleder kan etter søknad åpne for at emnet tas uten krav om tilstedeværelse. Studiekravene avtales da i det enkelte tilfelle.

Mål og innhold

MÅL

Studentene skal ha

- innsikt i elementer, perspektiver og metodiske enkeltkrav som inngår i vitenskapelig arbeid med et systematisk-teologisk tema,
- innsikt i det hermeneutiske og kontekstuelle ved det teologiske fagarbeid,
- ha evne til å anvende systematisk metode i gjennomføringen av en oppgave på 300-nivå.

LITTERATUR

- McGrath, Alister E.: *The Genesis of Doctrine. A Study in the Foundations of Doctrinal Criticism*. Oxford, U.K.: Blackwell 1990, s.1-102 (kap.1-4) og s.172-200 (kap.6)
- Gravem, Peder: *KRL – et fag for alle? KRL-faget som svar på utfordringer i en flerkulturell enhetsskole*. Foreløpig utgave. Vallset: Oplandske Bokforlag 2004, s. 1-13 (Innledning) og s. 345-367 (kap. 3.2.1 og 3.2.2)
- Hegstad, Harald: *Transcendens og inkarnasjon. Troserkjennelsens problem i Leiv Aalens teologi*. Oslo: Solum Forlag 1993, s. 1-10 (Introduksjon)
- Asheim, Ivar: *Mer enn normer. Grunnlagsetikk*. Oslo: Universitetsforlaget 1994, s. 155-173 (kap. IV.1)
- Asheim, Ivar: *Hva betyr holdninger? Studier i dydsetikk*. Oslo: Tano Aschehoug 1997, s.9-39 (kap.I)
- Tove Pettersen: *Skriv: fra idé til fagoppgave*. Oslo: Gyldendal akademiske 2003

MET505 Metodelære: Systematisk/empirisk variant (5 studiepoeng)

MET505 forbereder og støtter opp om arbeidet med avhandlingen. Den systematisk/empiriske varianten skal gi metodisk innsikt og bakgrunn i arbeidet med avhandlinger der empirisk metode blir benyttet. Emnet er identisk med MK 594.

Vektingsreduksjon

MET505 overlapper med følgende emner:	MET501	4	studiepoeng
	MET502	4	studiepoeng
	MET503	4	studiepoeng
	MET504	4	studiepoeng
	MET506	4	studiepoeng

Emnets studiekraft

Studenten skal

- ha godkjent frammøte på metodeundervisningen

- skrive en oppgave (inntil 2000 ord) som drøfter teoretiske eller metodiske spørsmål med relevans for avhandlingen i lys av pensumlitteraturen. Oppgaven gis og godkjennes av veileder eller annen faglærer,
- levere en foreløpig beskrivelse (inntil 500 ord) av avhandlingens tema og problemstilling,
- gjennomgå obligatorisk søkerkurs,
- gjennomføre obligatorisk skrivekurs
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

Emnet vurderes med bestått/ikke bestått.

Fagrådsleder kan etter søknad åpne for at emnet tas uten krav om tilstedeværelse. Studiekravene avtales da i det enkelte tilfelle.

Mål og innhold

MÅL

Studentene skal ha

- grunnleggende kjennskap til empirisk metode med relevans for avhandlingsarbeidet,
- kjennskap til hvordan empiriske metoder kan anvendes i teologisk sammenheng, og hvordan slike metoder kan inngå i systematisk-teologisk og praktisk-teologisk arbeid,
- evne til å anvende empirisk metode i gjennomføringen av en oppgave på 300-nivå.

LITTERATUR

For alle:

Tove Pettersen: *Skriv: fra idé til fagoppgave*. Oslo: Gyldendal akademiske 2003

Harald Hegstad: "Feltarbeid som teologisk metode", *Ung Teologi* 30/1997, nr. 1, s. 77–87.

Johannes A. Van der Ven: *Practical Theology. An Empirical Approach*. Kampen: Kok Pharos Publishing House 1993, s. 33-156.

og enten (kvalitativ variant):

Pål Repstad: *Mellom nærhet og distanse. Kvalitativemetoder i samfunnsfag*. Oslo: Universitetsforlaget 1993 eller senere. (117 s.)

eller (kvantitativ variant):

Idar Magne Holme/Bernt Krohn Solvang: *Metodevalg og metodebruk*. Oslo: TANO 1996 eller senere (i utvalg)

Avhandling (30-55 poeng)

AVH501 Avhandling (30 studiepoeng)

AVH502 Avhandling (55 studiepoeng)

Før en kan levere avhandling til bedømmelse må ett av emnene MET501-505 være bestått.

Avhandlingen skal være et selvstendig vitenskapelig arbeid innenfor et avgrenset område. Arbeidet med avhandlingen skal styrke studentens faglige grunnlag for prestatetjeneste, annen kirkelig tjeneste, undervisning og annen yrkesutøvelse og gi opplæring til forskning.

En avhandling kan være en selvstendig undersøkelse bygd på kildemateriale, eller den kan være en vurderende analyse av andres forskning. Den kan være frittstående eller en del av et større forskningsprosjekt hvor flere er engasjert. Emnet kan velges fra hele det fag- og forskningsfeltet som innholdet i cand.theol.-studiet er hentet fra. Valg og vinkling av emne skal tilpasses de overordnede målene for cand.theol.-studiet.

Alle studenter som skriver avhandling, skal ha avtale med en veileder (jfr. instruks for veiledningsforhold). Veilederen skal bl.a. godkjenne emnet for avhandlingen. Studenten tar selv initiativ for å finne en veileder. Veilederen skal normalt ha doktorgrad eller tilsvarende kompetanse.

Avhandling på 30 studiepoeng (AVH501) eller 55 studiepoeng (AVH502)

Studenten må velge om de vil skrive avhandling på 30 eller 55 studiepoeng. Med avhandling på 30 poeng får en noe større bredde i fordypningsstudiet. Avhandling på 55 poeng gir noe bedre mulighet for faglig fordypning og for trening i selvstendig vitenskapelig arbeid. Den resterende fordypning (10 poeng) må da velges fra et annet fag/emne enn det en skriver avhandling innenfor.

Når et studieår regnes som 10 måneder, forutsetter en avhandling på 30 studiepoeng en arbeidsinnsats på 5 måneder. En slik avhandling bør ikke være på mindre enn 20000 ord eller mer enn 32000 ord. En avhandling på 55 studiepoeng forutsetter vel 9 måneders arbeid. En slik avhandling bør ikke være på mindre enn 24000 ord eller mer enn 52000 ord.

Studiekrav

Studenten skal

- underskrive en avtale med en veileder,
- sørge for at veileder godkjenner emnet for avhandlingen,
- levere et utkast som gjør rede for emne, problemstilling og materiale for avhandlingen, innen en gitt frist,
- levere avhandling. Før levering må de øvrige studiekravene være oppfylt.

Vurdering

For å bestå AVH501 eller AVH502 må studenten oppfylle alle studiekravene. Karakteren settes på grunnlag av avhandlingen.

Andre bestemmelser

Emnet for avhandlingen velges av studenten i samråd med veileder. Veileders godkjenning av emne innebærer at det ligger innenfor cand.theol.-studiets fagfelt og er egnet for en avhandling på 500-nivå. Godkjenningen skjer på fastsatt skjema. Skjema med veilederens godkjenning av arbeidstittel leveres til studieadministrasjonen.

Når avhandlingen leveres, skal den være skrevet på maskin eller PC. Den leveres inn i ett trykkeklart eksemplar. Eventuell beskjed om utlånsklausul (dvs. at oppgaven bare kan lånes ut og brukes med forfatterens samtykke) må gis på eget skjema ved innleveringen.

Fakultetet sørger for mangfoldiggjøring, innbinding og forsendelse av 5 eksemplarer av avhandlingen, uten utgift for studenten. (Disse eksemplarene går til veilederen, til de to andre sensorene, til MFs bibliotek og til MFs arkiv).

Innen 3 uker etter innlevering skal det gis beskjed til studenten om oppgaven er godkjent.

600-nivå

Valgfrie fordypningsemner

Avhengig av om en velger stor eller liten avhandling, kan en velge fordypningsemner på til sammen 10 eller 35 studiepoeng. Skriver man stor avhandling (55 studiepoeng) må man velge 10 poengs fordypning fra et annet fag/tverrfaglig fordypningsemne enn det en skriver avhandling innenfor. Skriver man liten avhandling (30 studiepoeng) velger man til sammen 35 studiepoengs fordypning fra minst to fag/tverrfaglige fordypningsemner. Minste fordypning i et fag/tverrfaglig fordypningsemne er 10 studiepoeng, størst mulige fordypning er 25 studiepoeng. Fordypningsemnene er på fra 5 til 20 studiepoeng.

Inntil 20 studiepoeng av de valgfrie fordypningsemnene kan erstattes med overskytende emner i KRL eller teologi på 100- og 200-nivå. Ved innpassing fra andre studiesteder kan inntil 20 studiepoeng av de valgfrie fordypningsemnene erstattes med overskytende emner fra Bachelor i teologi. Studenten må i slike tilfeller skrive liten avhandling (30 studiepoeng).

Det er anledning til å ha inntil to ulike studietur-emner à 5 poeng.

Emnene fra den følgende listen kan brukes som valgfrie fordypningsemner, men det er også mulig å velge andre emner med tilsvarende omfang og nivå. Emner som er obligatoriske i Master-planene på 500-nivå, men som ikke inngår i teologistudiet som obligatoriske emner kan velges som fordypningsemner i teologistudiet. Disse emnene er inkludert i listen. En kan også velge åpne fordypningsemner. Slike fordypningsemner komponeres fritt av studenten i samarbeid med faglærer, og godkjennes av fakultetet ved faglærer og fagrådsleder. Åpne fordypningsemner følger felles bestemmelser om studiekraav og vurdering for fordypningsemner (se nedenfor).

Dersom studenter tar eksamener i valgfrie fordypningsemner som innholdsmessig overlapper med andre fordypningsemner vil det medføre vekttallsreduksjon. Dette er særlig aktuelt for fordypningsemner over samme tema, men med ulik størrelse.

Der det ikke er spesifisert noe angående studiekraav og vurdering under fordypningsemnet, gjelder følgende felles bestemmelser om studiekraav og vurdering:

Studiekrav og vurdering, fordypningsemner på 5 studiepoeng

Til fordypningsemner på 5 studiepoeng er det utarbeidet tre alternative varianter for studiekrav og vurdering. Studenten skal i samråd med faglærer velge en av variantene som skal følges i arbeidet med emnet. Fagrådsleder kan i samråd med faglærer bestemme at fordypningsemner skal studeres etter en bestemt variant.

VARIANT A:

Studiekrav

Studenten skal

- skrive en oppgave (omfang: 2000-3000 ord), tema bestemmes i samråd med faglærer,
- gi respons på ett studentfremlegg i skrivegruppe eller seminar,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 5 studiepoeng etter variant A, må studenten oppfylle alle studiekravene. Emnet vurderes med karakter fastsatt på grunnlag av oppgaven innenfor emnet.

VARIANT B:

Studiekrav

Studenten skal

- skrive et referat av et kapittel i en lærebok eller av en artikkel (omfang: maks 1000 ord),
- skrive en redegjørelse eller en drøfting over en selvvalgt problemstilling knyttet til pensum. Problemstillingen skal være godkjent av faglærer på forhånd (omfang: 1500-2000 ord),
- gi respons på ett studentfremlegg i skrivegruppe eller seminar,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 5 studiepoeng etter variant B, må studenten oppfylle alle studiekravene. Emnet vurderes med karakter fastsatt på grunnlag av begge de skriftlige arbeidene.

VARIANT C:

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 5 studiepoeng etter variant C, må studenten gjennomføre en 4 timers klausurprøve. Emnet vurderes med karakter fastsatt på grunnlag av denne prøven.

Hjelpemidler

Til den skriftlige prøven er de samme hjelpemidlene tillatt som til KH501.

Studiekrav og vurdering, fordypningsemner på 10 studiepoeng

Til fordypningsemner på 10 studiepoeng er det utarbeidet tre alternative varianter for studiekrav og vurdering. Studenten skal i samråd med faglærer velge en av variantene som skal følges i arbeidet med emnet. Fagrådsleder kan i samråd med faglærer bestemme at fordypningsemner skal studeres etter en bestemt variant.

VARIANT A:

Studiekrav

Studenten skal

- skrive en artikkel (omfang: 2800- maks 4000 ord), tema bestemmes i samråd med faglærer,
- legge fram et utkast med tema, problemstilling og materiale for artikkelen i skrivegruppe eller seminar,
- gi respons på to studentfremlegg i skrivegruppe eller seminar,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 10 studiepoeng etter variant A, må studenten oppfylle alle studiekravene. Emnet vurderes med karakter fastsatt på grunnlag av artikkelen.

VARIANT B:

Studiekrav

Studenten skal

- skrive et referat av et kapittel i en lærebok eller av en artikkel (omfang: maks 1000 ord),
- skrive et referat av en kildetekst, eventuelt gi en kort analyse av en kildetekst (omfang: maks 1000 ord),
- skrive en redegjørelse eller en drøfting over en selvvalgt problemstilling knyttet til pensum (omfang maks 2000 ord),
- legge fram et av de tre paperne i skrivegruppe eller seminar,
- gi respons på to studentframlegg i skrivegruppe eller seminar,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 10 studiepoeng etter variant B, må studenten oppfylle alle studiekravene. Emnet vurderes med karakter fastsatt på grunnlag av to av studentens skriftlige arbeider. Redegjørelsen/drøftingen må alltid inngå i vurderingen.

VARIANT C:

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 10 studiepoeng etter variant C, må studenten gjennomføre en 6 timers klausurprøve. Emnet vurderes med karakter fastsatt på grunnlag av denne prøven.

Hjelpemidler

Til den skriftlige prøven er de samme hjelpemidlene tillatt som til KH501.

Studiekrav og vurdering, fordypningsemner på 15 studiepoeng

Til fordypningsemner på 15 studiepoeng er det utarbeidet to alternative varianter for studiekrav og vurdering. Studenten skal i samråd med faglærer velge en av variantene som skal følges i arbeidet med emnet. Fagrådsleder kan i samråd med faglærer bestemme at fordypningsemner skal studeres etter en bestemt variant.

VARIANT A:

Studiekrav

Studenten skal

- skrive et referat av et kapittel i en lærebok eller av en artikkel (omfang: maks 1000 ord),
- skrive et referat av en kildetekst, eventuelt gi en kort analyse av en kildetekst (omfang: maks 1000 ord),
- skrive en artikkel (omfang: 2800- maks 4000 ord), tema bestemmes av faglærer,
- legge fram et av de tre paperne i skrivegruppe eller seminar,
- gi respons på to studentframlegg i skrivegruppe eller seminar,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 15 studiepoeng etter variant A, må studenten oppfylle alle studiekravene. Emnet vurderes med karakter fastsatt på grunnlag av to av studentens skriftlige arbeider. Artikkelen må alltid inngå i vurderingen.

VARIANT B:

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 15 studiepoeng etter variant B, må studenten gjennomføre en 14 dagers hjemmeeksamen og en 45 minutters muntlig eksamen. Emnet vurderes med karakter som fastsettes på grunnlag av den skriftlige hjemmeeksamen og korrigeres ut fra den muntlige prøven.

Studiekrav og vurdering, fordypningsemner på 20 studiepoeng

Til fordypningsemner på 20 studiepoeng er det utarbeidet to alternative varianter for studiekrav og vurdering. Studenten skal i samråd med faglærer velge en av variantene som skal følges i arbeidet med emnet. Fagrådsleder kan i samråd med faglærer bestemme at fordypningsemner skal studeres etter en bestemt variant.

VARIANT A:

Studiekrav

Studenten skal

- skrive to referater av kapitler i lærebok eller artikler (omfang: maks 1000 ord pr. referat),

- skrive et referat av en kildetekst, eventuelt gi en kort analyse av en kildetekst (omfang: maks 1000 ord),
- skrive en artikkel (omfang: 2800- maks 4000 ord), tema bestemmes av faglærer,
- legge fram et av de fire paperne i skrivegruppe eller seminar,
- gi respons på to studentframlegg i skrivegruppe eller seminar,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 20 studiepoeng etter variant A, må studenten oppfylle alle studiekravene. Emnet vurderes med karakter fastsatt på grunnlag av to av studentens skriftlige arbeider. Artikkelen må alltid inngå i vurderingen.

VARIANT B:

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 20 studiepoeng etter variant B, må studenten gjennomføre en 14 dagers hjemmeeksamen og en 45 minutters muntlig eksamen. Emnet vurderes med karakter som fastsettes på grunnlag av den skriftlige hjemmeeksamen og korrigeres ut fra den muntlige prøven.

Fordypningsemner i Det gamle testamente

For utfyllende informasjon: se egen studieplan på internett.

GT – teologiske emner

- GT601 Gammeltestamentlig teologi (10 studiepoeng)
- GT602 Gudstjeneste, bønn og fromhetsliv i Det gamle testamente (5 studiepoeng)
- GT603 Profeti og apokalyptikk (10 studiepoeng)
- GT604 Skapelsesteologi og visdomslære (5 studiepoeng)
- GT605 Lov, rett og etikk i Det gamle testamente (5 studiepoeng)
- GT606 Messias i Det gamle testamente (5 studiepoeng)

GT - tekststudium

- GT607 Leviticus-Numeri (utformes senere)
- GT608 Fortellinger i Det gamle testamente (5 studiepoeng)
- GT609 Tekster fra Jesaja 40–55 (5 studiepoeng)
- GT610 Salmene (utformes senere)
- GT611 Proverbia (utformes senere)

Perspektiv og kontekst

- GT612 Kjønnsperspektiver i møte med Bibelen (5 studiepoeng)
- GT613 Tekst og tolkningshistorie i GT og Qumran (10 studiepoeng)
- GT614 GT-tekster og deres mytologiske omverden (5 studiepoeng)
- GT615 Bruk og tolkning av GT i afrikanske kirker (5 studiepoeng)

Historie og kulturhistorie

GT616 Israels historie og arkeologi (5 studiepoeng)
GT617 Gammelttestamentlig kulturhistorie: Etter-eksilsk tid (10 studiepoeng)

Språklig særemne

GT618 Hebraisk språk (10 studiepoeng)

Studieturer

GT690 Studieturer i GT: Israel m.v. (5 studiepoeng)

Åpne fordypningsemner

GT691 Åpent fordypningsemne i GT (5 studiepoeng)
GT692 Åpent fordypningsemne i GT (10 studiepoeng)
GT693 Åpent fordypningsemne i GT (15 studiepoeng)

Fordypningsemner i Det nye testamente

For utfyllende informasjon: se egen studieplan på internett.

NT – studium av skrifter

NT601 Galaterbrevet og retorikk (15 poeng)
NT602 Romerbrevet i historisk og teologisk kontekst (20 poeng)
NT603 Hebreerbrevet som kristen tolkning av GT (5 studiepoeng)
NT604 Johannes åpenbaring (5 studiepoeng)

Historie og kulturhistorie

NT605 Jødedommen på nytestamentlig tid (10 studiepoeng)
NT606 Kvinner i den eldste kirke (10 studiepoeng)
NT607 Dødehavsrullene og Det nye testamente (5 studiepoeng)
NT608 Kulturkunnskap (10 studiepoeng)

Språklig særemne

NT609 Fordypningsemne i gresk språk og kultur (utformes senere)

Studieturer

NT690 Studieturer i NT: Israel, Hellas, Tyrkia, Roma (5 studiepoeng)

Åpne fordypningsemner

NT691 Åpent fordypningsemne i NT (5 studiepoeng)
NT692 Åpent fordypningsemne i NT (10 studiepoeng)
NT693 Åpent fordypningsemne i NT (15 studiepoeng)

Fordypningsemner i Kirkehistorie og Latin

For utfyllende informasjon: se egen studieplan på internett.

Epokeemner

KH601 Oldkirken (10 studiepoeng)

KH602 Middelalderen (10 studiepoeng)

KH603 Senmiddelalder og reformasjon (10 studiepoeng)

KH604 Tidlig nytid (1600- og 1700-tallet) (10 studiepoeng) (utformes senere)

Temaemner Oldkirken

KH605 Gudstjeneste- og fromhetsliv – oldkirken (10 studiepoeng)

KH606 Gudstjeneste- og fromhetsliv – oldkirken (5 studiepoeng)

KH607 Kultur- og religionsmøte i oldkirken (10 studiepoeng)

KH608 Kultur- og religionsmøte – oldkirken (5 studiepoeng)

Temaemner Middelalderen og latin

LA151 Middelalderlatin (10 studiepoeng)

KH609 Gudstjeneste- og fromhetsliv – middelalder (10 studiepoeng)

KH610 Gudstjeneste- og fromhetsliv – middelalder (5 studiepoeng)

KH611 Kultur- og religionsmøte – middelalder (5 studiepoeng)

Middelaldersenteret ved Universitetet i Oslo vil tilby emner som godkjennes inn i teologistudiet. I første rekke gjelder det emner knyttet til ”Religionsskiftet i Norge”, men også andre vil være aktuelle. Ta kontakt med studieadministrasjonen på MF før nærmere info. Vær oppmerksom på at en ved UiO som regel må melde seg til undervisning semester i forkant.

Temaemner Senmiddelalder og reformasjon

KH613 Teologi og fromhetsliv – i senmiddelalder og reformasjon (15 studiepoeng)

KH614 Teologi og fromhetsliv – europeisk (10 studiepoeng)

KH615 Teologi og fromhetsliv – norsk senmiddelalder og reformasjon (5 studiepoeng)

KH616 Kristendommen i møte med en ny tid - renessanse og humanisme (10 studiepoeng)

KH617 Kristendommen i møte med en ny tid - en ny verden og et nytt verdensbilde (5 studiepoeng)

TKH618 Teologer og kirkereformatorer – Luther og Calvin (10 studiepoeng)

TKH619 Martin Luther - teolog og kirkereformator (5 studiepoeng)

Temaemner Nytiden

KH620 Kirke og stat, sekularisering og modernitet (10 studiepoeng)

KH621 Kirken og den moderne stat (5 studiepoeng)

KH622 Sekularisering og modernitet fra slutten av 1700-tallet og fram mot vår tid (5 studiepoeng)

KH623 Kvinnenes plass og rolle i nyere norsk kirkehistorie (10 studiepoeng)

KH624 Kvinnenes plass og rolle i nyere norsk kirkehistorie (5 studiepoeng)

Studieturer

KH690 Studietur i KH (Roma m.v.) (5 studiepoeng)

Åpne fordypningsemner

- KH691 Åpent fordypningsemne i KH (5 studiepoeng)
- KH692 Åpent fordypningsemne i KH (10 studiepoeng)
- KH693 Åpent fordypningsemne i KH (15 studiepoeng)

Fordypningsemner i Systematisk teologi

For utfyllende informasjon: se egen studieplan på internett.

Dogmatikk – prinsipielle emner

- ST601 Teologiens egenart og oppgave (10 studiepoeng)
- ST602 Skriftsyn og skriftbruk (10 studiepoeng)
- ST603 Dogmatisk helhetssyn (10 studiepoeng)
- ST604 Metodistisk teologi og metode (10 studiepoeng)
- ST605 Pinsekristendom og trosbevegelse (10 studiepoeng)
- ST606 Frigjøringsteologi (10 studiepoeng)
- ST607 Feministteologi (10 studiepoeng)

Dogmatikk – materiale emner

- ST608 Skapelsesteologi og syndsforståelse (5 studiepoeng)
- ST609 Kristus som Gud og menneske - inkarnasjonen (10 studiepoeng)
- ST610 Kristne bilder og kirkelig kunst (5 studiepoeng)
- ST611 Sakramentene (10 studiepoeng)
- ST612 Den kristne dåp (5 studiepoeng)
- ST613 Nattverden, Herrens måltid (5 studiepoeng)
- ST614 Tro, bønn og fromhetsliv (10 studiepoeng)
- ST615 Kirkens tjeneste og embete (10 studiepoeng)
- ST616 Forventningen om Kristi gjenkomst og det evige liv (10 studiepoeng)

Etikk

- ST617 Arbeid og yrke (10 studiepoeng)
- ST618 Familie- og samlivsetikk (10 studiepoeng)
- ST619 Bioetikk (10 studiepoeng)
- ST620 Bioetikk (5 studiepoeng)
- ST621 Mange religioner - én etikk? (5 studiepoeng)
- ST622 Etikk i religioner (10 studiepoeng)
- ST623 Metodismen som sosialetisk bevegelse (utformes senere)

Religionsfilosofi

- ST624 Gudstro og gudsbilde (10 studiepoeng)
- ST625 Religiøsitet og religionsmangfold (5 studiepoeng)
- ST626 Religiøs tro og verdensbilde (10 studiepoeng)

Fellesemner fra masterplanen som kan benyttes som fordypningsemner i teologistudiet

- ST502 Moralfilosofi, religionspedagogikk og religionsfenomenologi (10 studiepoeng)
- ST503 Postmodernitet som kulturfenomen (10 studiepoeng)

ST504 Kultur og menneskesyn (10 studiepoeng)
ST505 Kulturanalyse (10 studiepoeng)
ST506 Hermeneutikk (5 studiepoeng)

Studieturer

ST690 Studietur i ST (5 studiepoeng)

Åpne fordypningsemner

ST691 Åpent fordypningsemne i ST (5 studiepoeng)
ST692 Åpent fordypningsemne i ST (10 studiepoeng)
ST693 Åpent fordypningsemne i ST (15 studiepoeng)

Fordypningsemner i Praktisk teologi

For utfyllende informasjon: se egen studieplan på internett.

PT601 Religionens rolle i det moderne samfunn (10 studiepoeng)
PT602 Gudstro, livserfaring og menighetsliv (10 studiepoeng)
PT 603 Kirkelig ungdomsarbeid (10 studiepoeng)
PT604 Ledelse i kirken (10 studiepoeng)
PT605 Samisk kirkeliv (15 studiepoeng) (under utforming)
PT606 Samisk kirkeliv (10 studiepoeng) (under utforming)
PT609 Skyld, skam og forsoning (10 studiepoeng)
PT610 Hva er prekenens oppgave? Et idehistorisk perspektiv (10 studiepoeng)
PT611 Hva er prekenens oppgave? Et systematisk perspektiv (10 studiepoeng)
PT612 Kjønn og preken (5 studiepoeng)
PT613 Liturgi mellom tradisjon og fornyelse. (10 studiepoeng)

PTxxx Teologi som erfaring i metodistisk tradisjon (utformes senere)
PTxxx Spiritualitet i metodistisk tradisjon (utformes senere)

Praksisbaserte emner og studieturer

PT681 Praksisbasert fordypningsemne i PT (5 studiepoeng)
PT690 Studietur i PT (5 studiepoeng)

Åpne fordypningsemner

PT691 Åpent fordypningsemne i PT (5 studiepoeng)
PT692 Åpent fordypningsemne i PT (10 studiepoeng)
PT693 Åpent fordypningsemne i PT (15 studiepoeng)

Fordypningsemner i Misjonsvitenskap

For utfyllende informasjon: se egen studieplan på internett.

MV601 Teologi og kirke i sør (10 studiepoeng)

MV602 Misjon i forandring – hovedspørsmål i misjonsteologien (5 studiepoeng)

MV603 Kristen interkulturell kommunikasjon (5 studiepoeng)

MV604 Den tredje verdens kirke- og misjonshistorie (5 studiepoeng)

Studieturer

MV690 Studietur i MV: Kina, Singapore/Malaysia, India, Etiopia, Tanzania, Latin-Amerika, Midt-Østen (5 studiepoeng)

Åpne fordypningsemner

MV693 Åpent fordypningsemne i MV (5 studiepoeng)

MV693 Åpent fordypningsemne i MV (10 studiepoeng)

MV693 Åpent fordypningsemne i MV (15 studiepoeng)

Fordypningsemner i Religionsvitenskap

For utfyllende informasjon: se egen studieplan på internett.

RV601 Moderne religiøsitet (10 studiepoeng)

RV602 Møtet mellom monoteistiske religioner (10 studiepoeng)

RV603 Religionsfenomenologi og livssynsforskning (10 studiepoeng)

RV604 Religionsfenomenologi og livssynsforskning (5 studiepoeng)

Studieturer

RV690 Studietur i RV (5 studiepoeng)

Åpne fordypningsemner

RV691 Åpent fordypningsemne i RV (5 studiepoeng)

RV692 Åpent fordypningsemne i RV (10 studiepoeng)

RV693 Åpent fordypningsemne i RV (15 studiepoeng)

Tverrfaglige fordypningsemner

For utfyllende informasjon: se egen studieplan på internett.

- TE601 Jesusbildet i religionene (10 studiepoeng) (sperre mot TTE 532)
- TE602 Jesusbildet i religionene (med engelskspråklig variant (5 studiepoeng)
- TE603 Religionsmøtet - en teologisk og etisk utfordring (10 studiepoeng)
- TE604 Religionsmøtet - en teologisk og missiologisk utfordring (5 studiepoeng)
- TE605 Misjon i Apostlenes gjerninger, i oldkirken og i dag (10 studiepoeng)
- TE606 Teologi og litteratur (10 studiepoeng)

Studieturer

- TE690 Tverrfaglig studietur (5 studiepoeng)

Åpne fordypningsemner

- TE691 Åpent fordypningsemne i TE (5 studiepoeng)
- TE692 Åpent fordypningsemne i TE (10 studiepoeng)
- TE693 Åpent fordypningsemne i TE (15 studiepoeng)

Tillegg: Midlertidige emner ved overgang til ny studieordning

I forbindelse med overgangen til ny studieordning vil det være nødvendig med noen tilpassede emner for at studenter som har tatt store deler av studiet etter gammel ordning kan få tatt obligatoriske elementer i studiet innenfor normert tid. I tillegg til variantemnene på 50x-nivå, GT501-517, kan studenter i overgangsfasen ta følgende emner:

BIB502 Bibelfag (30 studiepoeng)

Dette emnet kan tas av studenter som har tatt eksamen i hebraisk og gresk språk, men ikke i Bibelfag, og som vil ta de obligatoriske bibelfagskomponentene i ny studieordning på ett semester. Emnet forutsetter avlagt eksamen i bibelhebraisk og i nytestamentlig gresk på minimum 20 studiepoeng. Emnet består innholdsmessig av emnene GT501, NT501 og BIB501, men vurderes i henhold til eksamensordningen nedenfor.

Vurdering

For å bestå BIB502 må studenten gjennomføre en 8-timers skriftlig prøve (klausurprøve) og en muntlig prøve (30 min.). Karakteren settes på grunnlag av den skriftlige prøven og korrigeres ut fra den muntlige prøven.

Alternativt avlegges en 14 dagers hjemmeeksamen og en 45 minutters muntlig eksamen. Emnet vurderes med karakter som fastsettes på grunnlag av den skriftlige hjemmeeksamen og korrigeres ut fra den muntlige prøven.

Til den skriftlige prøven er de samme hjelpemidlene tillatt som til GT511 og NT511.

ESSAY501 Essay (15 studiepoeng)

Dette emnet kan tas av studenter som ved overgang til ny studieordning får avkortet sitt fordypningsstudium i forhold til omfanget i den nye studieplanen.

Hensikten med essay er å gi studenten anledning til dybdeboring på et avgrenset fagområde som i særlig grad har vekket vedkommendes interesse. Samtidig imøtekommer den ønsket om å få være med å bygge opp pensum selv. Et essay utgjør en arbeidsinnsats på 15 studiepoeng og skal ha et omfang på mellom 15 og 25 maskinskrevne sider. Et essay kan sammenlignes med en tidsskriftartikkel. Det skal være en poengtert fremstilling av et begrenset sakskompleks, bygd på egne faglige vurderinger. Det forventes imidlertid ikke at studenten presterer selvstendig forskning. Til det er tiden som er satt av for kort.

Studiekraft og vurdering

For å bestå ESSAY501 må studenten ha underskrevet avtale med veileder og ha godkjent emne for essay før innlevering. Et essay utgjør en arbeidsinnsats på 15 studiepoeng og skal ha et omfang på mellom 15 og 25 maskinskrevne sider. Essayet bedømmes med karakter.

Mål og innhold

MÅL

Studenten skal ha

- evne til å gjennomføre et selvstendig metodisk faglig arbeid,
- evne til å formulere teologiske problemstillinger og gjennomføre faglige resonneringer,
- innsikt i emneområder som ikke ellers dekkes av pensum.

Emnet kan velges fra hele det fag- og forskningsfeltet som inngår i fakultetets studieplaner i teologi og kristendoms-, religions- og livssynskunnskap.

Andre bestemmelser

Emne for essay skal velges i samråd med veileder innenfor vedkommende fag og godkjennes av denne. Essay kan bare innleveres til sensur dersom emnet på forhånd er godkjent. Godkjenning innebærer at emnet ligger innenfor det fagfeltet som er fastsatt for essay, og at emnet er egnet for essay. Det er en forutsetning for godkjenning av emnet at den planlagte utarbeidelse ikke er dekket av tidligere essays, men det vil i mange tilfelle være mulig å ta opp et tidligere behandlet emne under nye synsvinkler. Godkjenning skjer på fastsatt skjema. Ett utfylt eksemplar av skjemaet leveres til førstesekretæren. En student som har fått et emne godkjent, har adgang til i samråd med veilederen å få sitt emne omformulert eller å få et annet emne.

Essay må senest leveres 15. november dersom en ønsker å få det sensurert i høstsemesteret, og senest 15. mai om en ønsker sensur i vårsemesteret.

Vedlegg

1. Bestemmelser angående studentenes lære og livsførsel i forbindelse med praksisperioder.

Vedtatt i MFs lærerråd 12.05.03, sak 34/03

- a) Dersom rektor ved Menighetsfakultetets praktisk-teologiske seminar finner at en student i lære og/eller livsførsel setter seg utover de rammer som gjelder for vigslet tjeneste, kan rektor bestemme at vedkommende ikke får gjennomføre praksisperioder.
- b) Ved inntak til den avsluttende praksisperiode (stiftspraksis eller tilsvarende) skal studentene undertegne en egenerklæring om at de er inneforstått med formuleringen om lære og livsførsel i studieplanen.
- c) En student skal alltid ha anledning til å få sin sak drøftet med rektor. Til dette møtet kan både rektor og studenten møte med bisitter.
- d) Studenten kan anke rektors avgjørelse inn for Styret.

Innhold

Innledning	5
Overordnede mål for teologistudiet	7
Mål og innhold, arbeids- og vurderingsformer	10
100-nivå (70 studiepoeng)	10
A: Grunnstudier i KRL (50 studiepoeng på 100-nivå).....	10
B. Ex. Phil og Ex. Fac. (20 studiepoeng).....	10
200-nivå (30 studiepoeng)	11
Fordypningsstudier i KRL (30 studiepoeng på 200-nivå).....	11
TEOL 201-203, 50x-nivå (120 studiepoeng)	12
I. Fellesemner.....	13
Emne TEOL 201 Bibelhebraiske grunnelement (10 studiepoeng).....	13
Emne TEOL 502 Det gamle testamente med Hebraisk (20 studiepoeng).....	14
Emne TEOL 503 Det nye testamente med Gresk (30 studiepoeng).....	17
Emne TEOL 504 Bibelfag (10 studiepoeng).....	19
Emne TEOL 505 Kirkehistorie: Nyere kirke- og teologihistorie og misjonshistorie (10 studiepoeng).....	21
Emne TEOL 506 Systematisk teologi: Åpenbaring, trinitet og fornuft (10 studiepoeng).....	23
Emne TEOL 507 PT 1: Kirkekunnskap og trosformidling (10 studiepoeng).....	26
Emne TEOL 508 PT-2: Forkynnelse og gudstjenesteliv med menighetspraksis (10 studiepoeng).....	28
Emne TEOL 509 PT-3: Sjelesorg og diakoni med institusjons-praksis (10 studiepoeng).....	31
II. Varianter av fellesemner.....	35
Emne TEOL 202 Hebraiske tekstar (10 studiepoeng).....	35
Emne TEOL 203 Gresk (20 studiepoeng).....	35
Emne TEOL 511 Det gamle testamente (10 studiepoeng).....	36
Emne TEOL 512 Det nye testamente (10 studiepoeng).....	36
Emne TEOL 515 Institusjonspraksis (5 studiepoeng).....	36
Emne TEOL 516 Åpent innpassningsemne (5 studiepoeng).....	37
Emne TEOL 517 Åpent innpassningsemne (10 studiepoeng).....	38
52x-nivå (140 studiepoeng)	39
I. Fellesemner (70 studiepoeng).....	39
A. Tverrfaglige emner med PBL (30 studiepoeng).....	39
Emne TEOL 521 Betydningen av Jesu død og oppstandelse (10 studiepoeng).....	41
Emne TEOL 522 Etikk og antropologi (10 studiepoeng).....	42
Emne TEOL 523 Spiritualitet og ekklesiologi (10 studiepoeng).....	44
B. Andre fellesemner (40 studiepoeng).....	45
Emne TEOL 524 Evangelisk-luthersk bekjennelse og kristen-domsforståelse (5 studiepoeng).....	45
Emne TEOL 525 Fra tekst til preken (5 studiepoeng).....	47
Emne TEOL 526 PT-4: Stiftspraksis/pastoral praksis i menighet. Gudstjenesteøvelser (10 studiepoeng).....	48

Emne TEOL 527 PT-5: Menighetsbygging og prestetjeneste (20 studiepoeng).....	50
II. Fordypningsemner (70 studiepoeng).....	56
A. Valgfrie fordypningsemner (10-35 poeng)	56
1. Fordypningsemner i Det gamle testamente (GT) Emnene TGT 531-589 (se eget hefte)60	
2. Fordypningsemner i Det nye testamente (NT) Emnene TNT 531-589 (se eget hefte) ...61	
3. Fordypningsemner i KH (og KH med Latin) Emnene TKH 258, 531-589 (se eget hefte)	61
4. Fordypningsemner i Systematisk teologi (ST) Emnene TST 531-589 (se eget hefte).....	62
5. Fordypningsemner i Praktisk teologi (PT) Emnene TPT 531-589 (se eget hefte).....	63
6. Fordypningsemner i Misjonsvitenskap (MV) Emnene TMV 531-589 (se eget hefte)....	64
7. Fordypningsemner i Religionsvitenskap (RV) Emnene TRV 531-589 (se eget hefte) ...	64
8. Tverrfaglige fordypningsemner Emnene TTE 531-589 (se eget hefte).....	64
B. Metodelære (5 studiepoeng) Emnene TEOL 591-594	66
Emne TEOL 591 Metodelære: Bibelfaglig variant (5 studiepoeng)	66
Emne TEOL 592 Metodelære: Kirkehistorisk variant (5 studiepoeng).....	67
Emne TEOL 593 Metodelære: Systematisk/hermeneutisk variant (5 studiepoeng) (under utarbeiding)	68
Emne TEOL 594 Metodelære: Systematisk/empirisk variant (5 studiepoeng) (under utarbeiding)	69
C. Avhandling (30-55 poeng).....	70
Emne TEOL 598 Avhandling (30 studiepoeng).....	70
Emne TEOL 599 Avhandling (55 studiepoeng).....	70
Tillegg: Midlertidige emner ved over-gang til ny studieordning	72
Emne TEOL 531 Bibelfag (30 studiepoeng) (Midlertidig emne)	72
Emne TEOL 532 Essay (15 studiepoeng) (Midlertidig emne).....	73
Vedlegg.....	74
1. Bestemmelser angående studentenes lære og livsførsel i forbindelse med praksisperioder.	74

Innledning

Rammebestemmelser

Profesjonsstudiet i teologi er et integrert 6-årig studieprogram (360 studiepoeng) som fører fram til graden *candidata/candidatus theologiae (cand.theol.)*. Praktisk-teologisk utdanning tilsvarende 1 års varighet er integrert i profesjonsstudiet¹. Studiet dekker utdanningskravene for prestedtjeneste i Den norske kirke.

Etter å ha avlagt 180 studiepoeng kan studenten få utskrevet en Bachelor-grad. Et års studium på heltid tilsvarer 60 studiepoeng (ECTS-poeng).

Grunnlag for cand.theol.-studiet

Opptakskravet er generell studiekompetanse eller opptak etter realkompetansevurdering.

Fagforståelse for et profesjonsstudium i teologi

I en overordnet mening skal teologistudiet framstå som et praktisk teologisk studium. Det skal stå i dialog med forskningsfagene, og studiets vitenskapelige legitimitet hentes herfra, men det er ikke den interne diskurs i forskningsfagene som skal være hovedleverandør av problemstillinger. De avgjørende spørsmålsstillinger er altså ikke de ”faginterne”, men de som springer ut av den kirkelige erfaring og den tjeneste i kirken og for menneskene som hele studiet sikter mot. Målet med studiet er å dyktiggjøre til kirkelig tjeneste. Da må det særlig være denne tjenestens ulike utfordringer som de ulike studiefagene bidrar til å gi en faglig teologisk behandling. Samtidig skal studenten bli kjent med ”klassiske” faginterne spørsmålsstillinger. Det må derfor også være plass til de rene faginterne diskusjonene.

Planens struktur

Teologistudiet er delt inn i fire nivåer: 100-nivå, 200-nivå, 50x- og 52x-nivå. På de tre laveste nivåene er planen bygd opp av et fast system av emner. 52x-nivået består dels av faste fellesemner, dels av fordypningsemner som skal inneholde et større selvstendig arbeid (avhandling på 30 eller 55 studiepoeng) og fritt valg blant et stort antall valgfrie fordypningsemner. De valgfrie fordypningsemnene er skilt ut i delplaner for de enkelte teologiske fagdisipliner, med en egen delplan for tverrfaglige fordypningsemner.

Ut fra studieplanens fagforståelse er studiet organisert dels i *disiplinrettede* emner, dels i *tverrfaglige* emner. Det er lagt vekt på integrasjon av teoretisk og praktisk teologi og på tverrfaglig integrasjon mellom ulike teologiske disipliner.

De enkelte emnene har et omfang på 5 til 30 studiepoeng. For hvert emne formuleres kompetansemål med vekt på studentens innsikt i sentrale faglige problemstillinger. Kunnskapsmålene er formulert på stigende nivåer: *oversikt, kjennskap, god kunnskap og innsikt*. Ferdighetsmål er formulert dels med uttrykket *evne til*, dels med uttrykkene *grunnleggende ferdighet i, ferdighet i og god ferdighet i*. I de fleste emner er det satt opp

¹ se Forskrift om grader og yrkesutdanninger, beskyttet tittel og normert studietid ved høyskoler med eksamensrett etter privathøyskoleloven, fastsatt ved Kgl.res. av 11.okt. 2002, §7, jfr. St.meld. nr.11 (2001-2002) Kvalitetsreformen. Om vurdering av enkelte unntak fra ny gradsstruktur i høyere utdanning og Innst. S. nr. 188 (2001-2002) Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om Kvalitetsreformen. Om vurdering av enkelte unntak fra ny gradsstruktur i høyere utdanning (St.meld.nr.11 (2001-2002)).

studiekrav for emnene. Arbeidet med å oppfylle studiekravene skal bidra til å nå kompetansemålene.

Som en hovedregel kan emner byttes ut med tilsvarende emner på samme nivå (f.eks. fra andre institusjoner). Emner på 50x-nivå kan byttes ut med emner fra bachelor i teologi el. tilsvarende utdanning ved annet studiested, hvis de i alt vesentlig tilsvarer emner på 50x-nivå i faglig tematikk, omfang og nivå (inntil 80 studiepoeng).

Generelt til de praktisk-teologiske emnene

VURDERING

For å bestå de enkelte emnene, må studenten oppfylle alle studiekravene. Oppfyllelsen av studiekravene dokumenteres gjennom en samlemappe og/eller en vurderingsmappe, som danner grunnlag for endelig sensur. PT-emnene vurderes til ”bestått” eller ”ikke bestått”.

I vurderingen av praksisperiodene i TEOL 508 og 509 (PT-2 og 3) og i øvingene i TEOL 526 (PT-4) vil studenten bli gjenstand for egnethetsvurdering. I TEOL 527 (PT-5) inngår egnethetsvurdering som selvstendig studiekrav. Egnethetsvurderingen bygger på ”Kriterier for egnethet til prestedtjeneste” (*se vedlegg til studieplanen*).

PRAKSIS

Alle praksisperiodene er veiledet. Dersom man ikke består praksis, vil man normalt få tilbud om ny praksis. Nærmere beskrivelse av praksisopplegg finnes i informasjonsheftene for de ulike praksisperiodene.

Studenter som i lære og livsførsel setter seg utover de rammer som gjelder for vigslet tjeneste, kan nektes å gjennomføre praksis. (Se nærmere bestemmelser)

For studenter fra andre kirkesamfunn enn Den norske kirke, vil praksis normalt finne sted i det kirkesamfunnet studenten tilhører.

VEIEN TIL PRESTETJENESTE (VTP)

Studenter som tar sikte på prestedtjeneste i Den norske kirke, deltar normalt i ”Veien til prestedtjeneste”. Stiftspraksis i TEOL 526 (PT-4) blir da også en del av VTP. Øvrige deler av VTP gir ikke uttelling i studiepoeng.

Profilering av eget studium

Studieplanen gir studenten god anledning til å profilere sitt eget studium ut fra kirkelig bakgrunn og tilhørighet, faglige interesser og yrkeshensyn. Gjennom valg av omfang og tema for avhandling, valg av fordypningsemner, valg av variant på 200-nivå KRL og gjennom noen valgmuligheter i de faste emnene vil man kunne velge sin egen faglige spesialisering innenfor hele det teologiske fagfeltet.

Internasjonalisering

En ønsker å legge til rette for at studenter kan ta deler av studiet utenlands. Ved siden av kortere studieturer som kan godskrives som fordypningsemner, vil særlig fordypningsstudiene kunne tas ved utenlandske læresteder.

Organisering

Organisering, arbeidsformer og vurdering skal bidra til at studentene fra første stund og gjennom hele studiet får en aktiv læringsprosess. Studenten kan organiseres i ulike typer grupper. I tillegg kan det gis individuell veiledning. Nærmere om dette i emnebeskrivelsene.

Arbeidsformer

Denne organiseringen legger opp til varierte arbeidsformer som skal bidra til å aktivisere studentene og stimulere læringsprosessen. En vil veksle mellom en rekke ulike arbeidsmåter som selvstudium, oppgaveskriving, gruppearbeid, praksis, øvelser, ekskursjoner, seminarer og forelesninger. Nærmere om dette i emnebeskrivelsene.

Som ressursbok om arbeidsmåter i studiet brukes: Olga Dysthe, Frøydis Hertzberg og Torlaug Løkensgard Hoel: *Skrive for å lære. Skrivning i høyere utdanning*. Oslo: Abstrakt forlag 2000.

Litteratur

Den oppførte litteraturen tolker studieplanen med hensyn til omfang og fordypningsgrad. Tilfanget av pensumlitteratur er i prinsippet åpent. Det betyr at en student etter søknad kan legge opp annen litteratur med tilsvarende eller større omfang og fordypningsgrad. Fagseksjonene skal godkjenne litteratur som er valgt i stedet for den som er oppført nedenfor. En må søke skriftlig om slik godkjenning senest to måneder før eksamen.

Vurdering og karakterskala

Det vil fremgå under hvert emne hvilke vurderingsformer som blir brukt. Fakultetet legger vekt på å bruke differensierte vurderingsformer tilpasset studentenes studiesituasjon og emnets egenart og målsetning.

Det vil foregå en fortløpende vurdering av studentene og deres studieinnsats, men også evaluering av studietilbudene: av undervisning og veiledning, organisering, studieplaner osv. Studenter og lærere skal være med på en fortløpende evaluering av studietilbudene. Dette er en del av fakultetets system for å sikre og utvikle kvaliteten i utdanningen.

Ved vurdering benyttes enten kategoriene "bestått"/"ikke-bestått", eller en karakterskala fra A (best) til E (dårligst). Studenter som får F har ikke bestått. Det framgår av emnebeskrivelsene om emnet vurderes til "bestått"/"ikke-bestått" eller med karakter.

Overordnede mål for teologistudiet

Studiet skal

- gi det faglige grunnlag for prestatetjeneste og annen tjeneste i Den norske kirke og i andre kirkesamfunn
- hjelpe studenten til å forstå og anvende teologien i spenningen mellom teori og praksis
- stimulere til at studenten kan tilegne seg en personlig integrert teologisk helhetsforståelse
- utvikle kunnskaper, ferdigheter og holdninger som grunnlag for pastoral praksis og for selvstendig faglig arbeid med teologiske problemstillinger
- gi studenten faglig basis for videre studier innen de teologiske disipliner
- stimulere til etisk grunnholdning i yrkesutøvelsen

Oppbygning av teologistudiet

TEOL 523: Tverrfaglig emne Spiritualitet og ekkesiologi	TEOL 527: PT-5 (20 p)			12. sem
Fordypningsemner TXX 530	TEOL 524: Ev. luthersk bekj. og krd. forståelse (5p)	TEOL 525: Fra tekst til preken (5p)	TEOL 526: PT-4 ^m / 5 ukers stiftspraksis	11. sem
TEOL 598 el. 599 Avhandling (55 el. 30 p)				10. sem
Fordypningsemner TXX 530 el.avh.	Fordypningsemner TXX 530 el.avh.	Fordypn. emner TXX 530 el.avh.	↑ ↑ ↑ TEOL 590 Metode (5p)	9. sem
TEOL 505: KH	TEOL 506: ST	TEOL 522: Tverrfaglig emne Etikk og antropologi		8. sem
TEOL 504: Bibelfag	TEOL 521: Tverrfaglig emne Jesu død og oppstandelse	TEOL 509: PT-3 ^m / institusjonspraksis		7. sem
TEOL 503: NT				
med gresk (30 p)				6. sem
TEOL GT med	502: hebraisk (20 p)	TEOL 508: PT-2 ^m / menighetspraksis		5. sem
TEOL 201: Hebraisk	Exfac	TEOL 507: PT-1		4. sem
KRL 200 (30 p)				3. sem
KRL112 (20 p)		Exphil		2. sem
KRL111 (30 p)				1. sem

Regler for progresjon i teologistudiet

Følgende regler gjelder for progresjon i teologistudiet:

- studiet er delt inn i fire nivåer: 100-nivå, 200-nivå, 50x-nivå og 52x-nivå,
- for å ta emner på høyere nivå, må emner i samme fagområde på lavere nivå være gjennomført,
- minimum 30 poeng KRL på 100-nivå forutsettes for å kunne ta de praktisk-teologiske emnene TEOL 507-509,
- ex.phil og ex.fac (100-nivå) må være gjennomført i løpet av de første 180 studiepoeng,
- inntil 40 studiepoeng på 52x-nivå kan tas før fullført 50x-nivå,
- inntil 20 studiepoeng på 52x-nivå kan erstattes med eventuelle overskytende emner på 100- og 200-nivå,
- minimum 270 studiepoeng må være gjennomført for å kunne ta TEOL 526 (PT-4), og minimum 300 studiepoeng for å kunne ta TEOL 527 (PT-5)

Fakultetet har satt opp et anbefalt studieløp (se strukturskissen ovenfor) som vil gi en god faglig progresjon. Planlegging av undervisning tar utgangspunkt i dette anbefalte studieløpet.

Mål og innhold, arbeids- og vurderingsformer

100-nivå (70 studiepoeng)

Studiet består på dette nivået av to elementer:

- A. Grunnstudier i KRL (50 studiepoeng)
- B. Ex.phil og Ex.fac (20 studiepoeng)

A: Grunnstudier i KRL (50 studiepoeng på 100-nivå)

I graden cand. theol. inngår 50 poeng KRL på 100-nivå. Disse emnene er identisk med emner i Emnegruppen *Kristendoms-, religions- og livssynskunnskap (KRL)* innenfor en allmenn Bachelorgrad. Se studieplanen for denne.

Følgende emner i KRL på 100-nivå inngår i graden cand.theol.:

KRL 111 GRUNNSTUDIER I (30 STUDIEPOENG)

(anbefalt 1.semester)

KRL 112 GRUNNSTUDIER II (20 STUDIEPOENG)

(anbefalt 2.semester sammen med Ex.phil)

Grunnstudier I og II kan også tas som fem 10-poengsemner:

KRL 101 Bibelfag og didaktikk (10 studiepoeng)

KRL 102 Kristen tro og livstolkning (10 studiepoeng)

KRL 103 Religionsvitenskap, livssynskunnskap, livstolkning (10 studiepoeng)

KRL 104 Bibelfag og religionspedagogikk (10 studiepoeng)

KRL 105 Konfesjonskunnskap, kristen livstolkning i dag, religionsvitenskap (10 studiepoeng)

B. Ex. Phil og Ex. Fac. (20 studiepoeng)

I graden cand.theol. inngår emnene EXPHIL 101 Ex.phil (10 studiepoeng) og EXFAC 101 Ex.Fac (10 studiepoeng). Se egen studieplan for disse emnene.

200-nivå (30 studiepoeng)

Fordypningsstudier i KRL

(30 studiepoeng på 200-nivå)

I graden cand. theol. inngår 30 poeng KRL på 200-nivå. Disse emnene er identisk med emner i Emnegruppe i *Kristendoms-, religions- og livssynskunnskap (KRL)* innenfor Bachelorgraden. For emnebeskrivelser: Se studieplanen for KRL på 100- og 200-nivå.

De 30 poengene KRL på 200-nivå består av 20 poeng obligatoriske delemner/emner (tilsvarende innholdet i KRL 202 og 203) og 10 poeng valgfrie delemner/emner der en velger ett av flere alternativer (tilsvarende innholdet i KRL 201, 221 eller 222).

Emner/emnekombinasjoner som inneholder KRL 202 og 203 er forutsetning for å ta TEOL 505 "Kirkehistorie: Nyere kirke- og teologihistorie med misjonshistorie". Studenter som mangler ett eller begge de obligatoriske emnene/delemnene på 200-nivå (eller emner som tilsvarer disse i innhold), må ta det/dem før de kan ta TEOL 505.

Følgende emner i KRL på 200-nivå inngår i graden cand.theol.:

ETT AV FØLGENDE FIRE EMNER

KRL 211 KRISTOLOGI, REFORMATORISK KRISTENDOM OG RELIGION, ANTROPOLOGI OG FORSTÅELSE (30 STUDIEPOENG)

Innhold som KRL 202, 203 og 201 (se nedenfor)

KRL 214 KRISTOLOGI, REFORMATORISK KRISTENDOM OG TEOLOGI OG LITTERATUR (30 STUDIEPOENG)

Innhold som KRL 202, 203 og 221 (se nedenfor)

KRL 215 KRISTOLOGI, REFORMATORISK KRISTENDOM OG ETIKK OG RELIGIØS FORANDRING (30 STUDIEPOENG)

Innhold som KRL 202, 203 og 222 (se nedenfor)

KRL 217 KRISTOLOGI, REFORMATORISK KRISTENDOM, METODISMENS HISTORIE OG TEOLOGI (30 STUDIEPOENG)

Innhold som KRL 202, 203 og 225 (se nedenfor)

ELLER FØLGENDE FELLESEMNER OG ETT AV FØLGENDE VALGEMNER

FELLESEMNER:

KRL 202 Jesus Kristus i kristen gudstro (Kristologi) (10 studiepoeng)

KRL 203 Reformatorisk kristendom: vekkelser, misjon, enhetsarbeid (10 studiepoeng)

VALGEMNER:

KRL 201 Religion, antropologi og forståelse (10 studiepoeng)

KRL 221 Teologi og litteratur (10 studiepoeng)

KRL 222 Religion og etikk i møte med pluralisme og sekularisering (10 studiepoeng)

KRL 225 Metodismens historie og teologi (10 studiepoeng)

TEOL 201-203, 50x-nivå (120 studiepoeng)

Cand.theol-gradens 500-nivå er todelt, et 50x-nivå bestående av teologiske fellesemner, og et 52x-nivå med ytterligere fordypning og spesialisering. I tillegg kommer rene språkemer på 200-nivå.

50x-nivå består av studium av de teologiske disiplinene Bibelfag (Det gamle Testamente og Det nye Testamente), Kirkehistorie med misjonshistorie, Systematisk teologi og Praktisk teologi. Studiet i Bibelfag er basert på de bibelske grunnspråkene: Hebraisk og Gresk.

På grunnlag av dette følger så 52x-nivået med tverrfaglige emner, frie fordypningsstudier og avsluttende praktisk-teologiske emner.

Oversikt over emner på TEOL 201-203 og 50x-nivå:

I. Fellesemner

TEOL 201	BIBELHEBRAISKE GRUNNELEMENT (10 STUDIEPOENG)
TEOL 502	DET GAMLE TESTAMENTE MED HEBRAISK (20 STUDIEPOENG)
TEOL 503	DET NYE TESTAMENTE MED GRESK (30 STUDIEPOENG)
TEOL 504	BIBELFAG (10 STUDIEPOENG)
TEOL 505	KIRKEHISTORIE: NYERE KIRKE- OG TEOLOGIHISTORIE MED MISJONSHISTORIE (10 STUDIEPOENG)
TEOL 506	ST: ÅPENBARING, TRINITET OG FORNUFT (10 STUDIEPOENG)
TEOL 507	PT-1: KIRKEKUNNSKAP OG TROFORMIDLING (10 STUDIEPOENG)
TEOL 508	PT-2: FORKYNNELSE OG GUDSTJENESTELIV MED MENIGHETS-PRAKSIS (10 STUDIEPOENG)
TEOL 509	PT-3 SJELESORG OG DIAKONI MED INSTITUSJONSPRAKSIS (10 STUDIEPOENG)

II. Varianter av fellesemner

TEOL 202	HEBRAISKE TEKSTER (10 STUDIEPOENG) (= HEBRAISK-DELEN AV TEOL 502)
TEOL 203	GRESK (20 STUDIEPOENG) (= GRESK-DELEN AV TEOL 503)
TEOL 511	DET GAMLE TESTAMENTE (10 STUDIEPOENG) (= GT-DELEN AV TEOL 502)
TEOL 512	DET NYE TESTAMENTE (10 STUDIEPOENG) (= NT-DELEN AV TEOL 503)
TEOL 515	INSTITUSJONSPRAKSIS (5 STUDIEPOENG) (= PRAKSISDELEN AV TEOL 509)
TEOL 516	ÅPENT INNPASNINGSEMNE (5 STUDIEPOENG)
TEOL 517	ÅPENT INNPASNINGSEMNE (10 STUDIEPOENG)

I. Fellesemner

Emne TEOL 201 Bibelhebraiske grunnelement (10 studiepoeng)

For å studere Det gamle testamente må ein gjere bruk av hebraisk språk. Gjennom arbeid med språket blir ein meir fortruleg med den livsverda og dei tenkemåtane tekstane sprang ut av og talte inn i. Arbeidet gir også innsikt i problem og utfordringar knytte til det å omsetje og tolke bibeltekstar. Gjennom kjennskap til ei vitskapeleg utgåve av Det gamle testamente får ein vidare innsikt i den historiske overleveringa bak tekstane og den karakteren desse har. Tekstane i hebraiskpensumet er valde ut blant anna med sikte på bibel- og GT-studiet. Hebraisk blir studert med omfattande bruk av nyare informasjonsteknologi. Læringsmåla i faget tek utgangspunkt i at denne teknologien er tilgjengeleg både under språkstudiet og i seinare arbeid med bibeltekstar.

I dette emnet opparbeider studenten eit grunnlag for hebraiskspråkleg tekstarbeid.

Studiekrav i emnet

Studenten skal

- bestå 10 av 13 kortare prøver (éi kvar veke) som kan omfatta gloser og/eller grammatikkstoff med karakteren ”bestått”/”ikkje bestått”,
- delta i evalueringa av studietilboda.

Vurdering

For å bestå Emne TEOL 201 med mappevurdering må studenten oppfylle studiekrava. Emnet vert vurdert til ”bestått”/”ikkje bestått”.

Alternativt tek studenten ein klausurprøve på 2 timer i emnet.

Mål og innhald

MÅL

Studenten skal ha

- evne til å lese hebraisk tekst, samt kjennskap til hebraisk skrift og transkripsjon,
- kjennskap til dei viktigaste elementa i hebraisk grammatikk,
- kjennskap til eit grunnleggjande ordtilfang på 105 gloser,
- evne til å arbeide med ei vitskapeleg tekstutgåve av Det gamle testamente,
- kjennskap til bruk av leksikon og eksegetisk programvare.

LITTERATUR

Tekstutgåver

Elliger, K.; Rudolph, W. (ed.): *Biblia Hebraica Stuttgartensia*, Stuttgart 1968 og seinare.

Grammatikk

Birkeland, H.: *Lærebok i hebraisk grammatikk*, Oslo 1984.

Saman med éi av følgjande bøker:

Sørebø, G.: *Innføring i bibelhebraisk*, MF's Litteraturtjeneste.

Köhn, R.: *Hebraisk grammatikk*, Oslo 1990.

Ordbøker

Brown, F.; Driver, S.; Briggs, C.: *The Brown-Driver-Briggs Hebrew and English Lexicon*, Peabody 1996 og seinare

Emne TEOL 502 Det gamle testamente med Hebraisk (20 studiepoeng)

Emnet består av *A. Språkstudium* (10 studiepoeng) og *B. Tekststudium* (10 studiepoeng). Emnet bygger på TEOL 201 Bibelhebraiske grunnelement.

Emnets studiekra

Studenten skal

- levere inn og få godkjent 10 skriftlige oversettelsesfremlegg (ett hver uke),
- følge den obligatoriske undervisningen som gis i gammeltestamentlig metode, alternativt skrive en oppgave på 1500-2500 ord,
- levere inn en oppgave til tekststudiet under veiledning, omfang 2800-4000 ord,
- avlegge muntlig prøve i hebraisk språk og den del av pensum til GT-studiet som det ikke er skrevet oppgave fra,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

For å bestå Emne TEOL 502 med mappevurdering må studenten oppfylle alle studiekravene. Karakter for emnet settes på grunnlag av oppgaven og korrigeres i lys av den muntlige prøven.

Alternativt avlegges en 8 timers klausurprøve i hebraisk språk og Det gamle testamente som vurderes med karakter.

Delemner

A. SPRÅKSTUDIUM

I denne delen av emnet held studenten fram med sitt studium av bibelhebraisk språk ved mellom anna å arbeide språkleg med tekstar frå to tekstgrupper. Kvar gruppe er på ca. 10 sider tekst og høyrer saman med dei fylgjande to underdelane i hovuddel *B. Tekststudium*: 2. Deuteronomium og 3. Salmane og livet i trua.

Det gjeld for både tekstgruppene at den enkelte studenten kan byte ut inntil 1/3 av tekstane etter samråd med faglærer/fagseksjon.

MÅL

Studenten skal ha

- god kunnskap om dei viktigaste elementa i hebraisk grammatikk,
- evne til å arbeide med ei vitskapleg tekstutgåve av Det gamle testamentet,
- kjennskap til eit gammaltestamenteleg basis-ordtilfang som svarer til alle ord som finst 50 eller fleire gonger i BHS (752 ord),
- evne til å bruke leksikon og eksegetisk programvare,
- evne til å lese og omsetje hebraiske tekster som inngår i den bibelfaglege undervisninga ved fakultetet.

TEKSTGRUPPENE

Deuteronomium

5. Mos 1,1-8; 5,1-22; 6,4-9; 7,6-13; 12,8-15; 16,1-17;
26,1-11; 28,3-6.16-19.20-44; 31,9-13.24-29
2. Kong 22,1-23,3

Salmane og livet i trua

Sal 1; 2; 13; 19; 22; 23; 33; 46; 51; 89,39-53; 97; 110;
132

LITTERATUR

Tekstutgåver

Elliger, K.; Rudolph, W. (ed.): *Biblia Hebraica Stuttgartensia*, Stuttgart 1968 og seinare.

Grammatikk

Birkeland, H.: *Lærebok i hebraisk grammatikk*, Oslo 1984.

Saman med éi av følgjande bøker:

Sjørebø, G.: *Innføring i bibelhebraisk*, MF's Litteraturtjeneste.

Köhn, R.: *Hebraisk grammatikk*, Oslo 1990.

Ordbøker

Brown, F.; Driver, S.; Briggs, C.: *The Brown-Driver-Briggs Hebrew and English Lexicon*, Peabody 1996 og seinare.

B. TEKSTSTUDIUM

1. METODE

MÅL

Studenten skal ha

- kjennskap til klassiske eksegetiske metoder,
- kjennskap til trekk i såkalt nyere eksegetisk metode.

LITTERATUR

Hayes, J.H.; Holladay, C.R.: *Biblical Exegesis. A Beginner's Handbook*. Second Edition, Atlanta, GA: John Knox 1988 (og senere opptrykk)

2. DEUTERONOMIUM

Deuteronomium spiller en sentral rolle i *forskningsfaget* Det gamle testamente på tre områder: Det er det viktigste skrift til drøftelsen av den gammeltestamentlige paktsteologi; det utgjør kjernen i den såkalte "deuteronomistiske" tradisjonsstrøm i GT; og det spiller en svært sentral rolle i studiet av Pentateukens tilblivelseshistorie. For *studiefaget* er Deuteronomium også viktig fordi skriftet innenfor både jødedommen og kristendommen har lagt viktige premisser for å definere hva det vil si å tilhøre Guds folk. Studiet av Deuteronomium vil derfor i vesentlig grad være knyttet opp mot spørsmålet om hvordan dette skriftet bidrar til å forme religiøs og etisk identitet.

MÅL

Studenten skal ha

- god kunnskap om forskningens syn på Deuteronomium som paktdokument,
- god kunnskap om forskningens syn på Deuteronomiums tilblivelse og den betydning dette spørsmålet har for synet på Pentateukens tilblivelse,

- kjennskap til Deuteronomiums egenart i forhold til lovsamlingene i Paktsboka og Hellighetsloven,
- kjennskap til den deuteronomisk-deuteronomistiske tradisjonsstrøm i GT, med vekt på dens særegne uttrykksmåter, teologiske kjennetegn og litterære omfang,
- kjennskap til Deuteronomiums bruks- og virkningshistorie, med vekt på skriftets identitetsskapende betydning innenfor jødisk og kristen tradisjon,
- ferdighet i å eksegere følgende tekster i Deuteronomium: 5,1-22; 6,4-9; 7,6-13; 12,8-15; 16,1-17; 31,9-13.

LITTERATUR

Kunnskapspensum (leses med henblikk på kunnskapstilegnelse)

Birch, B.C.: "Moral Agency, Community, and the Character of God in the Hebrew Bible", *Semeia* 66 (1994) 23-41

Crüsemann, F.: *The Torah: theology and social history of Old Testament law*, Edinburgh: Clark, 1996, s. 1-16, 201-75, 329-67

Freedman, D.N.: *The Anchor Bible Dictionary*, New York: Doubleday. Vol. 1, 1992, s. 1180-97 (artikkelen "Covenant")

Weinfeld, M.: *Deuteronomy 1-11* (The Anchor Bible 5), New York: Doubleday, 1991, s. 1-84

Ferdighetspensum (leses med henblikk på oppøvelse av ferdigheter)

Weinfeld, M.: *Deuteronomy 1-11* (se ovenfor)

Christensen, D.L.: *Deuteronomy 1-11* (WBC 6A), Dallas, Texas: Word Books, 1991

Perlitt, L.: *Deuteronomium* (BKAT V), Neukirchen-Vluyn: Neukirchener Verlag, 1990

3. SALMENES BOK OG TROENS LIV

MÅL

Studenten skal ha

- god kunnskap om Salmenes bok; tilblivelse, innhold
- kjennskap til nyere eksegese av Salmenes bok, herunder modeller for å relatere Salmene til troens liv
- ferdighet i å eksegere følgende salmer på grunnlag av den hebraiske teksten i BHS: 1; 2; 19; 22; 33; 89,39-53; 110

LITTERATUR

Kunnskapspensum (leses med henblikk på kunnskapstilegnelse)

Brueggemann, W.: *The Psalms and the Life of Faith*, Minneapolis, MN: Fortress 1995, følgende utvalg: Part One og Part Two, s. 3-189

Mays, J.L.: *The Lord Reigns. A Theological Handbook to the Psalms*, Louisville, KC: Westminster John Knox, s. 1-155

Ferdighetspensum (leses med henblikk på oppøvelse av ferdigheter)

Til de enkelte salmene leses relevante avsnitt fra en av standardkommentarene, f.eks.

Allen, L. C.: *Psalms 101-150* (Word Biblical Commentary Vol. 21), Waco, TX: Word Books, 1983

Craigie, P. C. *Psalms 1-50* (Word Biblical Commentary Vol. 19), Waco, TX: Word Books, 1983

Tate, M. E.: *Psalms 51-100* (Word Biblical Commentary Vol. 20), Waco, TX: Word Books, 1990

Supplerende litteratur (til ferdighetspensum):

Hossfeld, F.-L.; Zenger, E.: *Die Psalmen I, Psalm 1-50*, Würzburg: Echter 1993

Gillingham, S.E.: *The Poems and Psalms of the Hebrew Bible*, Oxford: Oxford University Press 1994

Kartveit, M.: "Salmane" i: M. Kartveit (red.): *Det gamle testamentet. Analyse av tekstar i utval*, Oslo: Samlaget, 2. utg. 2000, s. 311-379

Kraus, H.-J.: *Theology of the Psalms*, Minneapolis: Augsburg Publishing House, 1986 (tysk orig.)

Michelsen, L.M.: *Rop til Herren. Et utvalg gammeltestamentlige salmer*, Oslo: Luther Forlag 1984 (eller senere)

Emne TEOL 503 Det nye testamente med Gresk (30 studiepoeng)

Emne TEOL 503 er organisert i to delemner: A. *Gresk* (20 studiepoeng) og B. *Det nye testamente* (10 studiepoeng). Gresk studeres primært som et redskapsfag for det vitenskapelig baserte arbeid med Det nye testamente. Emnet gir kompetanse til å arbeide med nytestamentlige og andre tidlig-kristne tekster på originalspråket i annen sammenheng, for eksempel historie, idehistorie, religionshistorie, patristikk, kunsthistorie og arkeologi fra hellenistisk og tidlig-kristen tid.

Sammen med språklæringen studeres også 10 poeng NT, som i dette emnet er metode og et tekstutvalg fra Lukas- og Johannesevangeliet.

Emnets studiekra

Studenten skal

- gjennomføre ukentlige prøver i språklæringens basisfase (5 uker),
- gjennomføre en avsluttende skriftlig prøve i gresk språk,
- følge den obligatoriske undervisningen som gis i nytestamentlig metode, alternativt skrive en oppgave på 1500-2500 ord,
- skrive en oppgave i Det nye testamente (Lukas- eller Johannesevangeliet) under veiledning. Oppgaven gis av faglærer. Omfang 2800-4000 ord.
- avlegge muntlig prøve i gresk språk og den del av pensum til NT-studiet som det ikke er skrevet oppgave fra,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

For å bestå Emne TEOL 503 med mappevurdering må studenten oppfylle alle studiekravene. Karakteren settes på grunnlag av den avsluttende skriftlige prøven i gresk språk og den skriftlige oppgaven i Det nye testamente. Hver av delene teller likt. Samlet karakter korrigeres ved den muntlige prøven.

Alternativt avlegges en 8 timers kausureksamen i gresk språk og Det nye testamente som vurderes med karakter.

Delemner

A. GRESK

MÅL

Studenten skal ha

- god kunnskap om skriftsystemet og kjennskap til elementene i den greske grammatikk,
- kjennskap til et nytestamentlig basisordforråd tilsvarende alle ord som forekommer 10 ganger eller mer i NT (ca. 1000 ord),
- evne til å arbeide med vitenskapelige tekstutgaver av Det nye testamente,
- evne til å lese og oversette nytestamentlig tekster med gjennomsnittlig vanskelighetsgrad, primært representert ved de tekster som inngår i det eksegetiske pensum i emnene TEOL 503 og TEOL 504.

TEKSTUTVALG TIL SPRÅKPENSUM

Luk 1,1-4,26-56; 2,1-21; 3,1-4,44; 6,20-8,25; 22,1-46; 23,1-25; 24,1-53

Joh 1-4; 6-14

Enten 1 Kor 8-15 eller Rom 1-8

Joh.Åp 1,1-2,11; 5; 12-13; 20,1-21,8; 22,1-7

Inntil 1/3 av de greskspråklige tekster kan etter søknad byttes ut med andre tekster med tilsvarende vanskelighetsgrad.

TEKSTUTGAVER

Nestle, E; Aland, K. & B. (ed.): *Novum Testamentum Graece*, Stuttgart, Deutsche Bibelstiftung, 1979 og senere. [= N/A]; eller:

Aland, K. (m.fl.) (ed.): *The Greek New Testament*, Münster, United Bible Societies, 1975 og senere [= GNT].

GRAMMATIKK

Hovedlitteratur:

Leivestad, R.: *Nytestamentlig gresk grammatikk*. Ny utgave ved Bjørn Helge Sandvei, Oslo, Universitetsforlaget, 1996.

Sandvei, B. H.: *Øvingshefte for begynnere i koinégresk*. 6. utgave, Oslo, MFs Litteraturtjeneste, 1998.

Supplerende litteratur

Sandvei, B. H.: *Kompendium til noen emner innen koinégresk grammatikk*, Oslo, MFs Litteraturtjeneste, 1999.

ORDBØKER

Bauer, W.; Aland, K. & B.: *Griechisch-deutsches Wörterbuch zu den Schriften des Neuen Testaments und der frühchristlichen Literatur*, Berlin / New York, Walter de Gruyter, 1988 (6. utg.). Eng. utg.: Gingrich, F. W.; Danker, F. W.: *A Greek-English Lexicon of the New Testament and other Early Christian Literature*, Chicago, University of Chicago Press, 2000 (6. utgave).

Newman, B. M.: *A concise Greek-English Dictionary of the New Testament*, London, United Bible Societies, 1971.

Kohlenberger III, J.R.; Goodrick, E.W.; Swanson, J.A.: *The Exhaustive Concordance to the Greek New Testament*, Grand Rapids, Zondervan (1995)

ANDRE SPRÅKLIGE HJELPEMIDLER

- Haubeck, W.; Siebenthal, H. von: *Neuer sprachlicher Schlüssel zum griechischen Neuen Testament, B. I-II*, Giessen, Brunnen, 1994/1997.
- Rogers, C. L.: *A linguistic Key to the Greek New Testament*, Grand Rapids, Regency, 1982.
- Sandvei, B. H.: *Språklig kommentar til tekster fra Det nye testamente, Bind I-II*, Oslo, MFs Litteraturtjeneste, 1998.
- Sandvei, B. H.: *Gloseguide til det greske nytestamente*, Oslo, MFs Litteraturtjeneste, 2001.
- Sandvei, B. H.: *Glosekort til det greske nytestamente*, Oslo, MFs Litteraturtjeneste, 2003.
- van Voorst, R. E.: *Building your New Testament Vocabulary*, Grand Rapids, Michigan, 1990.
- Zerwick, M.; Grosvenor, M.: *A Grammatical Analysis of the Greek New Testament*, Roma, Biblical Institute Press, 1981.

B. DET NYE TESTAMENTE

MÅL

Studenten skal ha

- god kunnskap om hva en historisk tilnærming til bibeltekster innebærer,
- kjennskap til hva som er forskjellen på en diakron og en synkron tilnærming til bibeltekster, og knytte disse tilnærminger til ulike måter å lese nytestamentlige tekster på,
- evne til å anvende det tekstkritiske noteapparatet i moderne greske tekstutgaver,
- god kunnskap om Lukas- og Johannesevangeliet, deres tilblivelse og innhold,
- evne til å eksegere tekstutvalget på grunnlag av den greske tekst.

EKSEGETISK PENSUM

Luk 1,1-4. 26-56; 2,1-21; 3,1-4,44; 22,1-46; 23,1-25; 24,1-53.

Joh 1-4; 6-14

LITTERATUR

Synnes, M.: *Hvordan arbeide med nytestamentlige tekster. Innføring i bibelfaglig metode*, rev. og utv. utgave, Oslo, Kolofon forlag, 2003 eller tilsvarende

Green, J.B.: *The Gospel of Luke* (NICNT), Grand Rapids: Eerdmans 1997 eller tilsvarende

Moloney, F.J.: *The Gospel of John*, Sacra Pagina, Collegeville: Liturgical Press 1998

Emne TEOL 504 Bibelfag (10 studiepoeng)

Dette emnet består av to delemner: A: Gammeltestamentlig bibelteologi (3 studiepoeng) og B: Det nye testamente (7 studiepoeng). Emnet bygger på TEOL 502 Det gamle testamente med hebraisk og TEOL 503 Det nye testamente med gresk.

Vurdering

For å bestå Emne TEOL 504 må studenten gjennomføre en 4-timers skriftlig prøve (klausurprøve). Prøven vurderes med karakter.

Delemner

A) GAMMELTESTAMENTLIG BIBELTEOLOGI

Studiet av gammeltestamentlig teologi er orientert mot GTs vitnesbyrd og refleksjon om Gud Herren. GT gir her et svært sammensatt bilde, ettersom de forskjellige tekster og litterære verk betoner ulike sider ved Gud. Dette skyldes dels at forskjellige miljøer har preget tekstene, dels henger det sammen med skiftende historiske forhold over en lang tidsperiode.

Bibelteologiens mål er å avdekke bredden og fylde i gudsbekjennelsen og gudserkjennelsen og samtidig fremheve det som binder mangfoldet sammen: Åpenbaringen av og troen på den ene Gud, Herren. Viktig i dette arbeidet er også å se GTs "åpenhet" mot nye gudsåpenbaringer i fremtiden og dermed få klarhet i både kontinuiteten og diskontinuiteten mellom GT og NT, særlig med henblikk på gudsbegrepet og kristologien/messianismen.

MÅL

Studenten skal ha

- god kunnskap om de ulike måter Gud åpenbarer seg på,
- god kunnskap om hvordan Gud fremstilles som frelser, skaper og forsoner,
- kjennskap til hvordan gudsbildet bidrar til å bestemme synet på mennesket,
- kjennskap til nyere debatt omkring kjønn og gudsbilde,
- kjennskap til hermeneutiske grunnspørsmål vedrørende forholdet mellom GT og NT, herunder spørsmål knyttet til kirkens bruk av GT.

LITTERATUR

Zimmerli, W.: *Old Testament Theology in Outline*, Edinburgh: T & T Clark, 1978 (og senere opptrykk; tysk orig.), unntatt s. 109-155

eller

Westermann, C.: *Elements of Old Testament Theology*, Atlanta: John Knox Press, 1982 (og senere opptrykk; tysk orig.), unntatt del III A og del V A

eller

Childs, B.S.: *Biblical Theology of the Old and New Testament*, London: SCM Press Ltd, 1992 s.11-26; 55-79; 323-336; 351-447; 476-508; og 566-577

Det valgte alternativ leses sammen med

House, P.R.: "Biblical Theology and the Wholeness of Scripture", i: S.J. Hafemann (ed.), *Biblical Theology. Retrospect & Prospect*, Downers Grove, Illinois: InterVarsity Press – Leicester: Apollos, 2002, 267-279

Schüngel-Straumann, H.: "The Feminine Face of God", i: *Concilium* (1995) 93-101

Seitz, Ch.R.: "Two Testaments and the Failure of One Tradition History", i: S.J. Hafemann (ed.), *Biblical Theology. Retrospect & Prospect*, Downers Grove, Illinois: InterVarsity Press – Leicester: Apollos, 2002, 195-211

Sæbø, M.: "Den gammeltestamentlige teologi i nyere undersøkelser og fremstillinger", *Tidsskrift for Teologi og Kirke* 66 (1995) 57-76

Supplerende litteratur

Brueggemann, W.: *Theology of the Old Testament. Testimony, Dispute, Advocacy*, Minneapolis: Fortress Press, 1997

Knierim, R.P.: *The Task of Old Testament Theology. Method and Cases*, Grand Rapids: W.B. Eerdmans Publishing Co., 1995

Michelsen, L.M.: *Guds folk. Kirkens røtter i Det gamle testamente*, Bergen: NLA-forlaget 1995

Preuss, H.D.: *Old Testament Theology Vol.1-2*, Edinburgh:T&T Clark, 1996

von Rad, G.: *Old Testament Theology Vol.1-2*, London: SCM Press, (nytrykk) 1993

Sailhamer, J.H.: *Introduction to Old Testament Theology. A Canonical Approach*, Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 1995

Sæbø, M.: *On the Way to Canon. Creative Tradition History in the Old Testament* (JSOTS 191), Sheffield: Sheffield Academic Press, 1998

B) DET NYE TESTAMENTE

Delemnet bygger videre på emne TEOL 503 slik at en forutsetter at de greske tekster allerede er bearbejdet språklig. Tekstarbejdet føres nå videre, og suppleres med studiet av Paulus' teologi.

TEKSTPENSUM

Luk 6,20-8,25; 1 Kor 8-15.

MÅL

Studenten skal ha

- god kunnskap om 1 Korinterbrev, dets tilblivelse og innhold,
- ferdighet til å eksegere tekstutvalget på grunnlag av den greske teksten.

LITTERATUR

Green, J.B.: *The Gospel of Luke* (NICNT), Grand Rapids: Eerdmans 1997 eller tilsvarende
Witherington III, B.: *Conflict and Community in Corinth: A Socio-Rhetoric Commentary on 1 Corinthians and 2 Corinthians*, Grand Rapids, Carlisle: Eerdmans and Pater Noster 1995 eller tilsvarende

BIBELTEOLOGI

MÅL

Studenten skal ha

- kjennskap til Paulus teologi basert på en helhetsfremstilling.

LITTERATUR

Sandnes, K.O.: *I tidens fylde. En innføring i Paulus' teologi*, Oslo: Luther Forlag 1996 eller tilsvarende

Emne TEOL 505 Kirkehistorie: Nyere kirke- og teologihistorie og misjonshistorie (10 studiepoeng)

Dette er et fellesemne som gir disiplinstudium av kirke- og misjonshistorie. Sammen med de kirkehistoriske komponentene i KRL 202 og KRL 203 gir dette emnet grunnlag for fordypningsstudier i kirkehistorie. Emnene KRL 202 og KRL 203 forutsettes gjennomført før gjennomføring av TEOL 505.

Emnet består av to delemner, A. *Moderne kirke- og teologihistorie* (7 studiepoeng) og B. *Misjonshistorie* (3 studiepoeng).

Vurdering

For å bestå Emne TEOL 505 må studenten gjennomføre en 4-timers skriftlig prøve (klausurprøve). Prøven vurderes med karakter.

Delemner

A. MODERNE KIRKE- OG TEOLOGIHISTORIE (1800- OG 1900-TALLET) (7 STUDIE-POENG)

Hensikten med delemnet er å vinne innsikt i kirke - og teologihistorien utfra den kontekst som nytiden med sin utvikling av det moderne skaper for den teologiske refleksjon og den kirkelige lære. Emnet skal gi innføring i nyere kirke- og teologihistorie, i teologiens møte med utfordringer fra moderne kultur og tenkning, og i sentrale teologers tenkning.

MÅL

Studenten skal ha

- innsikt i kirkehistoriske prosesser og sammenhenger i nyere tid,
- innsikt i de kontekstuelle vilkår kirken og teologien virker under i det moderne,
- innsikt i hvordan kirkens lære og kirkens fromhet utvikles i møte med det moderne,
- innsikt i hvordan kristentroen uttrykkes og begrunnes i møte med utfordringer fra den moderne kultur,
- god kunnskap om hovedlinjer og sentrale teologer i nyere teologihistorie,
- god kunnskap om sentrale tenkere og filosofer som har hatt betydning for teologien,
- evne til å drøfte kirkens og teologiens vilkår i nyere tid.

LITTERATUR

Berkhof, H.: *Two hundred years of theology : report of a personal journey*, Grand Rapids, Michigan: Eerdmans 1989, s. xi-xx, 1-18, 30-96, 115-211, 229-298.

Grane, L.: *Kirken i det 19. århundrede. Europæiske perspektiver*, København, Gad 1982

Supplerende litteratur

Chadwick, O.: *The Secularization of the European Mind in the 19th Century*, Cambridge et al.: Cambridge University Press 1975 eller senere utg.

Gregersen, N.H.: *Teologi og kultur. Protestantismen mellem isolation og assimilation i det 19. og 20. århundrede*, Aarhus: Aarhus universitetsforlag (Acta Jutlandica LXV:1, Teologisk serie 17), 1988

Grenz, S.J.; Olson, R.E.: *20 århundrets teologi*, Oslo: Credo Forlag, 1995 (forkortet oversettelse av *20th Century Theology. God & the World in a Transitional Age*, Downers Grove, Illinois: InterVarsity Press, 1992)

Mildenberger, F.: *Geschichte der deutschen evangelischen Theologie im 19. und 20. Jahrhundert*, Stuttgart: Kohlhammer (Theologische Wissenschaft 10), 1981

Pelikan, J.: *Christian Doctrine and Modern Culture, 5. The Christian Tradition. A History of the Development of Doctrine*, Chicago and London, The University of Chicago Press, 1989

Rohls, J.: *Protestantische Theologie der Neuzeit*, Tübingen: Mohr Siebeck, 1997 (2 bind)

B. MISJONSHISTORIE (3 STUDIEPOENG)

Dette emnet studeres eksemplarisk, og det foreligger tre valgfrie alternativ: Kina, India og Etiopia.

Studiet av misjonshistorien skal gi innsikt i hvordan kirken har spredt seg ved misjon og på annet vis fra oldtiden av og frem til i dag. Det legges vekt på møtet med ikke-kristen religiøsitet, den kristne misjonsmotivasjon og de ulike misjonsmetoder som er benyttet i de ulike epoker. I alle alternativene møter vi både før-reformatorisk misjon og kirkedannelse og protestantisk misjon i nyere tid og særlig de siste to hundre år. I alle alternativene har også nordisk luthersk misjon spilt en viktig rolle i pionerarbeid og kirkebyggende virksomhet. Innen alle alternativene kan en også studere store selvstendige kirker som i dag driver sitt eget

evangeliserings- og misjonsarbeid. Studiet vil gi innsikt i de vilkår av religiøs, kulturell og sosio-politisk art som misjonen har blitt drevet under, og hvordan kirke og misjon har funnet sin form i ulike kontekster. En vil også fokusere på hvordan ulike konfesjonelle og kirkelige retninger har påvirket misjonsarbeidet.

MÅL

Studenten skal ha

- god kunnskap om misjonen og den kirkelige utvikling som har ført fram til de nåværende store kristne kirkene i ett av de tre alternative områdene,
- innsikt i de viktigste misjonsmotiv og misjonsmetoder som har gjort seg gjeldende, og hvordan de har stått i forhold både til misjonens utgangspunkt og til dens og kirkens sosiale, kulturelle og religiøse kontekst i det aktuelle området,
- innsikt i og evne til å drøfte de viktigste utfordringer og problem som misjon og kirke har stått og står overfor,
- innsikt i og evne til å drøfte den rolle norsk (nordisk) misjon har spilt i det aktuelle området.

LITTERATUR

Alt. 1. Kina:

Moffett, S.H.: *A History of Christianity in Asia. Vol. I: Beginnings to 1500*. Maryknoll, NY: Orbis Books, 2nd ed., 1998, s. 13-16, 287-323, 442-475

Neill, S.: *A History of Christian Missions*. Harmondsworth, Middlesex: Penguin Books, 1964, s. 140-142, 162-166, 177-183, 188-194, 243-260, 280-289, 332-342, 408-412, 465-470 (eller tilsvarende i norsk utgave: *Misjon i 2000 år*. Stavanger: Nomi Forlag, 1971)

Uglem, O.: *Norsk misjonshistorie*. Oslo: Lunde 1979, s.111-113, 160-164, 171-175, 191-196, 199-203, 214-215

Uhalley, S. Jr. og Wu, X (eds.): *China and Christianity. Burdened Past, Hopeful Future*. London: M.E.Sharpe, 2001, s. 179-216

Alt. 2: India

Moffett, S.H.: *A History of Christianity in Asia. Vol. I: Beginnings to 1500*. Maryknoll, NY: Orbis Books, 2nd ed., 1998, s. 6-80, 265-270, 498-509

Neill, S.: *A History of Christian Missions*. Harmondsworth, Middlesex: Penguin Books, 1964, s. 140-153, 177-188, 243-280, 227-235, 356-366, 479-486, 552-554. (eller tilsvarende i norsk utgave: *Misjon i 2000 år*. Stavanger: Nomi Forlag, 1971)

Uglem, O.: *Norsk Misjonshistorie*. Oslo: Lunde 1979, s. 11-13, 120-130, 141-145, 149-153.

Alt. 3: Etiopia

Arén, G.: *Evangelical Pioneers in Ethiopia*. Stockholm: EFS-förlaget, 1978, s. 29-44, 168-183, 383-385, 412--442.

Sundkler, B.; Steed, C.: *A History of the Church in Africa*. Cambridge: Cambridge University Press, 2000, s. 34-41, 73-102, 109-123, 150-168, 608-658, 694-699, 901-917, 927-931, 1032-1040.

Emne TEOL 506 Systematisk teologi: Åpenbaring, trinitet og fornuft (10 studiepoeng)

Emnet består av to delemner, A. *Åpenbaring og trinitet* (6 studiepoeng) og B. *Tro og fornuft* (4 studiepoeng).

Studiekrav

Studenten skal

- skrive en oppgave med tilknytning til et seminar. Tema fastsettes i samråd med faglærer. Omfang 2800-4000 ord,
- legge fram et utkast med tema, problemstilling og materiale for oppgaven i seminaret,
- skrive et referat eller gi en analyse av et kapittel i en lærebok eller en kildetekst,
- gi respons på andre studenters framlegg,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

For å bestå emne TEOL 506 med mappevurdering må studenten oppfylle studiekravene. Emnet vurderes med karakter som fastsettes på grunnlag av oppgaven. Godkjent referat/analyse er en forutsetning for å bli vurdert med karakter.

Alternativt avlegges en 6 timers klausurprøve som vurderes med karakter.

Arbeidsform

Undervisning gis i form av et løpende seminar. I seminaret bearbeides både deler av tekstene som er pensum, og utkast til oppgaver fra studentene.

Delemner

A. ÅPENBARING OG TRINITET (6 STUDIEPOENG)

Dette delemnet er den dogmatiske komponenten i emnet ”åpenbaring, trinitet og fornuft”.

Arbeidet med dette emnet skal gi studenten god innsikt i dogmatisk arbeidsmåte, med forankring i utvalgte temaer. Delemnet sikter i forlengelsen av dette på å utvikle forståelse av forholdet mellom åpenbaringen og Skriften i kristen teologi. Emnet skal videre gi innsikt i trinitarisk gudsforståelse og drøfte de konsekvenser et trinitarisk perspektiv har for andre punkter i dogmatikken.

MÅL

Studenten skal ha

- innsikt i problemfeltet knyttet til forholdet mellom Guds åpenbaring og Skriften, inklusive problemer knyttet til Skriftens normativitet for teologien og troen og i hva dette innebærer for tolkning og bruk av Skriften i dogmatikken,
- innsikt i hva det vil si at Bibelens ene, personlige og levende Gud ifølge kristen tro er Faderen, Sønnen og Den Hellige Ånd, og hva trinitetslæren betyr for forståelsen av kristendommen som monoteistisk religion,
- evne til å reflektere over hva et trinitarisk perspektiv innebærer for kristen tro og teologi som helhet og for de enkelte lærepunkter.

B. TRO OG FORNUFT (4 STUDIEPOENG)

Dette delemnet er den religionsfilosofiske komponenten i emnet. Studiet her skal omfatte en prinsipiell drøfting av forholdet mellom tro og fornuft, og utvalgte spørsmål knyttet til religionsforståelse, gudstro og forståelse av forholdet mellom religiøs tro, livssyn og moral.

MÅL

Studenten skal ha

- innsikt i forholdet mellom tro og fornuft, herunder hvilken rolle oppfatninger om dette spiller i et teologisk stadium,
- innsikt i hvordan fenomenet religion kan forstås allment, og om religionens stilling i relasjon til gjeldende kulturelle forutsetninger,
- innsikt i konflikten mellom gudstro (teisme) og ateisme, samt i spørsmålet om filosofiske problemer som teismens posisjon i dag reiser,
- innsikt i hva teodicéproblemet innebærer,
- innsikt i forholdet mellom ulike religioner og livssyn med henblikk på spørsmålet om sannhet og virkelighetsforståelse, samt hvordan man kan vurdere situasjonen for religiøse, livssynsmessige og kulturelle minoriteter i et filosofisk perspektiv.

LITTERATUR

Litteraturen faller i tre deler, klassiske tekster, samt oversiktslitteratur til hver av de to delemnene.

Klassiske tekster

Det annet Vatikanconsils dogmatiske konstitusjon De Divina Revelatione - Om Guds åpenbaring, St. Olav Forlag, Oslo 1967. (30 s.)

Kierkegaard, S.: *Philosophiske smuler (1844)*. Udgivet med indledning og kommentar af Niels Thulstrup, 4. oplag, C.A.Reitzel: København 1995, kap I–V (ca. 100s.)

McGrath, A. (ed.): *The Christian Theology Reader*, 2.ed., Oxford 2001, p.96-106. 138-160. 182-183. 187-196. 200-201. 214-222. 226-243 (75 s.)

Pannenberg, W.: "Dogmatic Theses on the revelation", i: Pannenberg (ed.) *Revelation as History*, Sheed and Ward: London 1969, s. 125-158 (33 s.).

Oversiktslitteratur til delemne A

Sannes, K.O.: *Trinitarisk teologi*, MF 2002 (50 s.)

Vanooezer, K.J.: "Does the Trinity belong in a theology of world religions?", I ds.: *First theology*, InterVarsity Press: Downers Grove, Ill. 2002, s. 45-70. (25 s.)

Enten:

McGrath, A.: *Christian Theology – an Introduction*, 181-318, 521-538. (155 s.)

Eller:

Braaten, C.E.; Jenson, R.W. (ed.): *Christian Dogmatics*, Vol. I, Fortress Press, Philadelphia 1984:

Jenson, R.W.: "The Triune God", s. 83-180 (98 s.).

Sponheim, P.R.: "The Knowledge of God", s. 197-225 (29 s.).

Supplerende litteratur til delemne A

Sannes, K.O.: *Prolegomena til dogmatikken*, MF 1983/85.

Torrance, T.F.: *The Trinitarian Faith*, Edinburgh 1993.

Oversiktslitteratur til delemne B

Andersen, S.; Grønkjær, N.; Nørager, T.: *Religionsfilosofi : kristendom og tænkning*, Gads forlag: København 2002

Eller

Abraham, W.J.: *An Introduction to the philosophy of religion*, Prentice-Hall: Engelwood Cliffs, New Jersey 1985.

eller

Wigen, T.: *Religion, livssyn og fornuft. Innføring i utvalgte religionsfilosofiske emner, med drøftingsoppgaver og fagordliste*, Menighetsfakultetets Litteraturtjeneste: Oslo 2003.

Supplerende litteratur til delemne B

Henriksen, J.-O.: *The reconstruction of religion: Lessing, Kierkegaard and Nietzsche*, Eerdmans: Grand Rapids, Mich.: 2001.

Joest, W.: *Fundamentaltheologie*, Stuttgart: Kohlhammer 1974.

Pojman, L.P. (ed.): *Philosophy of religion: an antology*, Wadsworth: Belmont, Calif. 1994.

Stump, E.; Murray, M.J. (eds.): *Philosophy of religion: the big questions*, Blackwell Publishers: Malden Mass.: 1999.

Taliaferro, C.: *Contemporary Philosophy of Religion*, Blackwell: Malden, Mass. 1998.

van Huyssteen, J.W: *The Shaping of Rationality: Toward Interdisciplinarity in Theology and Science*, Grand Rapids: Eerdmans 1999.

Wigen, T.: *Religionsfilosofi. En bok om tro og fornuft og livets mening*, Luther Forlag: Oslo 1993.

Emne TEOL 507 PT 1: Kirkekunnskap og trosformidling (10 studiepoeng)

Emnet gir en grunnleggende innføring i fagfeltet praktisk teologi og i noen sentrale praktisk-teologiske emneområder. Emnet er organisert i tre delemner: A. Kirkeforståelse og kirkekunnskap (4 studiepoeng), B. Trosformidling (4 studiepoeng), og C. Identitet og spiritualitet (2 studiepoeng).

Emnets studiekraav

Studenten skal

- ha godkjent oppmøte i undervisningen,
- bestå en kortinnlevering knyttet til delemnene A,
- delta i et gruppearbeid med presentasjon knyttet til delemne B,
- skrive et refleksjonsnotat knyttet til delemne C,
- observere et gitt antall gudstjenester og skrive et refleksjonsnotat knyttet til disse,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

For å bestå emne TEOL 507, må studenten oppfylle alle studiekravene. Oppfyllelsen av studiekravene dokumenteres gjennom en vurderingsmappe, som danner grunnlag for endelig sensur. Emnet vurderes til "bestått" eller "ikke bestått".

Arbeidsformer

Undervisning i seminarform, øvelser og ekskursjoner.

Delemner

A. KIRKEFORSTÅELSE OG KIRKEKUNNSKAP (4 STUDIEPOENG)

Kirken er den grunnleggende kontekst for den praktiske teologi. Ekklesiologi (læren om kirken) er derfor et praktisk-teologisk basisfag. Ved siden av grunnleggende teologisk refleksjon om kirken, skal delemnet også gi kunnskap om norsk kirkelig virkelighet.

MÅL

Studenten skal ha

- oversikt over praktisk teologi som fagfelt,
- innsikt i en teologisk forståelse av kirken og dens funksjon,

- innsikt i grunnleggende religionssosiologiske og kirkesosiologiske problemstillinger i norsk kontekst,
- oversikt over Den norske kirkes oppbygning, rettslig og organisatorisk ,
- kjennskap til norske frikirker og til frivillige kristelige organisasjoner,
- oversikt over kirkeåret og kjennskap til ulike gudstjenesteformer,
- oversikt over ulike kirkelige arbeidsformer innen undervisning og diakoni,
- kjennskap til symboler og tradisjoner knyttet til kirkehus og gudstjenesterom.

LITTERATUR

Hegstad, H.: *Kirke i forandring : fellesskap, tilhørighet og mangfold i Den norske kirke*. Oslo: Luther, 1999

Repstad, P.: *Religiøst liv i det moderne Norge : et sosiologisk kart*. 2. utg. Kristiansand: Høyskoleforlaget, 2000, s. 27-100

Skjevesland, O.: *Invitasjon til praktisk teologi*. Oslo: Luther forlag, 1999, s. 12-68

Skottene, R.: *Kristne symboler : en elementær innføring*. Oslo: Verbum, 2002, kap. 9, 10, 12 og 16, s. 90-123, 130-135, 158-161

B. TROFORMIDLING (4 STUDIEPOENG)

Formidling av kristen tro er en sentral del av kirkens oppgave. Men hva vil det egentlig si å formidle tro? Emnet vil gi en prinsipiell basis for hva trosformidling er og kunnskap om hvordan tro formidles gjennom undervisning, forkynnelse og diakoni. Et særlig fokus vil bli gitt på trosformidling overfor ungdom. Emnet vil også gi et utgangspunkt for arbeidet med egen formidling og for å vurdere og bruke ulike formidlingsformer.

MÅL

Studenten skal ha

- innsikt i grunnleggende pedagogiske og teologiske aspekter ved trosformidling,
- oversikt over ulike arenaer og metoder for trosformidling,
- kjennskap til forskjellige bibelarbeidsmetoder,
- innsikt i ulike prinsipper og metoder i kirkelig ungdomsarbeid,
- grunnleggende ferdigheter i personlig uttrykk, kroppsspråk, stemmebruk og fortellings-teknikk,
- kjennskap til de mest anvendte formidlingsformer.

LITTERATUR

Berntsen, H.T. og Schøien, K.S.: *Når skoen trykker : om tro og troverdighet*. Oslo: IKO-forlag i samarbeid med Norges KFUK-KFUM, 1994

Davis, K.: *How to speak to youth and keep them awake at the same time*. Grand Rapids, Mich.: Zondervan, 1996

Kompendium om bl.a. lesemåter, læringsmiljø og formidling:

* Birkedal, E.: "Pedagogiske utfordringer" i: *Noen ganger tror jeg på Gud, men-? : en undersøkelse av gudstro og erfaring med religiøs praksis i tidlig ungdomsalder*. Trondheim: Tapir, 2001, kap. 9, s. 219 – 236

* Harbo, S.: "Fortell dine barn" i: *Halvårsskrift for praktisk teologi* nr. 1 (1993), s. 22-27

* Mogstad, S.: "Hva er kirkelig undervisning?" i: *Prismet* nr. 2 (2002), s. 55-60

* NOU 2000:26: "Situasjonen for dåpsopplæringen fram til vår tid" og "Dåpsopplæring i framtiden" i: *Til et åpent liv i tro og tillit*. Oslo: Statens forvaltningstjeneste, Informasjonsforvaltning, 2000, kap 2-4, s. 17-50

* Skrunes, N.: "Læringsmiljø i nytestamentlig tid" i: *Fortell dem og lær dem!* Bergen: NLA-forlaget, 1997, Kap II, 4.1-4.3, s. 56-65

C. IDENTITET OG SPIRITUALITET (2 STUDIEPOENG)

Dette studieområdet retter søkelyset mot sammenhenger mellom selvforståelse og tros-erfaring. Med faglig basis i pastoralteologi og religionspsykologi, åpnes det for en kritisk refleksjon over hvordan egen troshistorie formes i et spenningsfylt samvirke mellom kirkelige og kulturelle tradisjoner, sosialt miljø og personlig egenart. På denne bakgrunn arbeides det med spørsmål knyttet til utformingen av en bærekraftig personlig og pastoral identitet i rammen av vår tid og vår egen kirkelige tradisjon.

MÅL

Studenten skal ha

- god kunnskap om problemstillinger i pastoralteologi knyttet til forholdet selvforståelse og troserfaring,
- kjennskap til religionspsykologisk teori knyttet til trosutvikling,
- kjennskap til hovedelementer i vigslingsliturgi til kirkelig tjeneste og i ordningen for skriftemål,
- evne til refleksjon over egen livshistorie og troserfaring.

LITTERATUR

Sidetall er begrenset til ca. 150 sider totalt.

Obligatorisk litteratur:

- * Engedal, L.G.: "Forankring og tilblivelse : om bearbeiding av egen livserfaring gjennom troshistoriefortelling" i: *Tidsskrift for Sjelesorg* nr. 2 (2000), s. 96-113
- * Solberg, K.S.: "Trosfortellingens betydning i sjelesorgen" i: *Tidsskrift for Sjelesorg* nr. 2 (2002), s. 85-95

Utfyllende litteratur som velges i samråd med faglærer:

Bergstrand, G.: *En illusion och dess utveckling : om synen på religion i psykoanalytisk teori.* Älvsjö: Verbum, 1984, kap. 3, 5 og 6, s. ??-??

Bergstrand, G.: *Från naivitet till naivitet : om James W. Fowlers modell för trons utveckling.* Stockholm: Verbum, 1990

Dykstra, C. and Parks, S. (eds.): *Faith Development and Fowler.* Birmingham, Al.: Religious Education Press, 1986

Fowler, J.W.: *Faith Development and Pastoral Care.* Philadelphia: Fortress, 1987

Leech, K.: *Soul friend : a study of spirituality.* London: Sheldon, 1977 og senere opplag

Nouwen, H.J.M.: *Reaching out : the three movements of the spiritual life.* New York: Image Books, 1986

Nouwen, H.J.M.: *The living reminder : service and prayer in memory of Jesus Christ.* San Francisco: Harper, 1981

Olivius, A.: *Handbok för själavård och bikt : en bok om skuld och förlåtelse.* Stockholm: Verbum, 1988

Utvalg merket med stjerne (*) utgjør kompendiet for PT 1.

Emne TEOL 508 PT-2: Forkynnelse og gudstjenesteliv med menighetspraksis (10 studiepoeng)

Emnet bygger på emne TEOL 507, men kan også tas i samme semester som emne TEOL 507.

Praksis er normalt både observerende og deltakende. Etter søknad kan studenten gjennomføre en rent observerende praksis. I slike tilfelle kreves det en utvidet praksisrapport i stedet for

studiekravene knyttet til egen forkynnelse og egen gudstjenesteledelse. Det kreves deltakende praksis for å bli opptatt til emnene TEOL 526 og 527.

Delelmene B og C studeres integrert med delemne A, og gir til sammen 10 studiepoeng.

Emnets studiekrav

Studenten skal

- ha godkjent oppmøte i undervisningen,
- delta i PT-gruppe,
- bestå praksis,
- levere en rapport fra menighetspraksis etter en fastlagt mal,
- innlevere preken/andakt holdt under praksis med en kort refleksjon,
- innlevere agenda for gudstjeneste som er utarbeidet og gjennomført under praksis med en kort refleksjon,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

For å bestå emnet TEOL 508 må studenten oppfylle alle studiekravene. Oppfyllelsen av studiekravene dokumenteres gjennom en vurderingsmappe, som danner grunnlag for endelig sensur. Emnet vurderes til ”bestått” eller ”ikke bestått”.

I vurderingen av praksisperioden vil studenten bli gjenstand for egnethetsvurdering. Egnethetsvurderingen bygger på ”Kriterier for egnethet til prestatjeneste” (*se vedlegg til studieplanen*).

Arbeidsformer

Undervisning vil skje i seminarform, øvelser, praksis og PT-gruppe.

PT-grupper (praktisk-teologiske grupper) består av 6–7 studenter og ledes fortrinnsvis av en prest i tjeneste. Gruppen fokuserer på praksisperioden og fungerer som et sted for øvelse og samtale, der tema fra de ulike fagområdene integreres. Det legges vekt på personlig veiledning i skjæringspunktet fag, person og tro. I tilknytning til gruppen er det individuelle samtaler med gruppeleder som forberedelse før praksis og oppfølging i etterkant av praksis.

PT-gruppen fortsetter i påfølgende semester (normalt 6.semester).

Praksis

Praksisperioden er veiledet. Dersom man ikke består praksis, vil man normalt få tilbud om ny praksis (se nærmere regler). Nærmere beskrivelse av praksisopplegg finnes i informasjonshefte for praksisperioden.

Studenter som i lære og livsførsel setter seg utover de rammer som gjelder for vigslet tjeneste, kan nektes å gjennomføre praksis (se nærmere bestemmelser).

For studenter fra andre kirkesamfunn enn Den norske kirke, vil praksis normalt finne sted i det kirkesamfunnet studenten tilhører.

Delemner

A. MENIGHETSPRAKSIS

Veiledet menighetspraksis varer i 4 uker og finner sted i en menighet i Den norske kirke eller i annet kirkesamfunn. Gjennom menighetspraksis skal studenten lære å møte lokalt menighetsliv på en faglig kvalifisert måte ved å få mulighet og hjelp til observasjon og refleksjon, og til selv å gjøre erfaringer i pastorale funksjoner.

MÅL

Studenten skal ha

- evne til å reflektere over egne erfaringer i pastorale funksjoner,
- kjennskap til veiledning gjennom erfaring og evne til å nyttiggjøre seg denne,
- evne til å observere, analysere og reflektere teologisk over lokalt menighetsliv.

LITTERATUR

Det forutsettes bruk av litteraturen under delemne A i TEOL 507.

Se for øvrig ”Informasjonsmappe om veiledet menighetspraksis TEOL 508”

B. KRISTEN FORKYNNELSE

Helt fra kirkens begynnelse har evangeliet blitt forkynt gjennom muntlig tale, først og fremst i rammen av gudstjenesten. I luthersk teologi har forkynnelsen en sentral plass. Dette kommer til uttrykk ved at den kan betegnes som et ”nådemiddel”. Forkynnelsen kan imidlertid ikke bare videreføre fortidens talemåter, men må hele tiden søke å kommunisere med dagens mennesker på en slik måte at disse kan oppleve det kristne budskap som en gyldig livstolkning i sine liv.

MÅL

Studenten skal ha

- god kunnskap om forkynnelsens teologi og oppdrag,
- kunnskap om prekenens funksjon i gudstjenesten,
- innsikt i de særlige utfordringer forkynnelsen møter i mediesamfunnet,
- innsikt i prekenforberedelsens metodikk,
- ferdighet i praktisk forkynnelse.

LITTERATUR

Skjevesland, O.: *Det skapende ordet: en prekenlære*. Oslo, 1995 og senere opplag (unntatt kap. 4).

Ivarsson, H.: *Predikans oppgift*. 2. forkort. oppl., Lund, 1973, s. 17-38.

C. GUDSTJENESTELIV

Delemnet vil gi konkrete grunnkunnskaper for praktisk gudstjenestearbeid både for kateketer og prester. Faget består av to hovedområder: *Praktisk liturgi* og *liturgikk*.

I *praktisk liturgi* vil studenten arbeide videre med formidling og uttrykk relatert til delemne B i TEOL 507, men med økt vekt på utviklingen av et personlig uttrykk gjennom øvelser.

I *liturgikk* vil studenten få en innføring i liturgisk intensjon og teologi og kjennskap til problemstillinger som kan gi utgangspunkt for egen refleksjon og bevisstgjøring omkring gudstjenestearbeid.

MÅL

Studenten skal ha

- innsikt i liturgiens funksjon i menighetens liv, herunder gudstjenesten som del av menighetens virksomhet og som meningsbærende møtested i folkekirken,
- kunnskap om kirkerom, dramaturgi og agendaforståelse,
- kunnskap om og ferdigheter i de ulike formspråkene liturgien benytter seg av,
- oversikt over støttefagene for arbeidet med et personlig uttrykk,
- god kunnskap om høymessen og de alternativer den rommer,
- kunnskap om salmen som liturgisk element.

LITTERATUR

Gudstjenestebok for den Norske kirke, Del I: s 9-84, Del II: s.251-265

Schøien, K.S.: *Fra torget til vingården*, Oslo: Luther 2000s. (deler av boka)

Skottene, R.: *Kristne symboler, en elementær innføring*. Oslo: Verbum (kap 2,3,4 og 8)

samt enten:

Kompendium:

Eide, S. og Wasbø, T.: *Underveis: Gudstjenester til bruk for samlingen om ordet og bordet*. Triangelforlaget, Oslo 1979 s. 18-31

Krook, K.: *Gudstjanst och gudstro*, Stockholm: Verbum, 1987, s.144-201

Lundberg, L.Å.: "Gudstjänst och människosyn" og "Gudstjänsten på Jesu tid" i: Lundberg, I.; Lundberg, L.Å.; Wittgren, R.: *Gudstjanst för människan*, Lund: Ohlsson, 1972, s. s. 56-54, 46-54

Nielsen, E.A.: *Den skjulte gudstjenest: en fantasi*, København: Amadeus, 1987, "Gudstjenestens liturgi", s. 98-138

Eller:

Fæhn, H.: *Messe med mening: praktisk-liturgiske refleksjoner*, Oslo: Luther forlag 1998, s. 57-113

Sellebold, K.G.: *La oss spille og leke for Herren*, Oslo: Verbum/ Kirkerådet, 1993, s. 24-27, 32-42

Bjørndal, Ø.: "Liturgisk teologi- et program", fra idem: *Tro og tilbedelse: skisser til en liturgisk teologi*, Oslo: Verbum, 1986, s.45-55

Lønning, P.: *Kirkeglede – om gudstjenestevisjon og virkelighet*, Oslo: Verbum 1997, s.102-109, "Skattkiste med hengelås"; s.114-120 "Om liturgi og rollespill"

Emne TEOL 509 PT-3: Sjelesorg og diakoni med institusjonspraksis (10 studiepoeng)

Emnet bygger på TEOL 507 (PT-1), men kan også tas i samme semester som TEOL 507 og 508. Dersom man ønsker å ta både TEOL 507, 508 og 509 i samme semester, må institusjonspraksis avvikles utenfor det ordinære undervisningssemesteret.

Emnet er organisert i tre delemner: A. Institusjonspraksis, B. Sjelesorg, og C. Diakonikk. Delemnene A og B studeres integrert. De utgjør til sammen 7 studiepoeng. Delemne C utgjør 3 studiepoeng.

Emnets studiekrav

Studenten skal

- ha godkjent oppmøte i undervisningen,
- delta i PT-gruppe i ett semester (kan avvikles i et tidligere semester, anbefales tatt i semesteret etter TEOL 508),
- bestå praksis,

- levere samtalereferat eller kausdrøfting som anvender teori fra pensum (delemne B) i møte med en konkret sjelesørgerisk problematikk,
- levere et paper relatert til pensum i delemne C,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

For å bestå emnet TEOL 509 må studenten oppfylle alle studiekravene. Oppfyllelsen av studiekravene dokumenteres gjennom en vurderingsmappe, som danner grunnlag for endelig sensur. Emnet vurderes til ”bestått” eller ”ikke bestått”.

I vurderingen av praksisperioden vil studenten bli gjenstand for egnethetsvurdering. Egnethetsvurderingen bygger på ”Kriterier for egnethet til prestatjeneste” (*se vedlegg til studieplanen*).

Arbeidsformer

Undervisning i seminarform, øvelser, praksis og PT-gruppe.

Praksis

Praksisperioden er veiledet. Dersom man ikke består praksis, vil man normalt få tilbud om ny praksis. Nærmere beskrivelse av praksisopplegg finnes i informasjonshefte for praksisperioden.

Studenter som i lære og livsførsel setter seg utover de rammer som gjelder for vigslet tjeneste, kan nektes å gjennomføre praksis. (Se nærmere bestemmelser)

Delemner

A. INSTITUSJONSPRAKSIS

Veiledet institusjonspraksis varer i 4 uker og finner sted på sykehus eller annen institusjon. Det legges vekt på studentens møte med mennesker i sykdom og krise, møte med prestatjenesten i et tverrfaglig team på en institusjon og studentens egen vekst og modningsprosess mot prestatjeneste. Institusjonspraksis inneholder både observasjon og deltakelse.

MÅL

Studenten skal ha

- kjennskap til prestatjeneste i rammen av en institusjon,
- ferdighet i å møte mennesker i en sjelesørgerisk samtale,
- ferdighet i forkynnelse og liturgi i en institusjonskontekst,
- evne til observasjon og refleksjon over teologiske og kirkelige utfordringer i møte med pasienter og ansatte,
- evne til å reflektere omkring egen pastoral praksis, identitet og tro,
- kjennskap til veiledning gjennom erfaring og evne til å nyttiggjøre seg denne.

B. SJELESORG

Dette delemnet sikter mot å gi en grunnleggende innføring i den kristne sjelesorgs egenart. Det fokuseres på sjelesorgens bibelske forankring og teologiske begrunnelse i rammen av kirkens diakonale egenart. Med bakgrunn i momenter fra sjelesorgens faghistorie gis det en innføring i aktuell sjelesorgfaglig debatt med vekt på drøfting av sentrale posisjoner til forståelse av sjelesorgens dynamiske egenart og kontekstuelle forankring. To forhold har

særlig betydning i denne sammenheng: For det første forståelsen av den sjelesørgeriske samtals egenart, og dernest sjelesorgens fortolkning og bruk av innsikter fra andre fagområder så som religionspsykologi, psykoterapi, religionssosiologi. I forlengelsen av dette belyses også konkrete sjelesørgeriske emner med særlig relevans for institusjonstjenesten.

MÅL

Studenten skal ha

- god kunnskap om sjelesorgens teologiske begrunnelse og kirkelige forankring,
- god kunnskap om den sjelesørgeriske samtals forutsetninger og rammer,
- god kunnskap om sjelesørgeriske utfordringer knyttet til møte med sykdom og lidelse,
- god kunnskap om institusjonssjelesorg,
- oversikt over sentrale posisjoner og problemstillinger i aktuell sjelesorgfaglig debatt,
- kjennskap til særlige rammer og forutsetninger knyttet til sjelesorg i institusjon,
- evne til refleksjon over egne forutsetninger med tanke på sjelesørgerisk arbeid,
- ferdighet i å føre en sjelesørgerisk samtale, herunder dåpssamtale og sørgesamtale.

LITTERATUR

Okkenhaug, B.: *Når jeg ser ditt ansikt. Innføring i kristen sjelesorg*. Oslo: Verbum, 2002.

Supplerende litteratur

Andersen, T.H.: *Tause menn. Seksuelle overgrep mot gutter i kristne miljøer*. Oslo: Verbum 2001.

Bergstrand, G. & Lidbeck, M.: *Sjalavård. Bd I – II*. Uppsala, 1998.

Danbolt L. J.: *Den underlige uka. De sørgende og begravelsesriten*, Oslo: Verbum 2002.

Grevbo, T.J.: "Sjelesorg aktuelt. Internasjonale tendenser sett fra et skandinavisk perspektiv" i: *Tidsskrift for Sjelesorg* 1-98.

Harbsmeier, E.; Iversen, H.R.: *Praktisk teologi*, Fredriksberg: Anis 1995, s.384-423

Okkenhaug, B. og Skjevesland, O. (red.): *Våre tider i Guds hånd*, Oslo: Verbum 1997. Utdrag om vigsel og gravferd.

Olivius, A.: *Att möta människor. En grundbok om sjalavård*, Stockholm: Verbum 1996.

Patton, J.: *Pastoral Care in Context, An Introduction to Pastoral Care*. Westminster/John Knox Press, Louisville, Kentucky.1993.

Skriftserien Koinonia.: Utgiver: Institutt for Sjelesorg, Modum, Vikersund.

Ziemer, J.: *Seelsorgelehre : eine Einführung für Studium und Praxis*. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2000

Aarflot, H.M. og Henriksen, J.-O.: "Å møte en annen" i: Bjørk, I.T.; Helseth, S. og Nordtvedt, F.: *Møte mellom pasient og sykepleier*, Oslo: Gyldendal akademisk, 2002, s. 157-172

Aarflot, H.M.: "Bort fra de store teoriene – en presentasjon av trekk i nyere sorgforskning" i: *Tidsskrift for sjelesorg* nr. 3 (2001)

C. DIAKONIKK (3 STUDIEPOENG)

Diakonikk er faget om kirkens medmenneskelige omsorg og fellesskapsbyggende arbeid, og den tjeneste som i særlig grad er rettet mot mennesker i nød. Studiet vil ta utgangspunkt i ulike former for diakoni knyttet til diakoniens ulike arenaer (institusjon, menighet, bistands- og misjonsarbeid). Institusjonsdiakonien vil behandles i tilknytning til institusjonspraksisen, mens menighetsdiakoni og internasjonal diakoni vil bli behandlet i undervisningen. Studiet vil særlig legge vekt på diakoniens forankring i den lokale menighet. Valg av diakonale arbeidsformer og satsningsområder bestemmes i stor grad av den samfunnsmessige konteksten for det diakonale arbeide. Studiet vil derfor fokusere på diakoniens muligheter og begrensninger innenfor velferdsstaten og innenfor internasjonalt misjons- og bistands arbeid.

MÅL

Studenten skal ha

- god kunnskap om diakoniens teologiske begrunnelse og ekklesiologiske forankring,
- oversikt over diakoniens historie,
- innsikt i diakonale muligheter og utfordringer innenfor det moderne velferdssamfunn, og innenfor internasjonalt misjons- og bistandsarbeid,
- kjennskap noen utvalgte diakonale arbeidsformer,
- evne til å avdekke og prioritere mellom diakonale behov i lokalsamfunnet,
- evne til å avdekke og videreutvikle diakonale ressurser den lokale menighet.

LITTERATUR

Asheim, I.: "Kirke, menighet og fromhetsliv" i: Thorbjørnsen, S.O. (red): *Utfordringer og ansvar*. Oslo, Universitetsforlaget 1994, s. 273-299.

Brodd, S.E. [et al.]: "Diakonin gjennom kyrkans historia: fem ekklesiologiska modeller" i: *Diakonins teologi*. Stockholm: Verbum, 1997, s. 11-44.

Christoffersen, S.Aa.: "Solidaritet og frigjøring" i: Christoffersen, S.Aa. (red): *Moralsk og moderne*. Oslo, Ad Notam Gyldendal 1999, s. 233-254.

Moltmann, J.: "The Diaconal Church in the Context of the Kingdom of God" i: *Hope for the Church: Moltmann in Dialogue with Practical Theology*. Nashville, Tennessee, Abingdon 1979, s. 21-36.

Nordstokke, K.: "Et utvalg" i: *Verdensvid tjeneste: en innføring i internasjonal diakoni*. Oslo: Verbum, 1994, s. 11-19, 102-119.

Nordstokke, K.: *Det dyrebare mennesket: diakoniens grunnlag og praksis*. Oslo: Verbum, 2002.

II. Varianter av fellesemner

Følgende innpassningsemner kan tas ved behov ved overgang fra andre studieprogrammer eller studiesteder:

- TEOL 202 Hebraiske tekstar (10 studiepoeng)
- TEOL 203 Gresk (20 studiepoeng)
- TEOL 511 Det gamle Testamente (10 studiepoeng)
- TEOL 512 Det nye Testamente (10 studiepoeng)
- TEOL 515 Institusjonspraksis (5 studiepoeng)
- TEOL 516 Åpent innpassningsemne (5 studiepoeng)
- TEOL 517 Åpent innpassningsemne (10 studiepoeng)

Der innpassning fører til at man får overskytende studiepoeng på 100-, 200- eller 50x-nivå, reduseres fordypningsstudiet på 52x tilsvarende (inntil 20 studiepoeng), slik at innpassningen ikke medfører at samlet studietid for å oppnå cand.theol.-graden blir forlenget.

Emne TEOL 202 Hebraiske tekstar (10 studiepoeng)

Emnet består av delemne A. *Språkstudium* i emne TEOL 502. Emnet svarer saman med emne TEOL 511 Det gamle Testamente (10 studiepoeng) til emne TEOL 502.

Studiekraft i emnet

Studenten skal

- levere inn og få godkjent 10 skriftlege oversettingsframlegg,
- avlegge munnleg prøve i hebraisk språk,
- delta i evalueringa av studietilboda.

Vurdering

For å bestå emne TEOL 202 med mappevurdering må studenten oppfylle studiekrafta. Karakteren settes på grunnlag av oversettingsframlegga, og korrigeres ved den muntlige prøven.

Alternativt tek studenten ein klausurprøve i hebraisk språk.

Mål og innhald

Se under emne TEOL 502, delemne A.

Emne TEOL 203 Gresk (20 studiepoeng)

Emnet består av delemne A. *Gresk* i emne TEOL 503. Emnet sammen med emne TEOL 512 Det nye Testamente (10 studiepoeng) tilsvarer emne TEOL 503.

Emnets studiekraft

Studenten skal

- gjennomføre ukentlige prøver i språklæringens basisfase (5 uker),
- gjennomføre en avsluttende skriftlig prøve i gresk språk,
- avlegge muntlig prøve i gresk språk,

- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

For å bestå emne TEOL 203 med mappevurdering må studenten oppfylle alle studiekravene. Karakteren settes på grunnlag av den avsluttende skriftlige prøven i gresk språk, og korrigeres ved den muntlige prøven.

Alternativt avlegges en noe større klausureksamen i gresk språk.

Mål og innhold

Se under emne TEOL 503, delemne A.

Emne TEOL 511 Det gamle testamente (10 studiepoeng)

Dette emnet kan tas av studenter som har tatt eksamen i hebraisk språk, men ikke i Bibelfag/Det gamle testamente. Emnet består av delemne B av emnet TEOL 502 Det gamle testamente med hebraisk. Emnet består av studium av tekster og metode (10 studiepoeng). Emnet bygger på fullført eksamen i bibelhebraisk på minimum 20 studiepoeng.

Vurdering

For å bestå Emne TEOL 511 må studenten gjennomføre en 4-timers skriftlig prøve (klausurprøve). Prøven vurderes med karakter.

Mål og innhold

Se Emne TEOL 502, delemne B.

Emne TEOL 512 Det nye testamente (10 studiepoeng)

Dette emnet kan tas av studenter som har tatt eksamen i gresk språk, men ikke i Bibelfag/Det nye testamente. Emnet består av delemne B av emnet TEOL 503 Det nye testamente med gresk. Emnet består av studium av tekster og metode (10 studiepoeng). Emnet bygger på fullført eksamen i nytestamentlig gresk på minimum 20 studiepoeng.

Vurdering

For å bestå Emne TEOL 512 må studenten gjennomføre en 4-timers skriftlig prøve (klausurprøve). Prøven vurderes med karakter.

Mål og innhold

Se Emne TEOL 503, delemne B.

Emne TEOL 515 Institusjonspraksis (5 studiepoeng)

Studenter med 30 poeng praktisk-teologi som dekker innføring i faget sjelesorg, men som ikke inkluderer institusjonspraksis må gjennomføre slik praksis før de kan ta TEOL 526 og 527 (PT-4 og 5).

Emnets studiekraft

Studenten skal

- bestå praksis,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

For å bestå emnet TEOL 515 må studenten oppfylle studiekravene. Emnet vurderes til ”bestått” eller ”ikke bestått”.

I vurderingen av praksisperioden vil studenten bli gjenstand for egnethetsvurdering. Egnethetsvurderingen bygger på ”Kriterier for egnethet til prestatjeneste” (*se vedlegg til studieplanen*).

Praksis

Praksisperioden er veiledet. Dersom man ikke består praksis, vil man normalt få tilbud om ny praksis. Nærmere beskrivelse av praksisopplegg finnes i informasjonshefte for praksisperioden.

Studenter som i lære og livsførsel setter seg utover de rammer som gjelder for vigslet tjeneste, kan nektes å gjennomføre praksis. (Se nærmere bestemmelser)

Mål og innhold

Veiledet institusjonspraksis varer i 4 uker og finner sted på sykehus eller annen institusjon. Det legges vekt på studentens møte med mennesker i sykdom og krise, møte med prestatjenesten i et tverrfaglig team på en institusjon og studentens egen vekst og modningsprosess mot prestatjeneste. Institusjonspraksis inneholder både observasjon og deltakelse.

MÅL

Studenten skal ha

- kjennskap til prestatjeneste i rammen av en institusjon,
- ferdighet til å møte mennesker i en sjelesørgerisk samtale,
- ferdighet i forkynnelse og liturgi i en institusjonskontekst,
- evne til observasjon og refleksjon over teologiske og kirkelige utfordringer i møte med pasienter og ansatte,
- evne til å reflektere omkring egen pastoral praksis, identitet og tro,
- kjennskap til veiledning gjennom erfaring og evne til å nyttiggjøre seg denne.

Emne TEOL 516 Åpent innpassningsemne (5 studiepoeng)

For studenter som ved overgang fra andre studieprogrammer eller studiesteder mangler enkelte komponenter eller delemner, lages et tilpasset emne som dekker slike mindre behov for innpassning.

Vurdering

Åpent innpassningsemne på 5 studiepoeng vurderes med en skriftlig prøve på 2 timer. Prøven vurderes til ”bestått”/”ikke bestått”.

Emne TEOL 517 Åpent innpassningsemne (10 studiepoeng)

For studenter som ved overgang fra andre studieprogrammer eller studiesteder mangler enkelte komponenter eller delemner, lages et tilpasset emne som dekker slike mindre behov for innpassning.

Vurdering

Åpent innpassningsemne på 10 studiepoeng vurderes med en skriftlig prøve på 4 timer. Prøven vurderes til ”bestått”/”ikke bestått”.

52x-nivå (140 studiepoeng)

52x-nivået består av

I. Fellesemner (70 studiepoeng)

- A. Tverrfaglige emner med PBL (30 studiepoeng)
- B. Andre fellesemner (40 studiepoeng)

II Fordypningsemner (70 studiepoeng)

- A. Valgfrie fordypningsemner (10-35 studiepoeng)
- B. Metodelære (5 studiepoeng)
- C. Avhandling (30-55 studiepoeng)

Nivået bygger på det teologiske disiplinstudiet og det praktisk-teologiske studiet på 50x-nivå. Inntil 20 studiepoeng av *valgfrie fordypningsemner* kan erstattes med eventuelle overskytende emner i KRL på 100- og 200-nivå. Inntil 40 studiepoeng på 52x-nivå kan tas før fullføring av 50x-nivå.

I. Fellesemner (70 studiepoeng)

Oversikt over fellesemner på 52x-nivå:

A. Tverrfaglige emner med PBL (30 studiepoeng)

TEOL 521 BETYDNINGEN AV JESU DØD OG OPPSTANDELSE (10 STUDIEPOENG)

TEOL 522 ETIKK OG ANTROPOLOGI (10 STUDIEPOENG)

TEOL 523 SPIRITUALITET OG EKKLESIOLOGI (10 STUDIEPOENG)

B. Andre fellesemner (40 studiepoeng)

TEOL 524 EVANGELISK-LUTHERSK BEKJENNELSE OG KRISTENDOMS-FORSTÅELSE (5 STUDIEPOENG)

TEOL 525 FRA TEKST TIL PREKEN (5 STUDIEPOENG)

TEOL 526 PT-4 STIFTS- OG PASTORAL PRAKSIS I MENIGHET. GUDS-TJENESTEØVELSER (10 STUDIEPOENG)

TEOL 527 PT-5 MENIGHETSBYGGING OG PRESTETJENESTE (20 STUDIEPOENG)

A. Tverrfaglige emner med PBL (30 studiepoeng)

Innledning

Fellesemnene TEOL 521-523 er organisert som Tverrfaglige emner med utstrakt bruk av Problembasert læring (PBL) som læringsmetode (se nedenfor). For disse emnene gjelder følgende felles bestemmelser:

Emnenes felles studiekraav

Studenten skal

- delta i PBL-gruppens arbeid i alle emnets PBL-sekvenser (3-5 sekvenser). Hvor mange PBL-sekvenser fastsettes for hvert semester.

- skrive notat (400-800 ord, ca.1-2 sider) ut fra individuelle læringsmål til hver PBL-sekvens. De individuelle læringsmålene skal fordeles slik at studenten får arbeidet med ulike teologiske disipliner i løpet av emnet.
- ha godkjente gruppeprodukter fra hver PBL-sekvens, samt godkjent deltakelse i gruppa i hver sekvens. Det innebærer å ha bidratt aktivt til gruppas felles sluttprodukt i hver PBL-sekvens inklusive evt. framføring (PBL-oppgaven definerer kravene til gruppas sluttprodukt for hver enkelt oppgave). Sluttprodukter og deltakelse vurderes av PBL-gruppens veileder ved slutten av hver PBL-sekvens.
- delta i eventuelle obligatoriske ekskursjoner, observasjoner og evt. andre arbeidsmåter (som kan erstatte 1-2 PBL-sekvenser) med eventuelle rapporter, refleksjonsnotater e.l. (vil tilsvare notat i forbindelse med PBL-sekvens i omfang). Hvilke arbeidsformer og dokumentasjonsformer og i hvilket omfang fastsettes for hvert semester.
- ha godkjent eventuell kortinnlevering (3-4 timer) i emnets fellespensum. Slik kortinnlevering kan erstatte en PBL-sekvens. Dette fastsettes for hvert semester.
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

Tverrfaglig emne med PBL vurderes med mappevurdering.

Vurderingsmappen skal inneholde:

- bekreftelse på at studiekravene er innfridd,
- to til tre individuelle PBL-notater. Hvor mange fastsettes på grunnlag av antall PBL-sekvenser hvert semester. Notatene kan bearbeides helt til innlevering av vurderingsmappen. Notatene i vurderingsmappen må ikke overstige 1000 ord.
- bekreftelse på godkjente sluttprodukter fra PBL-gruppa for hver PBL-sekvens
- eventuell kortinnlevering eller rapport fra ekskursjon e. l. kan inngå i vurderingsmappen. Dette fastsettes av fakultetet for hvert semester.

Emnet vurderes med karakter som fastsettes på grunnlag av individuelle PBL-notater og eventuell kortinnlevering/rapport. Forutsetningen for å bli vurdert med karakter er at gruppas sluttprodukter og den enkeltes gruppedeltakelse er godkjent på forhånd.

Organisering og arbeidsformer

På de Tverrfaglige emnene med PBL, organiseres studenten i *PBL-grupper* på 5-9 studenter. Hver gruppe veiledes av en lærer. I tillegg vil det bli gitt en rekke ressursforelesninger over sentrale emner fra fellespensum. Også andre arbeidsformer som ekskursjoner, observasjoner osv. kan brukes i arbeidet.

PBL (Problembasert læring) er en arbeidsform som tar utgangspunkt i tenkte eller reelle situasjoner fra praksisfeltet, hvor gruppas utfordring er å identifisere teologiske problemstillinger i situasjonen og hente inn relevant kunnskap fra faget som kan anvendes til å ta stilling til utfordringer som ligger i situasjonen. I en PBL-gruppe vil man fordele arbeid med kunnskaps-innhenting utfra læringsmål gruppa blir enige om for den enkelte. Den enkelte bringer tilbake til gruppa den innhentede kunnskap. Denne skal foreligge skriftlig som et kort notat. Deretter sammenfattes den relevante kunnskapen i et felles sluttprodukt fra gruppa.

For pensums del betyr dette at hver enkelt student ikke arbeider personlig med alle deler av pensum, men at studenten gjennom arbeidet i gruppa får del i de andres arbeid. En forutsetter

likevel at studenten skifter på å hente inn kunnskap fra de ulike teologiske disipliner fra sekvens til sekvens i PBL-arbeidet.

Emne TEOL 521 Betydningen av Jesu død og oppstandelse (10 studiepoeng)

Dette emnet er et Tverrfaglig emne med PBL.

Emnets studiekraft

Se felles studiekraft for Tverrfaglige emner med PBL (overnfor).

Vurdering

Se felles bestemmelser for Tverrfaglige emner med PBL (ovenfor).

Mål og innhold

Med utgangspunkt i gamle og nye innvendinger mot kirkens tradisjonelle forståelse av Jesu død og oppstandelse, studeres dette emnet gjennom fornyet arbeid med de bibelske basistekstene og deres begreps- og billedverden. Et sentralt mål for dette studiet vil være å undersøke hvordan ny innsikt i de bibelske tekstenes forståelsesmodeller for Jesu død og oppstandelse vil kunne utfordre så vel kirkens tradisjonelle modeller, som innvendingene mot disse. Det vil også være viktig å utvikle evne til å aktualisere og levendegjøre så vel bibelske som tradisjonelle modeller i vår kulturkontekst.

MÅL

Studenten skal ha

- evne til å identifisere teologiske problemstillinger i en situasjon fra det kirkelige praksisfeltet (i vid forstand) som berører temaet ”betydningen av Jesu død og oppstandelse”, hente inn relevant teologisk kunnskap og å anvende teologiske innsikter i stillingtagen til utfordringer fra praksisfeltet,
- evne til å sette relevant teologisk kunnskap i forhold til konkrete livsproblemer og situasjoner fra praksisfeltet når det gjelder ”betydningen av Jesu død og oppstandelse”,
- evne til samhandling og faglig samarbeid i arbeidsgruppe,
- innsikt i moderne eksegetisk arbeid med de bibelske tekstene og forestillingene som er sentrale i bibelmaterialets egen tolkning av Jesu død og oppstandelse,
- kjennskap til hvilke hovedmodeller den kristne tradisjon har utviklet til forståelse av frelsesbetydningen av Jesu død, og av oppstandelsen,
- kjennskap til eldre og nyere innvendinger mot tradisjonell kirkelig lære om dette emnet,
- evne til å vurdere hvordan forestillinger og tanker i de to forrige punktene forholder seg til bibelmaterialet,
- evne til å vurdere ensidigheter i den egne kirkelige tradisjon, og mulighetene for ny innsikt gjennom kjennskap til andre tradisjoner,
- evne til å ”oversette” bibelske og tradisjonelle bilder og tanker, ikke bare språklig, men også kulturelt, til vår situasjon,

LITTERATUR

Sonoffer og stedfortredende død i Det gamle testamente:

Hebraisk tekst: *Lev 16 (eventuelt utdrag) og 23,26-32*

Tekst norsk oversettelse: *Tjenersangene i Jesaja-boken*

- Janowski, B.: *Gottes Gegenwart in Israel. Beiträge zur Theologie des Alten Testaments*, Neukirchen-Vluyn: Neukirchener Verlag, 1993, hoveddel III: "Gottesknecht und Sündenbock - Konzeptionen der Stellvertretung". Denne hoveddelen omfatter: "Zur Einführung" (s. 283-84); kap. 9: "Azazel und der Sündenbock. Zur Religionsgeschichte von Leviticus 16,10.21f" (s. 285-302) og kap. 10: "Er trug unsere Sünden. Jesaja 53 und die Dramatik der Stellvertretung" (s. 303-26) (kommer i norsk oversettelse)
- Lang, B.: "kippær", i: Botterweck, G.J.; Ringgren, H.; Fabry, H-J. (Hrsg.): *Theologisches Wörterbuch zum Alten Testament*, Bd. IV, sp. 303-18. Engelsk overs. "kippær", i: Botterweck, G.J.; Ringgren, H.; Fabry, H-J. (eds.): *Theological Dictionary of the Old Testament*, Vol VII, 288-303
- Milgrom, J.: *Leviticus 1-16* (The Anchor Bible 3), New York: Doubleday, 1991, s. 254-61 (til syndofferet hos P) og s. 1009-84 (til Lev 16)
- Milgrom, J.: *Leviticus 23-27* (The Anchor Bible 3B), New York: Doubleday, 2001, s. 2019-27 (til Lev 23,26-32)

Tolkningen av Jesu død og oppstandelse i Det nye testamente:

- Gresk tekst: *Mark 10,35-45; Joh 19,16-37; Rom 3,21-26; 4,18-25; 2 Kor 5,14-21; Åp 5,7-14*
- Bauckham, R.: "God who raises the Dead: The Resurrection of Jesus and Early Christian Faith in God" i: Avis, P.: *The Resurrection of Jesus*, Darton, Longman, Todd: London 1993, s.136-154 (19 sider).
- Carroll, J.T. and Green, J.B.: *The Death of Jesus in early Christianity*, Hendrickson: Peabody 1995, s.163-279 (ca. 110 sider)
- Dunn, J.D.G.: "Paul's understanding of the death of Jesus as sacrifice", i: Sykes, S.W. (ed.), *Sacrifice and Redemption: Durham Essays in Theology*, CUP: Cambridge 1990, 35-56. (15 sider).
- Gerhardsson, B.: *Kristi oppstandelse*, Novapress: Lund 2001, s.9-100, 120-137, 145-158 (ca. 120 sider)

Eldre og nyere tolkninger i den kristne tradisjon:

- Anselm: "Cur Deus homo", i: *Teologiske tekster*, Aarhus 1989, s. 109-135 (13 sider).
- Braaten, C.E.: "The Person of Jesus Christ", i: Braaten, C.E. and Jenson, R.W. (eds.): *Christian Dogmatics I*, Philadelphia 1984, s. 517-569 (52 sider).
- Forde, G.O.: "Reconciliation with God" og "Atonement as Actual Event", i: Braaten, C.E. and Jenson, R.W. (eds.): *Christian Dogmatics, II*, Philadelphia 1984, s. 65-77 og 79-99 (32 sider).
- Jesustolkninger i dag - tio teologer om kristologi*, Stockholm 1995, s. 55-142 (87 sider).
- Luther, M.: "Rationis Latomianae confutation" (1521), i: *Teologiske tekster*, Aarhus 1989, s. 203-224 (10 sider).
- Luther, M.: "To påskeprekener", i: Lønning, I; Hjelde, S. og Rasmussen, T. (utg.): Martin Luther: *Verker i utvalg, VI*, Oslo 1983, s. 43-53 og 71-84 (23 sider).

I tillegg skal studenten som bidrag til PBL-arbeidet lese 100 til 200 sider valgfri litteratur. Forslag til anbefalt litteratur vil her bli gitt i tilknytning til PBL-oppgavene.

Emne TEOL 522 Etikk og antropologi (10 studiepoeng)

Dette emnet er et Tverrfaglig emne med PBL.

Emnets studiekraft

Se felles studiekraft for Tverrfaglige emner med PBL (ovenfor).

Vurdering

Se felles bestemmelser for Tverrfaglige emner med PBL (ovenfor).

Mål og innhold

Med utgangspunkt i situasjoner fra praksisfeltet på områdene ”politisk og økonomisk fordeling” og ”relasjonalt og samliv” studeres dels et fellespensum med emner fra prinsipiell etikk, antropologi og bibelhermeneutikk, dels de ulike teologiske disipliners arbeid med disse to livsområdene. Det forutsettes at PBL-gruppene evner å finne fram til relevant kunnskap fra hele det teologiske fagfeltet i forhold til situasjonene fra praksisfeltet. Også samfunnsfaglige og kulturfaglige perspektiver vil være relevante for teologiens og kirkens arbeid med områdene. Situasjonene hentes fra det kirkelige praksisfeltet vidt forstått, d.v.s. ikke bare situasjoner fra kirkelig/pastoral praksis, men også situasjoner hvor kirken/teologien utfordres og kan agere i forhold til kultur og samfunn.

MÅL

Studenten skal ha

- evne til å identifisere teologiske problemstillinger i en situasjon fra det kirkelige praksisfeltet (i vid forstand) som berører områdene ”politisk og økonomisk fordeling” eller ”relasjonalt og samliv”, hente inn relevant teologisk kunnskap og å anvende teologiske innsikter i stillingtagen til utfordringer fra praksisfeltet,
- evne til å sette relevant teologisk kunnskap i forhold til konkrete livsproblemer og situasjoner fra praksisfeltet når det gjelder ”politisk og økonomisk fordeling” og ”relasjonalt og samliv”,
- evne til samhandling og faglig samarbeid i arbeidsgruppe,
- innsikt i følgende emner fra prinsipiell etikk: begrunnelser i kristen etikk og i annen etikk, bruk av ulike normative teorier i kristen etikk, forholdet mellom empiri og norm i kristen etikk, kriterier for bruk av bibelsk materiale i kristen etikk,
- innsikt i teologisk antropologisk forståelse av mennesket som fellesskapsvesen,
- innsikt i hermeneutiske problemstillinger omkring bruk av etisk relevant bibelmateriale,
- god kunnskap om systematisk-teologiske (særlig etiske), praktisk-teologiske, historiske, empiriske og bibelfaglige perspektiver på områdene ”politisk og økonomisk fordeling” og ”relasjonalt og samliv”.

LITTERATUR

Prinsipiell etikk

Asheim, I.: *Mer enn normer. Grunnlagsetikk*, Oslo, Universitetsforlaget, 1994, s.49-173, 193-218.

Teologisk antropologi

Henriksen, J-O.: *Imago Dei. Den teologiske konstruksjonen av menneskets identitet*, Oslo, Gyldendal akademisk, 2003, s.98-133, 159-206, 214-221, 325-345.

Bibelhermeneutikk

Hays, R.B.: *The Vision of the New Testament. Community, Cross, New Creation. A Contemporary Introduction to New Testament Ethics*, Edinburgh, T&T Clark, 1996, s.187-312.

Totalt utgjør fellespensumet ca. 375 sider, eller vel halvparten av dette emnets totale pensum.

I tillegg til fellespensum arbeider PBL-gruppene med litteratur til de to områdene ”Politisk og økonomisk fordeling” og

”Relasjonalitet og samliv”.

Litteraturen skal belyse disse områdene fra ulike faglige perspektiver, både fra teologien og fra kultur- og samfunnsfag. Følgende faglige perspektiver bør være representert i gruppas arbeid:

Bibelfaglige perspektiver (GT og NT)

Kirkehistoriske perspektiver

Systematisk-teologiske perspektiver

Praktisk-teologiske perspektiver

der det er naturlig også Misjonsvitenskapelige og Religionsvitenskapelige perspektiver

I tillegg bør en hente inn relevante

Historiske perspektiver

Kulturfaglige perspektiver

Empiriske/samfunnsvitenskapelige perspektiver

En liste med anbefalt litteratur til dette arbeidet vil bli utdelt i forbindelse med PBL-arbeidet. Studenten oppfordres også til selv å finne fram til relevant litteratur som benyttes i arbeidet med PBL-oppgavene.

En forutsetter at hver student i PBL-arbeidet samlet leser ca. 325 sider i forbindelse med de individuelle læringsmål til PBL-oppgavene.

Emne TEOL 523 Spiritualitet og ekklesiologi (10 studiepoeng)

Dette emnet er et Tverrfaglig emne med PBL.

Emnenes felles studiekraft

Se felles studiekraft for Tverrfaglige emner med PBL (ovenfor).

Vurdering

Se felles bestemmelser for Tverrfaglige emner med PBL (ovenfor).

Mål og innhold

Med utgangspunkt i det kirkelige praksisfelt studeres ulike problemstillinger knyttet til temaområdene spiritualitet og ekklesiologi. Det legges vekt på å se de to temaområdene i sammenheng slik at de gjensidig belyser og forutsetter hverandre. Spiritualitet er her primært forstått som den åndelige praksis som er forankret i kirkens fellesliv, og som leves ut og konkretiseres i det troende menneskets personlige fromhetsliv. Tilsvarende vil arbeidet med de ekklesiologiske problemstillinger særlig relateres til kirkens åndelige og sakramentale forankring.

MÅL

Studenten skal ha

- evne til gjennom analyse av det kirkelige praksisfelt å identifisere teologiske problemstillinger som berører temafeltet ekklesiologi og spiritualitet,
- evne til å innhente og anvende relevant teologisk kunnskap i forhold til konkrete problemer og situasjoner fra praksisfeltet,
- evne til samhandling og faglig samarbeid i arbeidsgruppe,

- innsikt i den kristne spiritualitetens forankring i Det gamle og Det nye testamente,
- god kunnskap om ulike fromhetstradisjoner i kirkens historie,
- innsikt i ulike utforminger av nåtidig pastoral spiritualitet og deres ekklesiologiske kontekst.

LITTERATUR

Cunningham, L.S. & Egan, K.J.: *Christian Spirituality. Themes from the Tradition*, Paulist Press, 1996 (unntatt kap. 10) (180 s)

Tjørhom, O.: *Kirken – troens mor. Et økumenisk bidrag til en luthersk ekklesiologi*, Verbum forlag: Oslo 1999.(250 s.)

Williams, R.: *The Wound of Knowledge. Christian Spirituality from the New Testament to St. John of the Cross*, Cowley Publications, Cambridge 1990, kap 7, "The Sign of the Son of Man", s 140-161.

I tillegg til fellespensum på 450 s. arbeider PBL-gruppene med annen litteratur som belyser temafeltet ut fra ulike faglige perspektiver. Følgende faglige perspektiver bør være representert i gruppas arbeid:

Bibelfaglige perspektiver (GT og NT)

Kirkehistoriske perspektiver

Systematisk-teologiske perspektiver

Praktisk-teologiske perspektiver

der det er naturlig også Misjonsvitenskapelige og Religionsvitenskapelige perspektiver

En liste med anbefalt litteratur til dette arbeidet vil bli utdelt i forbindelse med PBL-arbeidet. Studentene oppfordres også til selv å finne fram til relevant litteratur som benyttes i arbeidet med PBL-oppgavene.

En forutsetter at hver student i PBL-arbeidet samlet leser ca. 250 sider i forbindelse med de individuelle læringsmål til PBL-oppgavene.

B. Andre fellesemner (40 studiepoeng)

Emne TEOL 524 Evangelisk-luthersk bekjennelse og kristendomsforståelse (5 studiepoeng)

Emnet er tverrfaglig og henter inn elementer fra kirkehistorie og systematisk teologi.

Vurdering

For å bestå emne TEOL 524 må studenten bestå en skriftlig 2 timers prøve.

Alternativt kan eksamen avholdes som hjemmeeksamen over 2 dager.

Mål og innhold

Hensikten med dette emnet er at studenten skal tilegne seg en grunnleggende, helhetlig forståelse av hva en evangelisk-luthersk kristendomsforståelse innebærer i dag. For å nå dette målet skal studenten skaffe seg godt kjennskap til de lutherske bekjennesskriftenes teologi, og kunne drøfte deres betydning og bruk i vår kulturelle og økumeniske situasjon. Da er det

også viktig at bekjennelsesskriftene tolkes ut fra sin historiske kontekst på reformasjonstiden, bl.a. i sammenheng med Luthers teologi, og på bakgrunn av oldkirkens dogmedannelse.

MÅL

Studenten skal ha

- innsikt i forholdet mellom de oldkirkelige symboler og reformasjonstidens bekjennelsesskrifter,
- god kunnskap om den historiske kontekst for tilblivelsen av Confessio Augustana (CA),
- innsikt i det teologiske innhold i den evangelisk-lutherske kirkes bekjennelsesskrifter med særlig vekt på CA, og den bærende struktur i CA,
- innsikt i hvordan skriftautoriteten blir gjort gjeldende i den lutherske reformasjon,
- god kunnskap om hovedlinjene i den historiske prosess i reformasjonsårhundret som førte Europa fra én kristenhet til flere konfesjonskirker,
- evne til å drøfte hvordan en helhetlig evangelisk-luthersk kristendomsforståelse kan utformes i dag,
- evne til å drøfte hvordan evangelisk-luthersk kristendomsforståelse profileres i noen utvalgte økumeniske læresamtaler i vår tid og hvordan en ut fra de evangelisk-lutherske bekjennelsesskrifter kan bidra til en økumenisk kristendomsforståelse i vår tid,
- evne til å drøfte hva konfesjonell forpliktelse innebærer i en økumenisk og pluralistisk tid, og hvordan en konfesjonell og økumenisk holdning kan praktiseres i norsk kirkevirkelighet i dag.

LITTERATUR

Kildetekster i oversettelse

Luther, M.: "Om Kristi nattverd, tredje del" i: Hjelde, S. et al. (utg.): *Martin Luther: Verker i utvalg b. V*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag 1982, 223-230.

Følgende tekster fra

Mæland, J.O. (red.): *Konkordieboken. Den evangelisk-lutherske kirkes bekjennelsesskrifter*. Oslo: Lunde Forlag 1985:

"Confessio Augustana", s. 26-59.

Luther, M.: "Den Lille Katekisme", s.278-295.

"Konkordieboken" fortale og "Epitome" art. I-VI, s. 3-13; 388-403.

"Schmalkaldiske artikler" Del I og Del II, 1 og 2, s. 235-242.

Trientkonsilets dekret og canones om rettferdiggjørelsen

Bloch-Hoell, N.: "Tridentinerkonsilets rettferdiggjørelseslære. Dekreter og canones i norsk oversettelse med kort innledning" i: *Tidsskrift for Teologi og Kirke* 36 (1965), 91-104.

To økumeniske avtaler mellom Den norske kirke (eller De lutherske kirker) og andre kirker fra nyeste tid, som:

Felleserklæring om rettferdiggjørelseslæren, Oslo: Mellomkirkelig Råd 1997, 7-20.

Fellesuttalelsen fra Porvoo - med Porvooerklæringen. Oslo: Mellomkirkelig Råd 1994, 9-41.

Nattverden - Herrens måltid. Uttalelse fra den Katolsk-Lutherske samtalegruppen i Norge. Oslo: Kirkens Informasjonstjeneste 1982, 1-10.

Nådens fellesskap: rapport fra samtalen mellom Metodistkirken i Norge og Den norske kirke: sluttrapport med forslag til avtale, Oslo: Kirkens informasjonstjeneste 1994, s.15-27

Hovedlitteratur

Grane, L.: *Confessio Augustana: Oversettelse med noter*. København: Gyldendal 1963 eller senere utg, s. 7-19, 27-117, 128-146.

Oftestad, B.T.: *Tro og politikk: en reformasjonshistorie*, Oslo 2001, s. 101-158; 177-184

Sannes, K.O.: *Prolegomena til dogmatiken*, MF 1983, 128-159
Tidsskrift for teologi og kirke, nr.3, 2002 (temanummer om resepsjon av økumeniske avtaler:
Porvoo-avtalen, Nådens Fellesskap og Felleserklæring om rettferdigjørelsen)

Supplerende litteratur

Mildenberger, F.: *Theology of the Lutheran Confessions*. Philadelphia: Fortress Press 1986.
Pöhlmann, H.G. et al.: *Theologie der lutherischen Bekenntnisschriften*. Gütersloh: Kaiser Verlag 1996.
Sannes, K.O.: "Joint declaration - enighet mellom katolikker og lutheranere om rettferdigjørelseslæren?" i: *Tidsskrift for Teologi og Kirke* 68 (1997), 97-110.
Sannes, K.O.: "Karakteristikk og vurdering av 'Porvoo-erklæringen' som økumenisk dokument" i: *Tidsskrift for Teologi og Kirke* 68 (1997), 83-96.

Emne TEOL 525 Fra tekst til preken (5 studiepoeng)

Dette studieemnet har konkret form som et ukentlig "tekst- og prekenverksted" (TPV) som pågår gjennom hele studiemesteret og i alle semester. Tekstverkstedet er åpent for alle studenter, men studenter som tar sikte på cand. theol.-graden, må dokumentere godkjent deltakelse i tekstverkstedet i ett semester etter å ha fullført PT, GT, NT og ST på 50x-nivå..

Emnets studiekraav

Studenten skal

- ha godkjent frammøte på TPV gjennom ett semester,
- skrive et framlegg bestående av en preken med eksegetiske, systematiske og hermeneutiske forarbeider med en samlet lengde på inntil 2500 ord. Prekenen skal kunne fremføres i seminaret,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Alternativt:

Studenten skal

- skrive to oppgaver bestående av prekener med eksegetiske, systematiske og hermeneutiske forarbeider med en samlet lengde på inntil 2500 ord for hvert arbeid,
- respondere skriftlig på et tilsvarende arbeid fra en medstudent,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

For å bestå emne TEOL 525 må studiekraavene være oppfylt. Emnet vurderes til "bestått"/ "ikke bestått".

Mål og innhold

TPV har et dobbelt sikte: dels å gi praktisk øving i den type tekst- og prekenarbeid som presten bør og vil ta med seg i sin tjeneste som predikant, dels å virke integrerende mellom de ulike fagdisiplinene som, hver på sin måte, utrunder teologen til kreativt og ansvarlig arbeid med tekster i forkynnelsen.

Den viktigste side ved arbeidsmåten i TPV er en tverrdisiplinær eller flerdisiplinær tilnærming til tekst- og prekenarbeidet. Dette kommer konkret til uttrykk ved at lærere fra samtlige av teologiens disipliner vil delta i TPV, som faste lærere eller gjestelærere, og at

lærerne vil bli utfordret til også å gå inn i andre fagområders spørsmål enn sitt eget. Tilsvarende utfordringer vil bli gitt studenten, i forhold til egen spesialisering.

Arbeidsformen vil være seminarets eller samtalegruppens, med utgangspunkt i en valgt prekentekest, for eksempel prekentekest for kommende søndag i kirkeåret.

MÅL

Studenten skal ha

- innsikt i hermeneutiske problemstillinger i forhold til prekenarbeidet ,
- evne til å integrere førkritisk og kritisk lesning av bibeltekster i prekenarbeidet.

LITTERATUR

En liste med anbefalt litteratur distribueres i seminaret.

Emne TEOL 526 PT-4: Stiftspraksis/pastoral praksis i menighet. Gudstjenesteøvelser (10 studiepoeng)

Emnet bygger på emnene TEOL 507, 508 og 509. Det inneholder to delemner: A. Pastoral praksis i menighet (7 studiepoeng) og B. Gudstjenesteøvelser (3 studiepoeng).

Emnets studiekra

Studenten skal

- bestå stiftspraksis/pastoral praksis i menighet,
- bestå liturgisk øvingspraksis,
- levere logg, agendaer og gruppeoppgave fra deltagelse i gudstjenesteforberedende gruppe,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

For å bestå emnet TEOL 526 må studenten oppfylle alle studiekravene. Oppfyllelsen av studiekravene dokumenteres gjennom en vurderingsmappe, som danner grunnlag for endelig sensur. Emnet vurderes til ”bestått” eller ”ikke bestått”.

I øvingene i dette emnet vil studenten bli gjenstand for egnethetsvurdering. Egnethetsvurderingen bygger på ”Kriterier for egnethet til prestatetjeneste” (*se vedlegg til studieplanen*).

Arbeidsformer

Praksis, innføringskurs, gudstjenesteøvelser med lærer og gudstjenesteforberedende grupper uten lærer.

Praksis

Praksisperioden er veiledet. Dersom man ikke består praksis, vil man få tilbud om ny praksis. Nærmere beskrivelse av praksisopplegg finnes i informasjonshefte for praksisperioden.

Studenter som i lære og livsførsel setter seg utover de rammer som gjelder for vigslet tjeneste, kan nektes å gjennomføre praksis. (Se nærmere bestemmelser)

Delemner

A. STIFTSPRAKSIS/PASTORAL PRAKSIS I MENIGHET (7 STUDIEPOENG)

For studenter tilhørende Den norske kirke: Praksisperioden varer i 5 uker og er en selvstendig prestedtjeneste i det bispedømmet studenten er knyttet til gjennom ordningen "Veien til prestedtjeneste".

Praksis er veiledet. Veileder arbeider ikke på studentens praksissted, men i nærliggende menighet. Veileder har normalt en særlig kompetanse innen veiledning.

Stiftspraksis er et samarbeidstiltak mellom biskopene/bispedømmene og de teologiske lærestedene.

Se for øvrig heftet "Informasjon om stiftspraksis".

For studenter fra andre kirkesamfunn enn Den norske kirke tilrettelegges tilsvarende praksis, som normalt vil finne sted i det kirkesamfunnet studenten tilhører.

MÅL

Studenten skal ha

- evne til selvstendig utprøving av prestedtjenesten mot slutten av studieløpet,
- evne til selvstendig observasjon og refleksjon over teologiske og kirkelige utfordringer,
- evne til å reflektere omkring egen pastoral praksis, identitet og tro,
- kjennskap til med arbeidsveiledning (ABV) gjennom erfaring, og trening i å nyttiggjøre seg denne.

B. GUDSTJENESTEØVELSER (3 STUDIEPOENG)

Gudstjenesteøvelsene skal gi en praktisk kompetanse rettet direkte mot prestedtjeneste i den norske kirke. Øvelsene bygger på praktisk liturgi og personlig uttrykk fra delemne B i TEOL 507 (PT-1) og delemne C i TEOL 508 (PT-2). Faget skal gi konkret øvelse og erfaringer med bruk av kirkens gudstjenestebøker og ulike gudstjenesteformer og kasualia, og bidra til å utvikle studentens personlige liturgiske uttrykk.

MÅL

Studenten skal ha

- god ferdighet innenfor stemmebruk, kroppspråk og liturgisk utførelse,
- kjennskap til de elementene som ligger til grunn for arbeidet med et personlig liturgisk uttrykk,
- evne til å relatere sine kunnskaper om formidlingsteori og stemmebruk til eget ferdighetsnivå og utviklingspotensial,
- evne til å samarbeide om planlegging, gjennomføring og evaluering av gudstjenester og til å lede et gudstjenestearbeid.

LITTERATUR

Det forutsettes bruk av litteraturen under delemne C i TEOL 504

I tillegg kommer:

Kirkeårets tekster Oslo Verbum 1977

'*Liv i gudstjenesten, gudstjenesten i livet*', *Betenkning om gudstjenesteliv og gudstjenestefornyelse i Den norske kirke*. Kirkerådet 1990

- Lønning, P.: *Kirkeglede – om gudstjenestevisjon og virkelighet* Oslo: Verbum 1997, s. 84-133
("Kirkerommet", "tingene i rommet", "Liturgisk bevegelse", "Kirkeåret", "Liturgi og rollespill", "Offer") eller minimum: s.102-109 Skattkiste med hengelås (7 s) s. 114 – 120
Om liturgi og rollespill (7s)
- Solhaug, A.: "Stemmen som liturgisk instrument" i: *Halvårsskrift for Praktisk Teologi* 2/2001, s.25–31

Emne TEOL 527 PT-5: Menighetsbygging og prestetjeneste (20 studiepoeng)

Emnet bygger på TEOL 526 (PT-4), men kan også tas i samme semester som TEOL 526. Emnet TEOL 527 regnes i så fall ikke som bestått før emne TEOL 526 også er bestått. Dersom man tar TEOL 527 i samme semester som TEOL 526, må praksiselementet i TEOL 526 avvikles utenfor det ordinære undervisningssemesteret.

Emnet består av 6 delemner

- A. Menighetsbygging og pastoralt lederskap (5 studiepoeng)
- B. Kateketikk (4 studiepoeng)
- C. Homiletikk (3 studiepoeng)
- D. Liturgikk (3 studiepoeng)
- E. Sjelesorg (3 studiepoeng)
- F. Kirkerett (2 studiepoeng)

Emnets studiekraav

Studenten skal

- ha godkjent oppmøte i undervisningen,
- delta i pastoralgruppe,
- gjennomføre konfirmantpraksis,
- bestå egnethetsvurdering,
- bestå en muntlig eksamen,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

For å bestå emnet TEOL 527 må studenten oppfylle alle studiekraavene. Oppfyllelsen av studiekraavene dokumenteres gjennom en samlemappe. Emnet vurderes til "bestått" eller "ikke bestått" på grunnlag av muntlig eksamen.

I dette emnet inngår egnethetsvurdering som selvstendig studiekraav. Egnethetsvurderingen bygger på "Kriterier for egnethet til prestetjeneste" (*se vedlegg til studieplanen*).

Arbeidsformer

Undervisning i seminarform, øvelser, konfirmantpraksis og pastoralgruppe.

Praksis

Dersom man ikke består praksis, vil man normalt få tilbud om ny praksis. Nærmere beskrivelse av praksisopplegg finnes i informasjonshefte for konfirmantpraksis.

Studenter som i lære og livsførsel setter seg utover de rammer som gjelder for vigslet tjeneste, kan nektes å gjennomføre praksis. (Se nærmere bestemmelser)

For studenter fra andre kirkesamfunn enn Den norske kirke tilrettelegges tilsvarende kateketisk praksis, som normalt vil finne sted i det kirkesamfunn studenten tilhører.

Delemner

A. MENIGHETSBYGGING OG LEDERSKAP I MENIGHET (5 STUDIEPOENG)

Hva vil det si å være prest? Prestetjenesten er i stadig endring. Ulike tider har hatt ulike presteideal. Dagens prester utfordres til å profilere sin egen forståelse av prestatjenesten ut fra menighetenes behov og sine egne forutsetninger. Sentralt i dette temafeltet står spørsmålet om hva slags type leder presten skal være. Ulike modeller for pastoral ledelse må vurderes ut fra menighetsbygging som et overordnet praktisk-teologiske kriterium.

MÅL

Studenten skal ha

- god kunnskap om prestatjenestens teologi,
- kjennskap til pastorale modeller,
- kjennskap til ordinasjonsliturgien,
- evne til arbeid med egen forståelse av presterollen,
- kjennskap til veier til et fordypet trosliv,
- god kunnskap om teologi og metode for menighetsbygging,
- innsikt i spørsmål knyttet til ledelse, samarbeid og konflikthåndtering i menigheten.

LITTERATUR

Kjernepensum

Temanummer om menighetsutvikling i: *Halvårsskrift for praktisk teologi* nr. 1 (2003)

I tillegg velger studenten litteratur fra følgende liste

Baasland, E.: "Ledelsesstrukturer i den eldste kirke" i: Gullaksen, P.O. m.fl. (red.): *Reform og embete. Festskrift til Andreas Aarflot på 65-årsdagen den 1. juli 1993*, Oslo 1993, s. 181-197.

Douglass, K.: *Die neue Reformation. 96 Thesen zur Zukunft der Kirche*, Stuttgart 2001 (oversatt sammendrag ved H.Nordhaug)

Grevbo, T.J.: "Pastoralt lederskap – en teologisk og kirkelig nødvendighet. Noen pastoralteologiske perspektiver" i: Huse, M. (red.): *Prest og ledelse*, Oslo 2000, s. 63-80.

Lappégard, S.: "Folkekyrketeologi" i: Sandvik, B. (red): *Folkekirken – status og strategier*, Presteforeningens studiebibliotek, nr. 29, 1988, s. 107-131

Røsæg, N.A.: "Kirken i Korint. Modeller for kirken i nytestamentlig kontekst og i dag" i: Røsæg, N.A. og Kvalbein, H. (red.): *Slik blir kirken til. Kirke i forandring i Det nye testamente*, Trondheim: Tapir forlag, 2003, s. 79-146.

Skjevesland, O.: "Ordinasjonen i Det nye testamente" i: Gullaksen, P.O. m.fl. (red.): *Reform og embete. Festskrift til Andreas Aarflot på 65-årsdagen den 1. juli 1993*, Oslo 1993, s. 199-212.

B. KATEKETIKK (4 STUDIEPOENG)

Den norske kirkes dåpspraksis og folkekirkepreg stiller menighetene overfor store utfordringer på det kateketiske feltet. Kateketikk på dette nivået i studiet har som mål å motivere og utruste kandidatene til å ivareta kateketisk arbeid i menigheten på en integrert og

faglig god måte. Kandidaten skal gjennom studiet settes i stand til å lede, planlegge, gjennomføre og evaluere undervisning og annet trosformidlingsarbeid i menigheten.

MÅL

Studenten skal ha

- innsikt i hva som særpreger menigheten som sted for trosformidling i et livslangt perspektiv,
- evne til refleksjon rundt kirkens dåpspraksis og de kateketiske utfordringer den reiser, med fokus på dåpsopplæring og konfirmantarbeid,
- kjennskap til arenaer og aktuelle samarbeidspartnere for kirkens kateketiske arbeid, så som hjem, barnehage, skole, kristne organisasjoner,
- innsikt i egnede metoder i kirkens kateketiske arbeid,
- evne til å arbeide med medarbeiderfostring blant barn, unge og voksne,
- ferdighet i å planlegge og gjennomføre konfirmantarbeid.

LITTERATUR

Kirkerådet. Kirke/stat-utvalget: *Dåpsopplæring i Den norske kirke : delrapport, september 2001*. Oslo: Kirkerådet, 2001, s. 7-67

”Avsnitt om konfirmasjonstidens gudstjenester” i: *Gudstjenestebok for Den norske kirke*. Oslo: Verbum, 1992

Håndbok til Plan for konfirmasjonstiden i Den norske kirke. Oslo: Kirkerådet, 1998

Okkenhaug, B. og Skjevesland, O. [red.]: *Våre tider i Guds hånd*. Oslo: Verbum, 1997, s. 41-60, 89-104

Plan for dåpsopplæring i Den norske kirke. Oslo: Kirkerådet, 1992, s. 6-33 og 66-79

Kompendium bestående av:

- * Birkedal, E.: ”Kunnskapsformidler eller medvandrer” i: *Jeg gikk meg over sjø og land-* : *festskrift til Ottar Berge på 65-årsdagen*. Kyrkjefag profil ; nr 1, Trondheim: Tapir, 2001
- * Holdø, C.E.: ”Dåpsamtalepraksis i dag” i: *Himmelgaven : kirkens møte med mennesker ved dåp*. Oslo: Den norske kirkes presteforening, 2002
- * Schøien, H.: ”Dåpsamtale når barnet snakker for seg selv” i: *Himmelgaven : kirkens møte med mennesker ved dåp*. Oslo: Den norske kirkes presteforening, 2002

C. HOMILETIKK (3 STUDIEPOENG)

Forkynnelsen, og da særlig prekenen i gudstjenesten og ved de kirkelige handlinger, står helt sentralt i prestetjenesten i Den norske kirke. I forkynnelsen vil hele prestens teologiske kompetanse komme til anvendelse. Ikke minst gjelder dette for hermeneutikkens vedkommende. Forkynnelsen er en krevende oppgave der ikke bare de faglige kunnskaper, men også prestens egen person og trosliv trekkes inn på en avgjørende måte.

MÅL

Studenten skal ha

- god kunnskap om forkynnensens teologi og oppdrag,
- god kunnskap om forholdet mellom homiletikk og hermeneutikk,
- god kunnskap om betydningen av prestens person for forkynnelsen,
- kjennskap til temaet forkynnelse ved kasualia,
- innsikt i egne styrker og svakheter som predikant,
- god evne til kreativt prekenarbeid.

LITTERATUR

Nordhaug, H.: ...så mitt hus kan bli fullt, Oslo, 2000, s. 19-194; 227-239.

Okkenhaug, B. og Skjevesland, O. (red): *Våre tider i Guds hånd*, Oslo, 1997, s. 158-165; 214-220

D. LITURGIKK (3 STUDIEPOENG)

Delemnet skal gi økt innsikt i liturgiens historie, teologi og antropologi som grunnlag for egen refleksjon over og bearbeiding av de erfaringene som er gjort i stiftspraksis og gudstjenesteøvelser. Kunnskapene skal bidra til å utvikle studentens egen holdning til prestetjenestens gudstjenestelige oppgaver og en økt forståelse for gudstjenester og kasualia som meningsbærende møtesteder i folkekirken. Delemnet fokuserer også på en sunn forståelse av prestens rolle i konkret gudstjenesteforberedende arbeid: ledelse og utvikling av menighetens gudstjenestevirksomhet, arbeid i gudstjenesteutvalg og stab omkring gudstjenester og arbeid med langtidsplanlegging av gudstjenester i en menighet.

MÅL

Studenten skal ha

- innsikt i teologiske, antropologiske og sosiale aspekter ved liturgi,
- god kunnskap om muligheter og begrensninger i kirkens liturgier, og evne til å utnytte alternative agendaer og ledd, forsøksordninger og liturgiske kulturuttrykk fra søsterkirkene,
- god kunnskap om liturgi- og revisjonshistorie og evne til å relatere eget gudstjenestearbeid til denne tradisjonen,
- god kunnskap om hymnologi og liturgisk språk og evne til å anvende denne kunnskapen i eget gudstjenestearbeid,
- god ferdighet i å planlegge, lede og inspirere gudstjenestearbeid, og innsikt i egen funksjon i slikt arbeid.

LITTERATUR

Arbeidsbøker

Gudstjenestebok for Den norske kirke, del 1 og 2. Oslo: Verbum, 1992 og senere opplag

Kirkeårets tekster. Oslo: Verbum, 1990 og senere opplag

Liv i gudstjenesten, gudstjenesten i livet : betenkning om gudstjenesteliv og

gudstjenestefornyelse i Den norske kirke. Oslo: Kirkerådet, 1990 og senere opplag

Norsk salmebok

Salmer 1997

Hovedlitteratur

Lathrop, G.W.: *Holy things : a liturgical theology*. Minneapolis: Fortress Press, 1993, s. 1-11, 87-138

Schøien, K.S.: *Fra torget til vingården*. Oslo: Luther, 2000, s. 6-18, 49-68, 70-109

Samt kompendium bestående av

- * Lathrop, G.W.: "A Rebirth of Images : On the Use of the Bible in Liturgy" i: *Worship*, nr. 58 (1984), s. 291-304
- * Lønning, P.: *Kirkeglede : om gudstjenestevisjon og virkelighet*. Oslo: Verbum, 1998, s. 102-109
- * Sellevold, K.G.: *La oss spille og leke for Herren : sangen og musikken i gudstjenesten*. Oslo: Verbum/Kirkerådet, 1993, s. 24-27, 32-42

E. SJELESORG (3 STUDIEPOENG)

Delemnet fokuserer både på sentrale prinsipielle problemer i sjelesørgerisk teori, og på konkrete tema og utfordringer i praktisk-sjelesørgerisk arbeid. Det legges særlig vekt på en fordypning av viktige tema knyttet til utformingen av en pastoral selvforståelse og utvikling av kommunikative evner i den sjelesørgeriske samtalen. Videre drøftes pastorale utfordringer knyttet til spenningen mellom familieliv og menighetsliv, vekslingen mellom arbeid og hvile, forholdet mellom personlig spiritualitet og utadrettet tjeneste. Sjelesorgens egenart i spenningen mellom psykoterapi og åndelig veiledning belyses, sammen med konkrete sjelesørgeriske utfordringer knyttet til spørsmål om åndelig autoritet, maktutøvelse og seksualitet.

Delemnet retter søkelyset mot de kunnskaper, ferdigheter og holdninger som er nødvendige med tanke på sjelesørgerisk arbeid. Studiet skal gi innsikt i relevant sjelesørgerisk teori knyttet til livsfaser, ritualer og sorgarbeid i forbindelse med dåp og gravferd. Konteksten for drøftingene vil være de muligheter og utfordringer som folkekirken og menigheten stilles overfor i forbindelse med forberedelse, gjennomføring og etterarbeid ved kasualia.

MÅL

Studenten skal ha

- god kunnskap om sorg og sorgarbeid og ulike kriser,
- god kunnskap om ritualers betydning og funksjon i ulike livsfaser,
- god kunnskap om kirkens teologi og liturgi knyttet til kasualia,
- god kunnskap i den sjelesørgeriske samtalen, herunder vigselssamtale, sørgesamtale og dåpssamtale,
- god kunnskap om sjelesorgens egenart i spenningsfeltet mellom terapi, sjelesorg og åndelig veiledning,
- god kunnskap om åndelig liv for den kirkelig ansatte,
- god kunnskap om autoritetsutøvelse og maktbruk knyttet til pastorale handlinger,
- evne til refleksjon om forholdet mellom familie/privat-liv og kirkelig tjeneste,
- evne til å møte mennesker i ulike kriser.

LITTERATUR

- Okkenhaug, B. og Skjevesland, O. [red.]: *Våre tider i Guds hånd*. Oslo: Verbum, 1997, s. 117-125, 141-149 og 169-198. (Utdrag om vigsel og gravferd.)
- Olivius, A.: *Att möta människor : en grundbok om själavård*. Stockholm: Verbum förlag, 1996

Supplerende litteratur

- Bergstrand, G. och Lidbeck, M.: *Själavård. Bd I – II*. Stockholm: Verbum, 1997-1998
- Danbolt, L.J.: *Den underlige uka : de sørgende og begravelsesriten*. Oslo: Verbum, 2002
- Gerkin, C.V.: *An introduction to pastoral care*. Nashville, Tenn.: Abingdon, 1997
- Okkenhaug, B.: *Når jeg ser ditt ansikt : innføring i kristen sjelesorg*. Oslo: Verbum, 2002
- Pattison, S.: *A critique of pastoral care*. London: SCM Press Ltd., 2000
- Patton, J.: *Pastoral care in context : an introduction to pastoral care* Louisville, Ky.: Westminster/John Knox, 1993
- Skriftserien *Koinonia*: Institutt for Sjelesorg, Modum
- Stavenes, A-M.: "Kan sjelesorgen være åndelig veiledning?" i: *Tidsskrift for sjelesorg* nr. 2, 2002
- Wikstrøm, O.: *Mørket som blender*. Del II. Åndelig veiledning. Oslo: Luther, 1995

- Ziemer, J.: *Seelsorgelehre : eine Einführung für Studium und Praxis*. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2000
- Aarflot, H.M. og Henriksen, J-O.: ”Å møte en annen” i: Bjørk, I.T.; Helseth, S. og Nordtvedt, F.: *Møte mellom pasient og sykepleier*, Oslo: Gyldendal akademisk, 2002, s. 157-172
- Aarflot, H.M.: ”Bort fra de store teoriene – en presentasjon av trekk i nyere sorgforskning” i: *Tidsskrift for sjelesorg* nr. 3 (2001)

F. KIRKERETT (2 STUDIEPOENG)

Kirkens ordninger og den rettslig regulering av de ulike tjenester er et sentralt element for medarbeidere i Den norske kirke. For presten er forpliktelsen på kirkens ordninger en del av ordinasjonsløftet. Innsikt i Den norske kirkes organisasjon er en viktig forutsetning for å kunne fungere adekvat i det praktiske kirke- og menighetsliv. I tillegg er Den norske kirke en del av norsk offentlig forvaltning og presten er statstjenestemann. Dette nødvendiggjør kunnskaper om saksbehandling, forvaltnings- arbeids- og tjenestemannsrett. Prestens oppgave som vigsler innebærer også at det innenfor rammen av faget skal gis innføring i ekteskapslovgivningen. Særregler for presters taushetsplikt skal gjennomgås.

MÅL

Studenten skal ha

- god kunnskap om kirkelovgivningen, (herunder grunnloven, kirkeloven, gravferdsloven, helligdagsloven),
- god kunnskap om kirkens struktur og organisasjon,
- god kunnskap om kirkerett knyttet til de kirkelige handlinger (jf gudstjenestebøkene alminnelige bestemmelser), herunder en særlig innføring i ekteskapslovgivningen,
- kjennskap til forvaltningsrettslig tenkemåte og saksbehandling, jf forvaltningsloven og offentlighetsloven,
- god kunnskap om regler for taushetsplikt for prester.

LITTERATUR

”Alminnelige bestemmelser” i: *Gudstjenestebok for Den norske kirke*. Oslo: Verbum, 1992

Lovsamling for Den norske kirke. 4. rev. utgave, Oslo: Kirkerådet, 2001

Supplerende litteratur

Jørgensen, O.V.: *Juridisk oppslagsbok for Den norske kirke : kommentarer til relevant forvaltnings og arbeidsrettslig lovverk til bruk i Den norske kirke*. Oslo: KA, 1997

Okkenhaug, B. og Skjevesland, O. [red.]: *Våre tider i Guds hånd*. Oslo: Verbum, 1997, s. 85-88, 126-128, 141-149, 166-168, 221-223. Kirkens tjenester ved dåp, konfirmasjon, vigsel og gravferd.

II. Fordypningsemner (70 studiepoeng)

A. Valgfrie fordypningsemner (TXX)(10-35 studiepoeng)

(egne delplaner for de ulike fordypningsfag/emner)

TGT	531-589	Fordypningsemner i GT og Hebraisk
TNT	531-589	Fordypningsemner i NT og Gresk
TKH	531-589	Fordypningsemner i KH og Latin
TST	531-589	Fordypningsemner i ST
TPT	531-589	Fordypningsemner i PT
TMV	531-589	Fordypningsemner i MV
TRV	531-589	Fordypningsemner i RV
TTE	531-589	Tverrfaglige fordypningsemner

B. Metodelære (5 studiepoeng)

TEOL 591	Metodelære: Bibelfaglig variant (5 studiepoeng)
TEOL 592	Metodelære: Kirkehistorisk variant (5 studiepoeng)
TEOL 593	Metodelære: Systematisk/hermeneutisk variant (5 studiepoeng)
TEOL 594	Metodelære: Systematisk/empirisk variant (5 studiepoeng)

C. Avhandling (30-55 studiepoeng)

TEOL 598	Avhandling (55 studiepoeng)
TEOL 599	Avhandling (30 studiepoeng)

A. Valgfrie fordypningsemner (10-35 poeng)

Avhengig av om en velger stor eller liten avhandling, kan en velge fordypningsemner på til sammen 10 eller 35 studiepoeng. Skriver man stor avhandling (55 studiepoeng) må man velge 10 poengs fordypning fra et annet fag/tverrfaglig fordypningsemne enn det en skriver avhandling innenfor. Skriver man liten avhandling (30 studiepoeng) velger man til sammen 35 studiepoengs fordypning fra minst to fag/tverrfaglige fordypningsemner. Minste fordypning i et fag/tverrfaglig fordypningsemne er 10 studiepoeng, størst mulige fordypning er 25 studiepoeng. Fordypningsemnene er på fra 5 til 20 studiepoeng.

Inntil 20 studiepoeng av de valgfrie fordypningsemnene kan erstattes med overskytende emner i KRL eller teologi på 100- og 200-nivå. Ved innpasning fra andre studiesteder kan inntil 20 studiepoeng av de valgfrie fordypningsemnene erstattes med overskytende emner fra Bachelor i teologi. Studenten må i slike tilfeller skrive liten avhandling (30 studiepoeng).

Det er anledning til å ha inntil to ulike studietur-emner à 5 poeng.

Emnene fra den følgende listen kan brukes som valgfrie fordypningsemner, men det er også mulig å velge andre emner med tilsvarende omfang og nivå. Emner som er obligatoriske i Master-planene på 500-nivå, men som ikke inngår i teologistudiet som obligatoriske emner kan velges som fordypningsemner i teologistudiet. Disse emnene er inkludert i listen. En kan også velge åpne fordypningsemner innenfor alle fag. Slike fordypningsemner komponeres fritt av studenten i samarbeid med faglærer, og godkjennes av fakultetet ved faglærer og

fagrådsleder. Åpne fordypningsemner følger felles bestemmelser om studiekraft og vurdering for fordypningsemner (se nedenfor).

Der det ikke er spesifisert noe angående studiekraft og vurdering under fordypningsemnet, gjelder følgende felles bestemmelser om studiekraft og vurdering:

Studiekraft og vurdering, fordypningsemner på 5 studiepoeng

Til fordypningsemner på 5 studiepoeng er det utarbeidet tre alternative varianter for studiekraft og vurdering. Studenten skal i samråd med faglærer velge en av variantene som skal følges i arbeidet med emnet. Fagrådsleder kan i samråd med faglærer bestemme at fordypningsemner skal studeres etter en bestemt variant.

VARIANT A:

Studiekraft

Studenten skal

- skrive en oppgave (omfang: 2000-3000 ord), tema bestemmes i samråd med faglærer,
- gi respons på ett studentfremlegg i skrivegruppe eller seminar,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 5 studiepoeng etter variant A, må studenten oppfylle alle studiekraftene. Emnet vurderes med karakter fastsatt på grunnlag av oppgaven innenfor emnet.

VARIANT B:

Studiekraft

Studenten skal

- skrive et referat av et kapittel i en lærebok eller av en artikkel (omfang: maks 1000 ord),
- skrive en redegjørelse eller en drøfting over en selvvalgt problemstilling knyttet til pensum. Problemstillingen skal være godkjent av faglærer på forhånd (omfang: 1500-2000 ord),
- gi respons på ett studentfremlegg i skrivegruppe eller seminar,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 5 studiepoeng etter variant B, må studenten oppfylle alle studiekraftene. Emnet vurderes med karakter fastsatt på grunnlag av begge de skriftlige arbeidene.

VARIANT C:

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 5 studiepoeng etter variant C, må studenten gjennomføre en 4 timers klausurprøve. Emnet vurderes med karakter fastsatt på grunnlag av denne prøven.

Studiekrav og vurdering, fordypningsemner på 10 studiepoeng

Til fordypningsemner på 10 studiepoeng er det utarbeidet tre alternative varianter for studiekrav og vurdering. Studenten skal i samråd med faglærer velge en av variantene som skal følges i arbeidet med emnet. Fagrådsleder kan i samråd med faglærer bestemme at fordypningsemner skal studeres etter en bestemt variant.

VARIANT A:

Studiekrav

Studenten skal

- skrive en artikkel (omfang: 2800- maks 4000 ord), tema bestemmes i samråd med faglærer,
- legge fram et utkast med tema, problemstilling og materiale for artikkelen i skrivegruppe eller seminar,
- gi respons på to studentfremlegg i skrivegruppe eller seminar,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 10 studiepoeng etter variant A, må studenten oppfylle alle studiekravene. Emnet vurderes med karakter fastsatt på grunnlag av artikkelen.

VARIANT B:

Studiekrav

Studenten skal

- skrive et referat av et kapittel i en lærebok eller av en artikkel (omfang: maks 1000 ord),
- skrive et referat av en kildetekst, eventuelt gi en kort analyse av en kildetekst (omfang: maks 1000 ord),
- skrive en redegjørelse eller en drøfting over en selvvalgt problemstilling knyttet til pensum (omfang maks 2000 ord),
- legge fram et av de tre paperne i skrivegruppe eller seminar,
- gi respons på to studentframlegg i skrivegruppe eller seminar,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 10 studiepoeng etter variant B, må studenten oppfylle alle studiekravene. Emnet vurderes med karakter fastsatt på grunnlag av to av studentens skriftlige arbeider. Redegjørelsen/drøftingen må alltid inngå i vurderingen.

VARIANT C:

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 10 studiepoeng etter variant C, må studenten gjennomføre en 4 timers klausurprøve. Emnet vurderes med karakter fastsatt på grunnlag av denne prøven.

Studiekrav og vurdering, fordypningsemner på 15 studiepoeng

Til fordypningsemner på 15 studiepoeng er det utarbeidet to alternative varianter for studiekrav og vurdering. Studenten skal i samråd med faglærer velge en av variantene som

skal følges i arbeidet med emnet. Fagrådsleder kan i samråd med faglærer bestemme at fordypningsemner skal studeres etter en bestemt variant.

VARIANT A:

Studiekrav

Studenten skal

- skrive et referat av et kapittel i en lærebok eller av en artikkel (omfang: maks 1000 ord),
- skrive et referat av en kildetekst, eventuelt gi en kort analyse av en kildetekst (omfang: maks 1000 ord),
- skrive en artikkel (omfang: 2800- maks 4000 ord), tema bestemmes av faglærer,
- legge fram et av de tre paperne i skrivegruppe eller seminar,
- gi respons på to studentframlegg i skrivegruppe eller seminar,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 15 studiepoeng etter variant A, må studenten oppfylle alle studiekravene. Emnet vurderes med karakter fastsatt på grunnlag av to av studentens skriftlige arbeider. Artikkelen må alltid inngå i vurderingen.

VARIANT B:

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 15 studiepoeng etter variant B, må studenten gjennomføre en 14 dagers hjemmeeksamen og en 45 minutters muntlig eksamen. Emnet vurderes med karakter som fastsettes på grunnlag av den skriftlige hjemmeeksamen og korrigeres ut fra den muntlige prøven.

Studiekrav og vurdering, fordypningsemner på 20 studiepoeng

Til fordypningsemner på 20 studiepoeng er det utarbeidet to alternative varianter for studiekrav og vurdering. Studenten skal i samråd med faglærer velge en av variantene som skal følges i arbeidet med emnet. Fagrådsleder kan i samråd med faglærer bestemme at fordypningsemner skal studeres etter en bestemt variant.

VARIANT A:

Studiekrav

Studenten skal

- skrive to referater av kapitler i lærebok eller artikler (omfang: maks 1000 ord pr. referat),
- skrive et referat av en kildetekst, eventuelt gi en kort analyse av en kildetekst (omfang: maks 1000 ord),
- skrive en artikkel (omfang: 2800- maks 4000 ord), tema bestemmes av faglærer,
- legge fram et av de fire paperne i skrivegruppe eller seminar,
- gi respons på to studentframlegg i skrivegruppe eller seminar,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 20 studiepoeng etter variant A, må studenten oppfylle alle studiekravene. Emnet vurderes med karakter fastsatt på grunnlag av to av studentens skriftlige arbeider. Artikkelen må alltid inngå i vurderingen.

VARIANT B:

Vurdering

For å bestå fordypningsemne på 20 studiepoeng etter variant B, må studenten gjennomføre en 14 dagers hjemmeeksamen og en 45 minutters muntlig eksamen. Emnet vurderes med karakter som fastsettes på grunnlag av den skriftlige hjemmeeksamen og korrigeres ut fra den muntlige prøven.

1. Fordypningsemner i Det gamle testamente (GT) **Emnene TGT 531-589 (se eget hefte)**

GT – teologiske emner

TGT 531 Gammeltestamentlig teologi (10 studiepoeng)

TGT 532 Gudstjeneste, bønn og fromhetsliv i Det gamle testamente (5 studiepoeng)

TGT 533 Profeti og apokalyptikk (10 studiepoeng)

TGT 534 Skapelsesteologi og visdomslære (5 studiepoeng)

TGT 535 Lov, rett og etikk i Det gamle testamente (5 studiepoeng)

TGT 536 Messias i Det gamle testamente (5 studiepoeng)

GT - tekststudium

TGT 541 Leviticus-Numeri (utformes senere)

TGT 542 Fortellinger i Det gamle testamente (5 studiepoeng)

TGT 543 Tekster fra Jesaja 40–55 (5 studiepoeng)

TGT 544 Salmene (utformes senere)

TGT 545 Proverbia (utformes senere)

Perspektiv og kontekst

TGT 551 Kjønnsperspektiver i møte med Bibelen (5 studiepoeng)

TGT 552 Tekst og tolkningshistorie i GT og Qumran (10 studiepoeng)

TGT 553 GT-tekster og deres mytologiske omverden (5 studiepoeng)

TGT 554 Bruk og tolkning av GT i afrikanske kirker (5 studiepoeng)

Historie og kulturhistorie

TGT 561 Israels historie og arkeologi (5 studiepoeng)

TGT 562 Gammeltestamentlig kulturhistorie: Etter-eksilsk tid (10 studiepoeng)

Språklig særemne

TGT 571 Hebraisk språk (10 studiepoeng)

Studieturer

TGT 585 Studieturer i GT: Israel m.v. (5 studiepoeng)

Åpne fordypningsemner

TGT 587 Åpent fordypningsemne i GT (5 studiepoeng)

TGT 588 Åpent fordypningsemne i GT (10 studiepoeng)

TGT 589 Åpent fordypningsemne i GT (15 studiepoeng)

2. Fordypningsemner i Det nye testamente (NT) Emnene TNT 531-589 (se eget hefte)

NT – studium av skrifter

- TNT 541 Galaterbrevet og retorikk (15 poeng)
- TNT 542 Romerbrevet i historisk og teologisk kontekst (20 poeng)
- TNT 543 Hebreerbrevet som kristen tolkning av GT (5 studiepoeng)
- TNT 544 Johannes åpenbaring (5 studiepoeng)

Historie og kulturhistorie

- TNT 561 Jødedommen på nytestamentlig tid (10 studiepoeng)
- TNT 562 Kvinner i den eldste kirke (10 studiepoeng)
- TNT 563 Dødehavsrullene og Det nye testamente (5 studiepoeng)
- TNT 564 Kulturkunnskap (10 studiepoeng)

Språklig særemne

- TNT 571 Fordypningsemne i gresk språk og kultur (utformes senere)

Studieturer

- TNT 585 Studieturer i NT: Israel, Hellas, Tyrkia, Roma (5 studiepoeng)

Åpne fordypningsemner

- TNT 587 Åpent fordypningsemne i NT (5 studiepoeng)
- TNT 588 Åpent fordypningsemne i NT (10 studiepoeng)
- TNT 589 Åpent fordypningsemne i NT (15 studiepoeng)

3. Fordypningsemner i KH (og KH med Latin) Emnene TKH 258, 531-589 (se eget hefte)

Epokeemner

- TKH 531 Oldkirken (10 studiepoeng)
- TKH 532 Middelalderen (10 studiepoeng)
- TKH 533 Senmiddelalder og reformasjon (10 studiepoeng)
- TKH 534 Tidlig nytid (1600- og 1700-tallet) (10 studiepoeng) (utformes senere)

Temaemner Oldkirken

- TKH 541 Gudstjeneste- og fromhetsliv – oldkirken (10 studiepoeng) (sperre mot TKH 542)
- TKH 542 Gudstjeneste- og fromhetsliv – oldkirken (5 studiepoeng) (sperre mot TKH 541)
- TKH 543 Kultur- og religionsmøte i oldkirken (10 studiepoeng) (sperre mot TKH 544)
- TKH 544 Kultur- og religionsmøte – oldkirken (5 studiepoeng) (sperre mot TKH 543)

Temaemner Middelalderen og latin

- TKH 258 Latin (10 studiepoeng) (sperre mot MK 502, MK 202 og TKH 551 og 552)
- TKH 551 Latin med kulturhistorie (20 studiepoeng) (sperre mot MK 502, MK 202 og TKH 258 og 552)
- TKH 552 Latin med kulturhistorie (15 studiepoeng) (sperre mot MK 502, MK 202 og TKH 258 og 551)
- TKH 553 Gudstjeneste- og fromhetsliv – middelalder (10 studiepoeng) (sperre mot TKH 554)
- TKH 554 Gudstjeneste- og fromhetsliv – middelalder (5 studiepoeng) (sperre mot TKH 553)
- TKH 555 Kultur- og religionsmøte – middelalder (5 studiepoeng)

TKH 556 Religionsskiftet i Norge (15 studiepoeng) (sperre mot TKH 557 og MK 512)
TKH 557 Religionsskiftet i Norge (10 studiepoeng) (sperre mot TKH 556 og MK 512)

Temaemner Senmiddelalder og reformasjon

TKH 561 Teologi og fromhetsliv – i senmiddelalder og reformasjon (15 studiepoeng) (sperre mot TKH 562 og 563)
TKH 562 Teologi og fromhetsliv – europeisk (10 studiepoeng) (sperre mot TKH 561)
TKH 563 Teologi og fromhetsliv – norsk senmiddelalder og reformasjon (5 studiepoeng) (sperre mot TKH 561)
TKH 564 Kristendommen i møte med en ny tid - renessanse og humanisme (10 studiepoeng)
TKH 565 Kristendommen i møte med en ny tid - en ny verden og et nytt verdensbilde (5 studiepoeng)
TKH 566 Teologer og kirkereformatorer – Luther og Calvin (10 studiepoeng) (sperre mot TKH 567)
TKH 567 Martin Luther - teolog og kirkereformator (5 studiepoeng) (sperre mot TKH 566)

Temaemner Nytiden

TKH 571 Kirke og stat, sekularisering og modernitet (10 studiepoeng) (sperre mot TKH 572 og 573)
TKH 572 Kirken og den moderne stat (5 studiepoeng) (sperre mot TKH 571)
TKH 573 Sekularisering og modernitet fra slutten av 1700-tallet og fram mot vår tid (5 studiepoeng) (sperre mot TKH 571)
TKH 574 Kvinnenes plass og rolle i nyere norsk kirkehistorie (10 studiepoeng) (sperre mot TKH 575)
TKH 575 Kvinnenes plass og rolle i nyere norsk kirkehistorie (5 studiepoeng) (sperre mot TKH 574)

Studieturer

TKH 585 Studietur i KH (Roma m.v.) (5 studiepoeng)

Åpne fordypningsemner

TKH 587 Åpent fordypningsemne i KH (5 studiepoeng)
TKH 588 Åpent fordypningsemne i KH (10 studiepoeng)
TKH 589 Åpent fordypningsemne i KH (15 studiepoeng)

4. Fordypningsemner i Systematisk teologi (ST) **Emnene TST 531-589 (se eget hefte)**

Dogmatikk – prinsipielle emner

TST 531 Teologiens egenart og oppgave (10 studiepoeng)
TST 532 Skriftsyn og skriftbruk (10 studiepoeng)
TST 533 Dogmatisk helhetssyn (10 studiepoeng)
TST 534 Metodistisk teologi og metode (10 studiepoeng)
TST 535 Pinsekristendom og trosbevegelse (10 studiepoeng)
TST 536 Frigjøringsteologi (10 studiepoeng)
TST 537 Feministteologi (10 studiepoeng)

Dogmatikk – materiale emner

TST 541 Skapelsesteologi og syndsforståelse (5 studiepoeng)
TST 542 Kristus som Gud og menneske - inkarnasjonen (10 studiepoeng)
TST 543 Kristne bilder og kirkelig kunst (5 studiepoeng)

TST 544 Sakramentene (10 studiepoeng) (sperre mot TST 545 og 546)
TST 545 Den kristne dåp (5 studiepoeng) (sperre mot TST 544)
TST 546 Nattverden, Herrens måltid (5 studiepoeng) (sperre mot TST 544)
TST 547 Tro, bønn og fromhetsliv (10 studiepoeng)
TST 548 Kirkens tjeneste og embete (10 studiepoeng)
TST 549 Forventningen om Kristi gjenkomst og det evige liv (10 studiepoeng)

Etikk

TST 551 Arbeid og yrke (10 studiepoeng)
TST 552 Familie- og samlivsetikk (10 studiepoeng)
TST 553 Bioetikk (10 studiepoeng) (sperre mot TST 554)
TST 554 Bioetikk (5 studiepoeng) (sperre mot TST 553)
TST 555 Mange religioner - én etikk? (5 studiepoeng) (sperre mot TST 556 og TTE 533)
TST 556 Etikk i religioner (10 studiepoeng) (sperre mot TST 555 og TTE 533)
TST 557 Metodismen som sosialetisk bevegelse (utformes senere)

Religionsfilosofi

TST 561 Gudstro og gudsbilde (10 studiepoeng)
TST 562 Religiøsitet og religionsmangfold (5 studiepoeng)
TST 563 Religiøs tro og verdensbilde (10 studiepoeng)

Studieturer

TST 585 Studietur i ST (5 studiepoeng)

Åpne fordypningsemner

TST 587 Åpent fordypningsemne i ST (5 studiepoeng)
TST 588 Åpent fordypningsemne i ST (10 studiepoeng)
TST 589 Åpent fordypningsemne i ST (15 studiepoeng)

5. Fordypningsemner i Praktisk teologi (PT) **Emnene TPT 531-589 (se eget hefte)**

Empiriske perspektiver

TPT 531 Religionens rolle i det moderne samfunn (10 studiepoeng)
TPT 532 Gudstro, livserfaring og menighetsliv (10 studiepoeng)

Områder av praksisfeltet

TPT 541 Ungdomsarbeid (10 studiepoeng) (utformes senere)
TPT 542 Kirkelig lederskap (10 studiepoeng) (utformes senere)
TPT 543 Samisk kirkeliv (15 studiepoeng) (under utforming) (sperre mot TPT 544)
TPT 544 Samisk kirkeliv (10 studiepoeng) (under utforming) (sperre mot TPT 543)

Religionspedagogiske emner

TPT 561 (utformes senere)

Praktisk teologi i metodistisk perspektiv

TPT 571 Teologi som erfaring i metodistisk tradisjon (utformes senere)
TPT 572 Spiritualitet i metodistisk tradisjon (utformes senere)

Praksisbaserte emner og studieturer

TPT 581 Praksisbasert fordypningsemne i PT (5 studiepoeng)
TPT 585 Studietur i PT (5 studiepoeng)

Åpne fordypningsemner

- TPT 587 Åpent fordypningsemne i PT (5 studiepoeng)
TPT 588 Åpent fordypningsemne i PT (10 studiepoeng)
TPT 589 Åpent fordypningsemne i PT (15 studiepoeng)

6. Fordypningsemner i Misjonsvitenskap (MV) Emnene TMV 531-589 (se eget hefte)

- TMV 531 Teologi og kirke i sør (10 studiepoeng)
TMV 532 Misjon i forandring – hovedspørsmål i misjonsteologien (5 studiepoeng)
TMV 533 Kristen interkulturell kommunikasjon (5 studiepoeng)
TMV 534 Den tredje verdens kirke- og misjonshistorie (5 studiepoeng)

Studieturer

- TMV 585 Studietur i MV: Kina, Singapore/Malaysia, India, Etiopia, Tanzania, Latin-Amerika, Midt-Østen (5 studiepoeng)

Åpne fordypningsemner

- TMV 587 Åpent fordypningsemne i MV (5 studiepoeng)
TMV 588 Åpent fordypningsemne i MV (10 studiepoeng)
TMV 589 Åpent fordypningsemne i MV (15 studiepoeng)

7. Fordypningsemner i Religionsvitenskap (RV) Emnene TRV 531-589 (se eget hefte)

- TRV 531 Moderne religiøsitet (10 studiepoeng)
TRV 532 Møtet mellom monoteistiske religioner (10 studiepoeng)
TRV 533 Religionsfenomenologi og livssynsforskning (10 studiepoeng)(sperre mot TRV 534)
TRV 534 Religionsfenomenologi og livssynsforskning (5 studiepoeng) (sperre mot TRV 533)

Studieturer

- TRV 585 Studietur i RV (5 studiepoeng)

Åpne fordypningsemner

- TRV 587 Åpent fordypningsemne i RV (5 studiepoeng)
TRV 588 Åpent fordypningsemne i RV (10 studiepoeng)
TRV 589 Åpent fordypningsemne i RV (15 studiepoeng)

8. Tverrfaglige fordypningsemner Emnene TTE 531-589 (se eget hefte)

- TTE 531 Jesusbildet i religionene (10 studiepoeng) (sperre mot TTE 532)
TTE 532 Jesusbildet i religionene (med engelskspråklig variant (5 studiepoeng) (sperre mot TTE 531)
TTE 533 Religionsmøtet - en teologisk og etisk utfordring (10 studiepoeng) (sperre mot TTE 534 og TST 555)

TTE 534 Religionsmøtet - en teologisk og missiologisk utfordring (5 studiepoeng) (sperre mot TTE 533)

TTE 535 Misjon i Apostlenes gjerninger, i oldkirken og i dag (10 studiepoeng)

TTE 536 Teologi og litteratur (10 studiepoeng)

Fellesemner fra masterplanen som kan benyttes som fordypningsemner i teologistudiet

TTE 581 Hermeneutikk (5 studiepoeng) (sperre mot MK 595)

TTE 582 Postmodernitet som kulturfenomen (10 studiepoeng) (sperre mot MK 533)

TTE 583 Kultur og menneskesyn (10 studiepoeng) (sperre mot MK 534)

TTE 584 Kulturanalyse (10 studiepoeng) (sperre mot MK 535)

Studieturer

TTE 585 Tverrfaglig studietur (5 studiepoeng)

Åpne fordypningsemner

TTE 587 Åpent fordypningsemne i TE (5 studiepoeng)

TTE 588 Åpent fordypningsemne i TE (10 studiepoeng)

TTE 589 Åpent fordypningsemne i TE (15 studiepoeng)

B. Metodelære (5 studiepoeng)

Emnene TEOL 591-594

Metodelære dekkes av emnene TEOL 591-594. Det forutsettes at studenten har kjennskap til allmenn teori om vitenskap og vitenskapelig metode fra ex. phil. og ex. fac. Studentene skal ha ett av emnene TEOL 591-594.

Metodelæren skal særlig støtte opp under arbeidet med avhandlingen (TEOL 598 / 599). Studenten velger derfor metodevariant som korresponderer med valg av avhandlingstema.

Emne TEOL 591 Metodelære: Bibelfaglig variant (5 studiepoeng)

Emnet TEOL 591 forbereder og støtter opp om arbeidet med avhandlingen innenfor bibelfagene. Emnet er identisk med emne MK 591.

Emnets studiekraav

Studenten skal

- ha godkjent frammøte på metodeundervisningen (metodeuke),
- skrive en oppgave (inntil 2000 ord) som drøfter teoretiske eller metodiske spørsmål med relevans for avhandlingen i lys av pensumlitteraturen. Oppgaven skal godkjennes av veileder eller annen faglærer,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Alternativt

- skrive et referat av kapittel i lærebok eller artikkel (inntil 1000 ord),
- skrive en oppgave (inntil 2000 ord) som drøfter teoretiske eller metodiske spørsmål med relevans for avhandlingen i lys av pensumlitteraturen. Oppgaven skal godkjennes av veileder eller annen faglærer,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

Emnet vurderes med karakter på grunnlag av den skriftlige oppgaven.

Alternativt vurderes emnet med karakter på grunnlag av referat og skriftlig oppgave.

Mål og innhold

MÅL

Studenten skal ha

- innsikt i metodiske, faghistoriske og hermeneutiske rammer for arbeid med en avhandling i bibelfagene.

LITTERATUR

BARTON, J.: *Reading the Old Testament. Method in Biblical Study*, London: Darton, Longman and Todd, New Edition 1996, s. 1-60, 77-103, 121-129, 140-246

GREEN, J.B. (ed.): *Hearing the New Testament, Strategies for Interpretation*, Grand Rapids, Carlisle: Eerdmans and Pater Noster Press 1995, s.1-36, 222-277, 301-427

Emne TEOL 592 Metodelære: Kirkehistorisk variant (5 studiepoeng)

Emnet TEOL 592 forbereder og støtter opp om arbeidet med avhandlingen.

Den kirkehistoriske varianten skal gi studenten innsikt i historievitenskapelig grunnlagsrefleksjon og metode, og hvordan man anvender historisk metode i konkret vitenskapelig arbeid. Videre skal studenten få innsikt i noen av kirkehistoriefagets særlige grunnlagsproblemer. Emnet er identisk med emne MK 592.

Emnets studiekraft

Studenten skal

- ha godkjent frammøte på metodeundervisningen (metodeuke),
- skrive en oppgave (inntil 2000 ord) som drøfter teoretiske eller metodiske spørsmål med relevans for avhandlingen i lys av pensumlitteraturen. Oppgaven skal godkjennes av veileder eller annen faglærer,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Alternativt

- skrive et referat av kapittel i lærebok eller artikkel (inntil 1000 ord),
- skrive en oppgave (inntil 2000 ord) som drøfter teoretiske eller metodiske spørsmål med relevans for avhandlingen i lys av pensumlitteraturen. Oppgaven skal godkjennes av veileder eller annen faglærer,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

Emnet vurderes med karakter på grunnlag av den skriftlige oppgaven.

Alternativt vurderes emnet med karakter på grunnlag av referat og skriftlig oppgave.

Mål og innhold

MÅL

Studenten skal ha

- kjennskap til historievitenskapens faghistorie, fagstruktur og egenart,
- kjennskap til særskilte kirkehistoriske grunnlagsproblemer, særlig fagdisiplinens doble tilknytning til teologien og til historievitenskapen, og betydningen av kirkehistorien for teologiens historiske dimensjon,
- kjennskap til historievitenskapelig metode og hvordan den kan anvendes i teologisk sammenheng,
- evne til å anvende historisk metode i gjennomføring av en kirkehistorisk avhandling.

LITTERATUR

BERGE, Lars Johan: "Kirkehistorisk forskning som kirkelig og vitenskapelig intensjonsfellesskap", i: *TTK* 2/1994, s.107-122

HOVLAND, Thor Halvor: "Kirkehistorie og universalhistorie. Kirkehistoriske grunnlagsproblemer sett i lys av nyere historieteologi", i: *TTK* 3/1997, s.183-203

KJELDSTADLI, Knut: *Fortida er ikke hva den en gang var : en innføring i historiefaget*, - 2. utg. Oslo : Universitetsforl., 1999, kap.1-18 og 21

SCHUMACHER, Jan: "Hjelpevitenskap for systematikken eller praktisk-teologisk teoriarbeid? Noen refleksjoner om kirkehistoriens plass og rolle", i: *Ung Teologi* 2/1984, s.21-28

SCHUMACHER, Jan: ""Å fortelle en historie". Kirkehistoriens formproblem", i: *Ung Teologi*, 2/1985, s.49-62

SEIP, Jens Arup: *Om å skrive hovedoppgave : historie* - 2. utg. [Oslo] : Universitetsforlaget, 1988. (nytrykk 1996), 47 s.

Emne TEOL 593 Metodelære: Systematisk/hermeneutisk variant (5 studiepoeng) (under utarbeiding)

Emnet TEOL 593 forbereder og støtter opp om arbeidet med avhandlingen. Den systematisk/hermeneutiske varianten skal gi metodisk innsikt og bakgrunn i arbeidet med avhandlinger innen systematisk teologi og praktisk teologi. I avhandlinger der empirisk metode blir benyttet, anbefales i stedet TEOL 594. Emnet er identisk med MK 593.

Emnets studiekra

Studenten skal

- ha godkjent frammøte på metodeundervisningen (metodeuke),
- skrive en oppgave (inntil 2000 ord) som drøfter teoretiske eller metodiske spørsmål med relevans for avhandlingen i lys av pensumlitteraturen. Oppgaven skal godkjennes av veileder eller annen faglærer,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Alternativt

- skrive et referat av kapittel i lærebok eller artikkel (inntil 1000 ord),
- skrive en oppgave (inntil 2000 ord) som drøfter teoretiske eller metodiske spørsmål med relevans for avhandlingen i lys av pensumlitteraturen. Oppgaven skal godkjennes av veileder eller annen faglærer,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

Emnet vurderes med karakter på grunnlag av den skriftlige oppgaven.

Alternativt vurderes emnet med karakter på grunnlag av referat og skriftlig oppgave.

Mål og innhold

MÅL

Studentene skal ha

- innsikt i elementer, perspektiver og metodiske enkeltkrav som inngår i vitenskapelig arbeid med et systematisk-teologisk tema,
- innsikt i det hermeneutiske og kontekstuelle ved det teologiske fagarbeid,
- ha evne til å anvende systematisk metode i gjennomføringen av en oppgave på 300-nivå.

LITTERATUR

Under utarbeiding.

Emne TEOL 594 Metodelære: Systematisk/empirisk variant (5 studiepoeng) (under utarbeiding)

Emnet TEOL 594 forbereder og støtter opp om arbeidet med avhandlingen. Den systematisk/empiriske varianten skal gi metodisk innsikt og bakgrunn i arbeidet med avhandlinger der empirisk metode blir benyttet. Emnet er identisk med MK 594.

Emnets studiekrav

Studenten skal

- ha godkjent frammøte på metodeundervisningen (metodeuke),
- skrive en oppgave (inntil 2000 ord) som drøfter teoretiske eller metodiske spørsmål med relevans for avhandlingen i lys av pensumlitteraturen. Oppgaven skal godkjennes av veileder eller annen faglærer,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Alternativt

- skrive et referat av kapittel i lærebok eller artikkel (inntil 1000 ord),
- skrive en oppgave (inntil 2000 ord) som drøfter teoretiske eller metodiske spørsmål med relevans for avhandlingen i lys av pensumlitteraturen. Oppgaven skal godkjennes av veileder eller annen faglærer,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

Emnet vurderes med karakter på grunnlag av den skriftlige oppgaven.

Alternativt vurderes emnet med karakter på grunnlag av referat og skriftlig oppgave.

Mål og innhold

MÅL

Studentene skal ha

- grunnleggende kjennskap til empirisk metode med relevans for avhandlingsarbeidet,
- kjennskap til hvordan empiriske metoder kan anvendes i teologisk sammenheng, og hvordan slike metoder kan inngå i systematisk-teologisk og praktisk-teologisk arbeid,
- evne til å anvende empirisk metode i gjennomføringen av en oppgave på 300-nivå.

LITTERATUR

Under utarbeiding.

C. Avhandling (30-55 poeng)

Emne TEOL 598 Avhandling (30 studiepoeng)

Emne TEOL 599 Avhandling (55 studiepoeng)

Før en kan levere avhandling til bedømmelse må ett av emnene TEOL 591-594 være bestått.

Avhandlingen skal være et selvstendig vitenskapelig arbeid innenfor et avgrenset område. Arbeidet med avhandlingen skal styrke studentens faglige grunnlag for prestatetjeneste, annen kirkelig tjeneste, undervisning og annen yrkesutøvelse og gi opplæring til forskning.

En avhandling kan være en selvstendig undersøkelse bygd på kildemateriale, eller den kan være en vurderende analyse av andres forskning. Den kan være frittstående eller en del av et større forskningsprosjekt hvor flere er engasjert. Emnet kan velges fra hele det fag- og forskningsfeltet som innholdet i cand.theol.-studiet er hentet fra. Valg og vinkling av emne skal tilpasses de overordnede målene for cand.theol.-studiet.

Alle studenter som skriver avhandling, skal ha avtale med en veileder (jfr. instruks for veiledningsforhold). Veilederen skal bl.a. godkjenne emnet for avhandlingen. Studenten tar selv initiativ for å finne en veileder. Veilederen skal normalt ha doktorgrad eller tilsvarende kompetanse.

Avhandling på 30 studiepoeng (Emne TEOL 598) eller 55 studiepoeng (Emne TEOL 599)

Studenten må velge om de vil skrive avhandling på 30 eller 55 studiepoeng. Med avhandling på 30 poeng får en noe større bredde i fordypningsstudiet. Avhandling på 55 poeng gir noe bedre mulighet for faglig fordypning og for trening i selvstendig vitenskapelig arbeid. Den resterende fordypning (10 poeng) må da velges fra et annet fag/emne enn det en skriver avhandling innenfor.

Når et studieår regnes som 10 måneder, forutsetter en avhandling på 30 studiepoeng en arbeidsinnsats på 5 måneder. En slik avhandling bør ikke være på mindre enn 20000 ord eller mer enn 32000 ord. En avhandling på 55 studiepoeng forutsetter vel 9 måneders arbeid. En slik avhandling bør ikke være på mindre enn 24000 ord eller mer enn 52000 ord.

Studiekrav

Studenten skal

- underskrive en avtale med en veileder,
- sørge for at veileder godkjenner emnet for avhandlingen,
- levere et utkast som gjør rede for emne, problemstilling og materiale for avhandlingen, innen en gitt frist,
- levere avhandling. Før levering må de øvrige studiekravene være oppfylt.

Vurdering

For å bestå Emne TEOL 598 eller TEOL 599 må studenten oppfylle alle studiekravene. Karakteren settes på grunnlag av avhandlingen.

Andre bestemmelser

Emnet for avhandlingen velges av studenten i samråd med veileder. Veileders godkjenning av emne innebærer at det ligger innenfor cand.theol.-studiets fagfelt og er egnet for en avhandling på 500-nivå. Godkjenningen skjer på fastsatt skjema. Skjema med veilederens godkjenning av arbeidstittel leveres til studieadministrasjonen.

Når avhandlingen leveres, skal den være skrevet på maskin eller PC. Den leveres inn i ett trykkeklart eksemplar. Eventuell beskjed om utlånsklausul (dvs. at oppgaven bare kan lånes ut og brukes med forfatterens samtykke) må gis på eget skjema ved innleveringen.

Fakultetet sørger for mangfoldiggjøring, innbinding og forsendelse av 5 eksemplarer av avhandlingen, uten utgift for studenten. (Disse eksemplarene går til veilederen, til de to andre sensorene, til MFs bibliotek og til MFs arkiv).

Innen 3 uker etter innlevering skal det gis beskjed til studenten om oppgaven er godkjent.

Tillegg: Midlertidige emner ved overgang til ny studieordning

I forbindelse med overgangen til ny studieordning vil det være nødvendig med noen tilpassede emner for at studenter som har tatt store deler av studiet etter gammel ordning kan få tatt obligatoriske elementer i studiet innenfor normert tid. I tillegg til variantemnene på 50x-nivå, TEOL 511-517, kan studenter i overgangsfasen ta følgende emner:

Oversikt over midlertidige emner

TEOL 531 BIBELFAG (30 STUDIEPOENG) (MIDLERTIDIG EMNE)

TEOL 532 ESSAY (15 STUDIEPOENG) (MIDLERTIDIG EMNE)

Emne TEOL 531 Bibelfag (30 studiepoeng) (Midlertidig emne)

Dette emnet kan tas av studenter som har tatt eksamen i hebraisk og gresk språk, men ikke i Bibelfag, og som vil ta de obligatoriske bibelfagskomponentene i ny studieordning på ett semester. Emnet består av følgende delemner:

Delemne A: Det gamle testamente: tekst og metode (10 studiepoeng), som svarer til delemne B av emnet TEOL 502 Det gamle testamente med hebraisk,

Delemne B: Det nye testamente: tekst og metode (10 studiepoeng), som svarer til delemne B av emnet TEOL 503 Det nye testamente med gresk,

Delemne C: Gammeltestamentlig bibelteologi (3 studiepoeng), som svarer til delemne A av emnet TEOL 504 Bibelfag.

Delemne D: Det nye testamente: tekst og paulinsk teologi (7 studiepoeng), som svarer til delemne B av emnet TEOL 504 Bibelfag.

Emnet forutsetter avlagt eksamen i bibelhebraisk og i nytestamentlig gresk på minimum 20 studiepoeng.

Vurdering

For å bestå Emne TEOL 531 må studenten gjennomføre en 8-timers skriftlig prøve (klausurprøve) og en muntlig prøve (30 min.). Karakteren settes på grunnlag av den skriftlige prøven og korrigeres ut fra den muntlige prøven.

Delemner

A) DET GAMLE TESTAMENTE: TEKST OG METODE

Mål og innhold: se Emne TEOL 502, delemne B.

B) DET NYE TESTAMENTE: TEKST OG METODE

Mål og innhold: se Emne TEOL 503, delemne B.

C) GAMMELTESTAMENTLIG BIBELTEOLOGI

Mål og innhold: se Emne TEOL 504, delemne A.

D) DET NYE TESTAMENTE: TEKST OG PAULINSK TEOLOGI

Mål og innhold: se Emne TEOL 504, delemne B.

Emne TEOL 532 Essay (15 studiepoeng) (Midlertidig emne)

Dette emnet kan tas av studenter som ved overgang til ny studieordning får avkortet sitt fordypningsstudium i forhold til omfanget i den nye studieplanen.

Hensikten med essay er å gi studenten anledning til dybdeboring på et avgrenset fagområde som i særlig grad har vekket vedkommendes interesse. Samtidig imøtekommer den ønsket om å få være med å bygge opp pensum selv. Et essay utgjør en arbeidsinnsats på 15 studiepoeng og skal ha et omfang på mellom 15 og 25 maskinskrevne sider. Et essay kan sammenlignes med en tidsskriftartikkel. Det skal være en poengtert fremstilling av et begrenset sakskompleks, bygd på egne faglige vurderinger. Det forventes imidlertid ikke at studenten presterer selvstendig forskning. Til det er tiden som er satt av for kort.

Studiekrav og vurdering

For å bestå Emne TEOL 532 må studenten ha underskrevet avtale med veileder og ha godkjent emne for essay før innlevering. Et essay utgjør en arbeidsinnsats på 15 studiepoeng og skal ha et omfang på mellom 15 og 25 maskinskrevne sider. Essayet bedømmes med karakter.

Mål og innhold

MÅL

Studenten skal ha

- evne til å gjennomføre et selvstendig metodisk faglig arbeid,
- evne til å formulere teologiske problemstillinger og gjennomføre faglige resonnementer,
- innsikt i emneområder som ikke ellers dekkes av pensum.

Emnet kan velges fra hele det fag- og forskningsfeltet som inngår i fakultetets studieplaner i teologi og kristendoms-, religions- og livssynskunnskap.

Andre bestemmelser

Emne for essay skal velges i samråd med veileder innenfor vedkommende fag og godkjennes av denne. Essay kan bare innleveres til sensur dersom emnet på forhånd er godkjent. Godkjenning innebærer at emnet ligger innenfor det fagfeltet som er fastsatt for essay, og at emnet er egnet for essay. Det er en forutsetning for godkjenning av emnet at den planlagte utarbeidelse ikke er dekket av tidligere essays, men det vil i mange tilfelle være mulig å ta opp et tidligere behandlet emne under nye synsvinkler. Godkjenning skjer på fastsatt skjema. Ett utfyllt eksemplar av skjemaet leveres til førstesekretæren. En student som har fått et emne godkjent, har adgang til i samråd med veilederen å få sitt emne omformulert eller å få et annet emne.

Essay må senest leveres 15. november dersom en ønsker å få det sensurert i høstsemesteret, og senest 15. mai om en ønsker sensur i vårsemesteret.

Vedlegg

1. Bestemmelser angående studentenes lære og livsførsel i forbindelse med praksisperioder.

Vedtatt i MFs lærerråd 12.05.03, sak 34/03

- a) Dersom rektor ved Menighetsfakultetets praktisk-teologiske seminar finner at en student i lære og/eller livsførsel setter seg utover de rammer som gjelder for vigslet tjeneste, kan rektor bestemme at vedkommende ikke får gjennomføre praksisperioder.
- b) Ved inntak til den avsluttende praksisperiode (stiftspraksis eller tilsvarende) skal studentene undertegne en egenerklæring om at de er inneforstått med formuleringen om lære og livsførsel i studieplanen.
- c) En student skal alltid ha anledning til å få sin sak drøftet med rektor. Til dette møtet kan både rektor og studenten møte med bisitter.
- d) Studenten kan anke rektors avgjørelse inn for Styret.